

оқи

КІТАП ПАТШАЛЫҒЫ

*С. Бегалин атындағы Мемлекеттік Республикалық
балалар кітапханасына — 60 жыл!*

Алаштың ақиық ақыны *Мұқағали*
Мақатаевтың туғанына 80 жыл

*Ақпан кетті
араз боп наурызбенен*

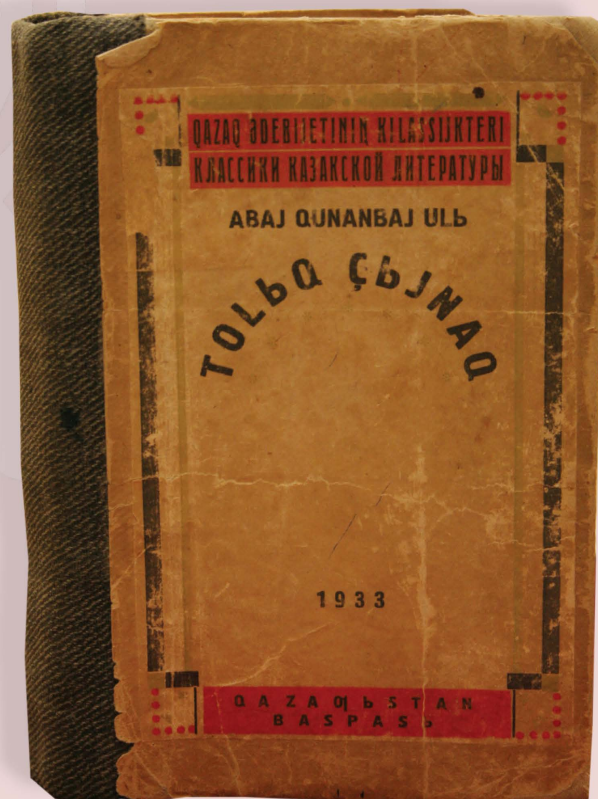
Ақпан кетті араз боп наурызбен,
Наурыз жүр жоғалған бағын іздеп.
Көктем жетті көрісіп, жанын үзген,
Қыс аттанды қоштасып тағы бізбен.

Көктем жетті көл-көсір шуақ қуып,
Қыс барады қиылып, жылап тұрып.
Шатырында үйлердің наурыз жүр,
Мұз көрпесін ақпанның лақтырып.

Тозған тонын бойына кие алмай бір,
Қайда барса қарт Аяз сыя алмай жүр.
Асқар таулар атасын шақырады,
Ой мен қырын атасы қия алмай жүр.

Қарар емес наурыз атағына,
Алар емес ақпанды қатарына.
Күні бойы жылаған қарт пенденің,
Түні бойы мұз тоңды сақалына.

Мұқағали МАҚАТАЕВ

Ұлыларды ұрпағының ұлықтауы – өркениеттің айшықты белгісі. Ұлы, һәкім Абайды қалай ұлықтаса да – сыйымды екені даусыз. Ол үлгіні бүгінгі жас һәм жасамыс қауым оны оқуымен, ғибраттарын тоқуымен танытып келеді.

Құрметті оқырман!

Қолыңызда «Кітап патшалығы» журналының кезекті саны.

Қазақстанның Тәуелсіздігі – ұлан-ғайыр даланы мекендеген ұлағатты ұлтымыздың ғасырлар бойы бостандыққа ұмтылған асқақ рухының жеңісі. Қазақ халқын ғасырлар тоғысында көкірегіне шаттық сыйлаған Төңірінің ең көркем сыйы да осы – қасиетті Тәуелсіздік.

Егемендік алғанымызға, міне, биыл – 20 жыл! Осыған орай, біз журналымыздың алғашқы беттерін жаңадан жарық көрген туындылар жайлы мақаламен бастадық.

Басылымның бастапқы беттерінің бірінен орын бұйырған «Абайдың алғашқы кітабы» туралы танымдық мақала да өшкімді бей-жай қалдырмасы анық. Сондықтан осы дәстүрді сақтай отырып, Алаштың асыл тұлғаларының алғашқы кітаптары туралы маңызды мәліметтерді алдағы нөмірлерде де ұсынамыз деген ойдамыз.

Кітап қасиетті рухпен жазылады, кітапхана – руханияттың ордасы. Сол киелі кітапхананың іс-тәжірибесі туралы әдістемелік материалдар мен тың идеялар бізге ауадай қажет. Сондықтан басылымның бір бөлімін кітапхана іс-тәжірибесіне арнадық, құрметті оқырман!

Журналымыздың өн бойына ұлттық қуат беріп тұрған «Ақыл адырнасы» айдарымен осы жолы Үмбетей жыраудың ислами тұрғыдан талданған шығармалары көңілдеріңізден шығатынына сенімдіміз.

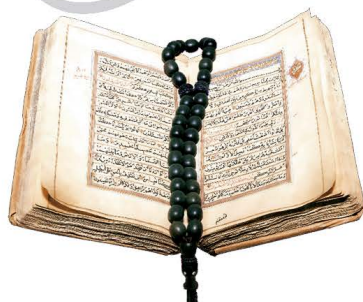
Қадірлі достар «Кітап патшалығының» кірпияз тағы Сіздерді де таңдамалы танымдық тақырыптар тізімінен күтеді!

Құрметпен, Ғалия Бөкейқызы

КІТАП ПАТШАЛЫҒЫ

ғылыми-танымдық, әдістемелік журнал

РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА ТӨРАЙЫМЫ

Жанна ШАЙМҰХАНБЕТОВА

Әлібек АСҚАРОВ

Әкім ТАРАЗИ

Бағлан МАЙЛЫБАЕВ

Бүркітбай АЯҒАН

Дархан ҚЫДЫРӘЛІ

Жанна ҚҰРМАНҒАЛИЕВА

Иманғали ТАСМАҒАМБЕТОВ

Майя ЖИЕНБАЕВА

Мұрат ӘУЕЗОВ

Тұрсын ЖҰРТБАЙ

Ілияс ҚОЗЫБАЕВ

Хабиба АҚЖІГІТОВА

БАС РЕДАКТОРЫ

Ғалия БӨКЕЙҚЫЗЫ

БАС РЕДАКТОРДЫҢ

ОРЫНБАСАРЫ

Бауыржан ҚАРАҒЫЗҰЛЫ

РЕДАКТОРЛАРЫ

Айсұлу СЕЙІЛОВА

Гүлжанат ЖҰБАНИЯЗОВА

БЕТТЕГЕН

Баспа-редакция орталығы

Жетекшісі – Балнұр ТӘУЕКЕЛОВА

Санель АМАНОВА – дизайнер

Айнаш ҚҰЛЖАНОВА

Жақсылық КӨШКЕНБАЕВ

Меншік иесі:

Қазақстан Республикасы Мәдениет
министрлігі

Мәдениет комитетіне қарасты

«Астана қаласындағы Қазақстан

Республикасының Ұлттық

академиялық кітапханасы»

мемлекеттік мекемесі

Журнал Қазақстан Республикасының

Мәдениет және ақпарат министр-

лігінде тіркеліп, 2009 жылғы 12 қар-

ашадағы №10493-Ж куәлігі берілген

Редакцияның мекен-жайы:

Астана қаласы, Достық көшесі, 11

тел: 8 (7172) 285266

тел/факс: 8 (7172) 446180

e-mail: kp_2009@mail.ru

Журналға жарияланған авторлық
материалдарға редакция жауапты
болып танылмайды. Журналға
жарияланған материалдар көшірі-
ліп басылған жағдайда сілтеме
жасалуы міндетті.

“GERONA” баспаханасында
басылды.

Мекен-жайы:

Алматы қ., С.Сейфуллин даңғылы,

458/460, 201-205 кеңсе

тел: 8 727 2 504 740, 2 662 919

МАЗМҰНЫ

КІТАП&ОҚЫРМАН

Айтбала ӘБЕНОВА

Қазақстан Тәуелсіздігінің 20
жылдығы қарсаңында жана
туындылар жарық көрді.....8

«Тәуелсіз Қазақстан тарихы ту-
ралы еңбектердің библиогра-
фиялық көрсеткіші» жарық көр-
ді.....9

ДЕНЬ ОТКРЫТЫХ ДВЕРЕЙ

Гулжанат ЖҰБАНИЯЗОВА

Наши двери открыты
для вас.....10

ТҰСАУКЕСЕР

Асхат РАСУЛ

Шайырлар жырлардың шыра-
ғын жағып.....16

БІР КІТАПТЫҢ ТАРИХЫ

Бекен ҚАЙРАТҰЛЫ

Абайдың алғашқы кітабы.....18

БІР ЕЛ – БІР КІТАП

Жұлдызы жоғары ұлы

тұлға.....21

«АЙҚАП» ЖУРНАЛЫНА –

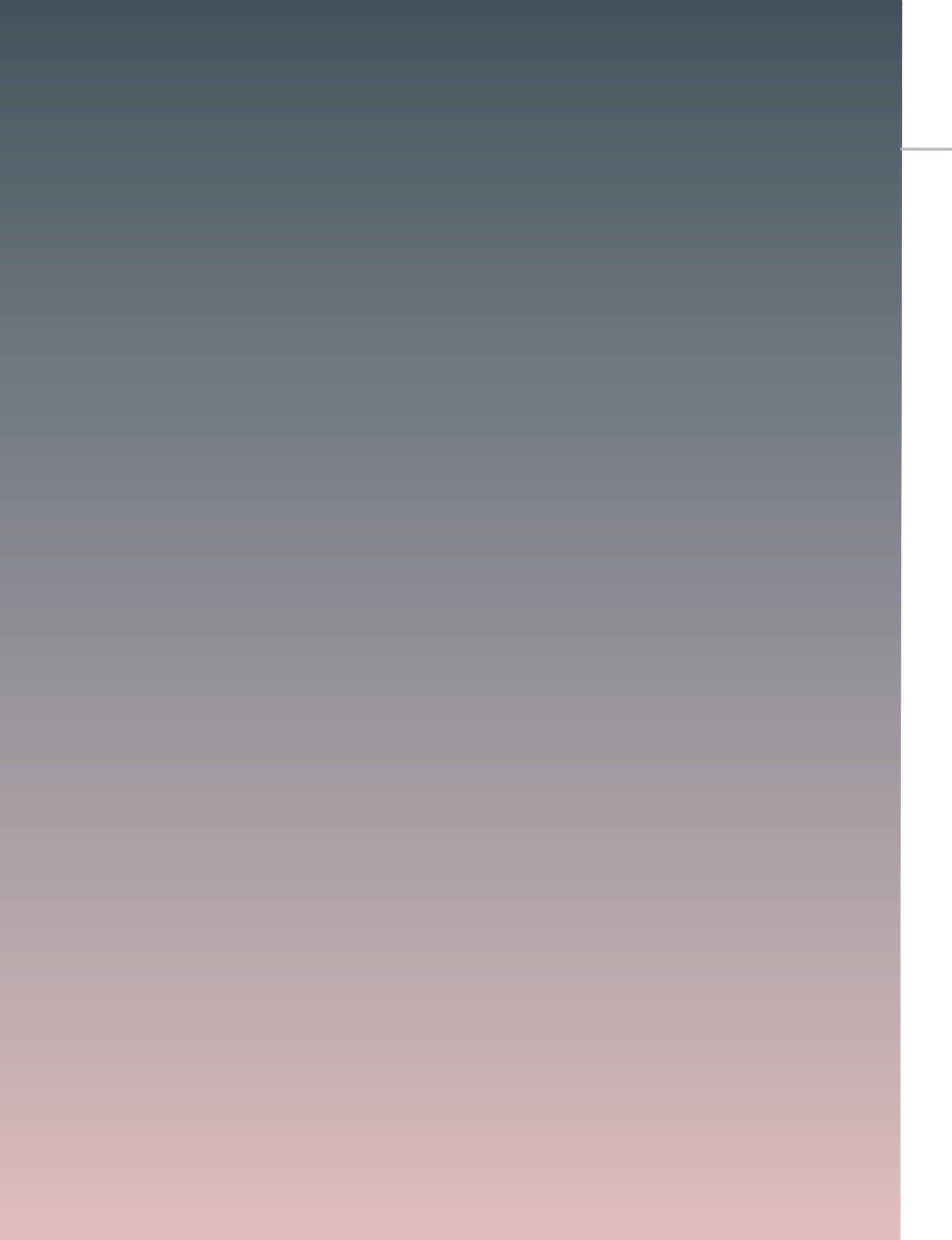
100 ЖЫЛ

Қазақ баспасөзінің атасы.....24

АЛАШ РУХЫ

Қазақтың қайсар

ғалымы.....26

ҚАЗАҚСТАН ТӘУЕЛСІЗДІГІНІҢ 20 жылдығы қарсаңында жаңа туындылар жарық көрді

Айтбала ӘБЕНОВА,
Мемлекет тарихы институ-
тының ғылыми қызметкері

Елбасының биылғы Қазақстан халқына арнаған «Болашақтың іргесін бірге қалаймыз» атты Жолдауы ел Тәуелсіздігінің жиырма жылдығымен орайлас келіп отыр. Президент Жарлығымен 2011 жыл «Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20 жылдығы» деп жарияланып, жыл «Бейбітшілік пен жасампаздықтың 20 жылы ұранымен» өткізілетін болды.

Осыған орай, Мемлекет тарихы институтының ға-

лымдары Тәуелсіздігіміздің 20 жылдығына арнап тың тақырыптар бойынша монографиялар мен еңбектер жазуды қолға алғанды.

Жақында Астанадағы Ұлттық академиялық кітапханада «Раритет» баспасынан шығарылған «Қазақстандағы президенттік билік институты: тарих, тағылым, тәжірибе» және «Независимый Казахстан и Лидер нации» атты кітаптардың тұсаукесері өтті. Аталған еңбектерді Мемлекет тарихы институты ғалымдары

баспаға әзірлеген. Оған жетекшілік еткен – институт директоры, тарих ғылымдарының докторы, профессор Бүркітбай Аяған.

Ғылыми еңбектерді сараласақ, «Қазақстандағы президенттік билік институты: тарих, тағылым, тәжірибе» атты ұжымдық монографияда Қазақстандағы президенттік билік институтының қалыптасуы ұлттық және әлемдік тәжірибе аясында қарастырылып, оның

ерекшеліктері анықталған. Президент мәртебесі мен өкілеттігі, оның заң шығарушы, атқарушы және сот биліктеріне қатысты өкілеттіктерінің жүзеге асырылу мүмкіндіктері, сыртқы саясат саласындағы қызметі нақты деректер негізінде талданған.

20 жылдық Тәуелсіздік тарих үшін аз уақыт болғанымен, бұл – ғасырға татырлық жылдар. Сондықтан да осы өткен мерзімнің қазіргі Қазақстан тарихынан алатын өзіндік орны ерекше және еліміздің жаңа тарихын Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаевтың тұлғасынсыз елестету мүмкін де емес. «Независимый Казахстан и Лидер нации» атты ұжымдық еңбекте Тәуелсіздік алдындағы және қазіргі кезеңге дейінгі оқиғалар қамтылып, Қазақстан халқының әлеуметтік-экономикалық, саяси және халықаралық қатынастар мәселесі қарастырылған. Президент Н. Назарбаевтың Тәуелсіз мемлекетті құру мен нығайту жолындағы тарихи рөлі маңызды деректер мен дәйектер көлтіріле отырылып, жан-жақты зерделенген.

Бұл кітаптарда Елбасының мақалалары, ғылыми еңбектері мен баяндамалары, мұрағат құжаттары, Қазақстан туралы отандық және шетелдік сарапшылардың, саясаттанушылар мен экономистердің пікірлері берілген.

Ұсынып отырған монографиялар тарихшыларға, саясаттанушыларға, сонымен қатар Тәуелсіз Қазақстанның саяси тарихына, қоғамның саяси жүйесіндегі мемлекет басшысының рөліне қызығушылық танытатын оқырмандарға арналған.

«Бүгін біз Қазақстанның ғылыми ортасы үшін жақсы бір жаңалықты жария еткен күнде кездесіп отырмыз. Кітаптың ұтымды жері онда қазақ даласында ертеден мемлекеттің болғандығын, өзіне тән билік жүйесінің өмір сүргенін көрсетуі дередім. Хан билігінің халықпен санасуы, дала демократиясының болуы, Шерағанның (Шерхан Мұртаза) «Президент – біреу, қалғанымыз – тіреу», – дегеніндей, қазақ қоғамында осындай үрдістің барлығын көрсетуі болды», – деді тұсаукесер рәсімінде сөйлеген тарих ғылымдарының докторы Қадыр Ахметов.

«ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ ТУРАЛЫ ЕҢБЕКТЕРДІҢ БИБЛИОГРАФИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШІ»

жарық көрді

«Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік алғаннан бергі даму жолы қазақ халқының тарихындағы шешуші кезең болып табылады. Қазақстан осы соңғы он жылдықтарда тұңғыш Президентіміз Н. Ә. Назарбаевтың басшылығымен Тәуелсіздікті жариялаудан шынайы мемлекеттік егеменділікті жаңғырту жолына өтті. Тарих үшін аз уақыт болғанымен, бұл ғасырға татырлық жылдар еді. Сондықтан да осы өткен мерзімнің қазақ тарихынан алатын өзіндік орны ерекше. Қазақстан Республикасының қол жеткізген табыстары, әсіресе, Тәуелсіз Қазақстанның даму мәселелері ғылыми ортада зерттеушілердің қызығушылығының өсуіне назар аударды. Тәуелсіздік жылдары зерттеу тақырыбы қазіргі мемлекеттіліктің даму мәселелерінің негізіне арналған тарихшы-ғалымдардың, саясаттанушылардың, философтардың, әлеуметтанушылардың, экономистердің талай еңбектері жарық көрді», – деп жазады библиографиялық көрсеткіштің алғысөзінде Мемлекет тарихы институтының директоры, тарих ғылымдарының докторы, профессор Б. Аяған.

«Тәуелсіз Қазақстан тарихы туралы еңбектердің библиографиялық көрсеткішінің (1991-2011)» мазмұны екі бөлімнен құралған. Бірінші тарау «Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті – ұлт көшбасшысы Н. Ә. Назарбаевтың еңбектері және Елбасы туралы жарияланымдар» деп аталса, екіншісі «Тәуелсіз Қазақстан тарихы туралы еңбектерден» тұрады.

Библиографиялық көрсеткіш тарих ғылымдарының докторы, профессор Б. Аяғанның редакциясымен жарық көріп отыр.

Құрастырушылар: М. Бекенова, М. Анафинова, С. Мадуан, С. Әбушәріп және К. Райымхан.

«КП» ақпарат

Наши двери открыты для вас...

По традиции в честь Всемирного дня книги и авторского права в Национальной академической библиотеке РК состоялся «День открытых дверей» для читателей и библиотекарей города Астаны. Специально к этой дате библиотекари НАБ РК подготовили ряд мероприятий. Это открытие абонемента художественной литературы, лекция «Казахская проза и мир «Акбилек», презентация клуба молодых поэтов «Жансусар», созданного впервые в НАБ РК, ток-шоу «Майталман. Кеменгер. Болашақ», обзор Интернет-ресурсов «Окно в профессиональный мир», час тренинга: «Ресурсы и услуги КазНЭБ». Также были организованы экскурсии по библиотеке, проведены обзоры выставок «Көзімнің ішінде Көк Туым желбіреп...», посвященной 20-летию Независимости РК и «Кітап, саван рахмет», посвященной Всемирному Дню книги и авторского права. Не остались без внимания и наши маленькие читатели. Для них была организована литературная встреча «Тысячи мудрых страниц» с участием детских писателей Астаны.

Основные цели, которые ставили перед собой организаторы Дня открытых дверей, - показать широкий спектр информационных ресурсов и электронных услуг НАБ РК, познакомить библиотечную общественность с инновациями в организации массовой работы, воспитании духовности и патриотизма, способствовать повышению ква-

лификации библиотекарей, обмену опытом и развитию межбиблиотечного сотрудничества библиотек города Астаны.

В этот день все гости праздника имели возможность посетить то мероприятие, которое ему по душе и соответствует его интересам. Любители почитать дома с нетерпением ждали открытия абонемента,

ценители слова окунулись в мир поэзии на презентации клуба «Жансусар», желающие повысить свой профессиональный уровень посетили тренинги.

Но в этом году в программу дня открытых дверей была включена новая форма работы, новый формат общения с гостями библиотеки — ток-шоу, о котором мы расскажем вам подробнее.

КНИГОЙ ПО ЖИЗНИ ...

Выбор профессии зачастую определяет весь дальнейший путь человека. И любовь к профессии он пронесит через всю свою жизнь, отдаваясь ей полностью. Советскому писателю Александру Фадееву принадлежат следующие слова: «Сущность человека лучше всего, благороднее и совершеннее всего выражается через его деяния, через его труд и творчество». В профессии библиотекаря, как и в любой другой, есть люди, которые осознанно выбрали это дело, а есть и такие, которые пришли к ней совершенно случайно и остались, полюбив эту профессию и посвятив ей себя.

Человек по своей природе уникален тем, что имеет возможность

передавать свой опыт, наработанные навыки следующим поколениям, которые, в свою очередь, усовершенствовали эти методы, применяют в дальнейшей работе. Об этом, о престиже библиотечной профессии, о взглядах на будущее говорили участники ток-шоу «Майталман. Кеменгер. Болашақ». Национальная академическая библиотека РК стала диалоговой площадкой для встреч библиотекарей трёх поколений. Старшее поколение представляла президент библиотечной ассоциации РК Роза Бердигалиева, среднее звено - генеральный директор НАБ РК Жанна Шаймуханбетова и молодое поколение - библиотекарь отдела книгохранения библиотеки Президентского центра культуры

РК Гульшат Ратова.

Они рассказывали о работе, об успехах, высказали своё мнение на темы «какой должна быть библиотека будущего», «какими качествами должен обладать современный библиотекарь» и т.д. Ведь профессия библиотекаря, как любая другая, требует постоянного обновления знаний, качественного выполнения своих обязанностей, постоянного профессионального совершенствования, использования в работе инновационных форм и технологий.

Ведущая ток-шоу Маржан Валиулина ознакомила собравшихся с биографией участников. Итак, профессиональные портреты участников ток-шоу «Майталман. Кеменгер. Болашақ»:

*Роза
Бердімашева*

Опыт работы:

1967-1973 – главный библиограф в Республиканской детской библиотеке, заведующая научно-методическим отделом

1973-1976 – II секретарь ЛКСМ Казахской ССР Фрунзенского района г. Алматы

1976-1983 – директор Республиканской государственной юношеской библиотеки

1983-1987 – Директор республиканского научно-методического центра по народному творчеству и культурно-просветительским работам

1987-2003 – директор Национальной библиотеки РК

2004 - 2009 – генеральный директор Национальной академической библиотеки РК

2009 – директор библиотеки Казахского университета искусств

**Достижения
в библиотечном деле:**

Основатель современной, мультимедийной библиотеки нового формата в Астане – НАБ РК

Автор идеи, организатор Международного Конгресса чтения

Руководитель и разработчик концепции «Евразийство, как аспект библиотечной политики»

Инициатор создания Библиотечной Ассоциации Евразии стран СНГ

Организатор и президент Биб-

лиотечной Ассоциации РК

Автор и разработчик проекта «Казахская национальная электронная библиотека – Государственный электронный библиотечный фонд»

Учредитель Центра корпоративной каталогизации

Инициатор, создатель программного обеспечения Республиканской автоматизированной библиотечной информационной системы (РАБИС)

Инициатор и соавтор «Программы по инновации библиотечного дела»

*Жанна
Шаймурзахбетова*

Опыт работы:

1978-1979 – библиотекарь сельской библиотеки Карагандинской области

1979 –1985 - библиотекарь юношеской библиотеки Карагандинской области

1985 –1993 – методист, заведующая отделом юношеской библиотеки Карагандинской области

1993 –1996 – руководитель научно-методического отдела Карагандинской ОУНБ им Н.В.Гоголя

1996 - 2010 – директор Карагандинской ОУНБ им Н.В.Гоголя

2010 – генеральный директор Национальной академической библиотеки РК

**Достижения
в библиотечном деле:**

Выступила инициатором применения принципов стратегического планирования и менеджмента в библиотеках Караганды

Автор «Программы автоматизации Карагандинской библиотеки им. Н.В.Гоголя», проекта Интернет-класса

Руководитель проектов «Региональный центр развития библиотек», «Информационные ресурсы о Казахстане. Сары-Арка: on-line»

Инициировала проведение Форума сельских библиотекарей

Внесла весомый вклад в развитие Карагандинской библиотеки им. Н.В.Гоголя, как информационно-культурного центра

Как председатель первичной партии филиала «НАБ РК» НДП «Нур Отан» инициировала проведение благотворительных акций

*Түвшат
Ратова*

Опыт работы:

1991-1993 – библиотекарь в школе № 42 им. М. Ауезова Кировского района Южно-Казахстанской области

1993 - 2001 – заведующая библиотекой в селе Ииржар Мактааральского района Южно-Казахстанской области

2003 - библиотекарь в отделе книгохранения библиотеки Президентского центра культуры РК

При подготовке к ток-шоу были подготовлены несколько вопросов, которые, по мнению организаторов, наиболее четко раскроют тему дня и воссоздадут образ Настоящего Библиотекаря.

Как уже было сказано выше, в свою профессию каждый человек приходит по-разному. А как же наши героини открыли для себя профессию библиотекаря? Было ли это делом случая или целью, к которой они шли со школьной семьи?

«Как вы стали библиотекарем?» Именно так звучал первый вопрос ток-шоу.

Роза Бердигалиева: «С детства я любила читать. Когда я была маленькой, мы жили в небольшом гарнизонном городе в Литве, и я перечитала все книги, которые были там в библиотеке. Мне казалось, что профессия библиотекаря – это только читать и читать. Поэтому я и сделала свой выбор. А вообще недавно один журналист признался мне, что в нашей профессии, несмотря на низкую зарплату, чувствуется некий изыск. «Ну, конечно, а как же иначе?»,- ответила я. «Ведь кто, как не мы знает, как себя подать, как правильно одеться, как вкусно приготовить, как привлечь мужчину?» Поэтому, я считаю, что умны те мужчины,

которые выбрали себе в жены библиотекарей».

Жанна Шаймуханбетова: «Библиотекарем я стала случайно. Провалив вступительные экзамены на юридический факультет Карагандинского университета, я вернулась домой в село. Буквально на следующий день ко мне пришла наша сельский библиотекарь и предложила поработать в библиотеке. Я подумала: «Почему бы и нет?» Тем более я с 5 лет читала в этой библиотеке. Я любила книги и людей. А в библиотеке как раз все это и есть. Оказалось, это мое призвание. Я пришла в библиотеку и делала, творила. Однажды приехала Кудрявцева Галина Степановна, наш главный методист Карагандинской области, суровая такая женщина. Она посмотрела на мою деятельность и сказала: «Ты будешь библиотекарем!». И с ее легкой руки, наверно, на следующий год я решила поступать не на юрфак, а в культпросветучилище».

Гульшат Ратова: «Я так же, как и мои старшие коллеги с детства очень любила читать, и думала, что библиотекари сидят и только читают. Именно это помогло мне определиться с выбором профессии. О чем я несколько не жалею, а, наоборот, горжусь. Потому что

библиотекари – это духовно богатые люди, разносторонние, высокообразованные».

Подводя небольшой итог по ответам участников ток-шоу на первый вопрос, можно отметить, что всех их при выборе профессии, несмотря на разницу лет, объединяло одно – любовь к чтению. В жизни каждой из них Книга сыграла главенствующую роль. И по сей день они работают, с каждым днем повышая планку профессиональной деятельности, принося в нее передовые достижения человечества. И второй вопрос ток-шоу был как раз об этом.

«Что Вы сделали для поднятия статуса профессии?»

Роза Бердигалиева: «Ну, об этом вы уже слышали ранее. Но я бы хотела добавить, что для библиотечного дела Казахстана этого мало. Несмотря на то, что нас поддерживает государство, мы разрабатываем и реализуем масштабные проекты ... Если говорить о моем вкладе в отечественное библиотечное дело, то, пожалуй, можно начать с работы в Республиканской государственной юношеской библиотеке. Потому что работа с молодежью должна проводиться постоянно. Ведь без детского чтения не может быть и взрослого».

Второе – я приложила немало усилий, чтобы статус Национального впервые в независимом Казахстане приобрела именно библиотека. В то время это было недопустимо, почти невозможно. Естественно, было много препятствий, преград, но они были преодолены. Силы и решительности мне придавал герой моего времени Павка Корчагин. Как говорили, из таких бы людей гвозди делать. На его примере мужества и стойкости выросло целое поколение. И я всегда равнялась на них. А последний мой подвиг, если так можно сказать, это получение разрешения на выделение обязательного экземпляра для национальных библиотек. Против меня тогда восстало все предпринимательское сообщество, обвинили чуть ли не в краже чужих денег. Несмотря на то, что меня не поддержали некоторые мои коллеги, несмотря на то, что я лишилась должности, я рада, что сделала полезное дело. Теперь две Национальные библиотеки страны получают обязательные экземпляры. Я не раз стояла «на ковре» из-за того, что повысила заработную плату своим сотрудникам. Оказывалась в опале у своих коллег. Но я не жалею

об этом, потому что люблю свою профессию!»

Жанна Шаймуханбетова: «Сразу хотела бы отметить, что нашему поколению было намного легче, потому что перед нами стоят те люди, которые уже много сделали. И пусть у нас с ними разница в возрасте небольшая, но масштаб их дел заслуживает огромного уважения. Второе, что я хотела бы сказать, я всегда работала с коллективом. И я считаю, что коллектив – это та сила, которая может все. Я благодарна судьбе, что на протяжении всей моей жизни мне всегда везло с коллективом – будь то училище, институт, сельская библиотека. Не менее повезло мне и с коллективом в Карагандинской библиотеке, где уже были заложены замечательные традиции преемственности, доброжелательности. И это стало хорошей основой для той работы, которую мы там проводили. Что касается моего вклада в библиотечное дело. Наверно чего-то особенного я не сделала. Но единственное, я всегда старалась подчеркнуть, что библиотекарь – это не серая мышка, а интересный, веселый, образованный человек. Считаю, что нужно менять имидж библиотека-

ря в глазах общественности. Хотела бы высказать благодарность Розе Амангалиевне. То, о чем она говорила, весьма болезненно для каждого библиотекаря, кто душой болеет за свою профессию. Я всегда была в гуще всех событий, и прекрасно понимала тот груз ответственности, который был на плечах Розы Амангалиевны. Я никогда не думала, что мне придется продолжать ее дело, возглавив Национальную академическую библиотеку РК. И для себя этот шаг я считаю своим подвигом».

Гульшат Ратова: «После выступлений моих старших, опытных коллег мне, конечно, нелегко говорить. Я пока еще не могу сказать о своем вкладе в библиотечное дело страны. Но буду стараться идти по их стезе и так же добиваться высоких результатов».

Ведущая напомнила собравшимся, что проведение ток-шоу посвящено трем знаменательным датам – 20-летию Независимости Казахстана, Всемирному дню книги и авторского права и 7-летию Национальной академической библиотеки РК. Поэтому третий вопрос затрагивает как раз эти события.

«Как изменились библиотеки за 20 лет независимости Казахстана?»

Гульшат Ратова: «Конечно, 20 лет назад мы и мечтать не могли о том, что сейчас имеем в наших библиотеках. Создаются электронные библиотеки, формируется их фонд. Я надеюсь, что мы останавливаться на достигнутом не будем, и будем продвигать нашу профессию только вперед».

Жанна Шаймуханбетова: «Мне кажется, что библиотека меняется со всем государством. Конечно, тяжело пришлось в 90-е годы. Я сама знаю об этом не понаслышке, потому что в 1996 году я была назначена директором Карагандинской областной библиотеки. У нас не было денег на зарплату. Но тем не менее, из библиотеки мало кто ушел. В основном, ушли случайные люди, а настоящие библиотекари остались. И в то нелегкое время представляете, какое счастье – получить грант Фонда Сорос? Баснословную сумму – 5 тысяч долларов! Мы могла купить книги, оформить подписку, выехать в командировки в наши даль-

ние села, выдать зарплату сотрудникам. Столько дел было сделано за это время, благодаря тем основам, которые были заложены в Национальной в Алматы, затем в Национальной академической библиотеках в Астане. Потому что впереди нас всегда была Роза Амангалиевна, а мы уже шли за ней в этом фарватере. Сейчас мы готовим доклад о некоторых итогах, который хотим представить в ноябре на конференции в Кызылорде. Там будут данные и о модернизации наших библиотек. Ведь в первые годы независимости мы и думать не могли о том, что у нас будет такая библиотека, как наша, которая позиционирует себя, как электронная. Я думаю, мы много сделали за 20 лет. Как говорится, итоги налицо».

Роза Бердигалиева: «Как ветеран, я могу много рассказывать о первых годах независимости. Далекие 90-е годы. Мы получили первый компьютер. Сейчас он находится в музее. Через несколько дней весь отдел пришел ко мне с требованием убрать компьютер, потому что это вредно для здоровья. Что ж? Пришлось забрать машину. Но я им

сказала – через год-два придете за ним, и я вам не дам. Вот так и начинали. Но я сейчас горжусь теми делами, которые нам удалось сделать. Во-первых, у нас появилась первая казахская компьютерная программа. Ведь даже Российская Государственная библиотека работает с израильской программой. Еще один момент – именно в непростые 90-е создается Библиотечная Ассоциация Республики Казахстан. В 1998 году, как пир во время чумы, мы проводим съезд, когда многие покинули библиотеку, ушли в бизнес. Мы остались и начали разрабатывать стратегию развития библиотек на 10 лет.

С тех пор прошло много времени. Одним из достижений последнего десятилетия считаю создание Национальной академической библиотеки РК. В связи с этим именно Астана становится библиотечной столицей. Потому что здесь открываются библиотека Президентского центра культуры, библиотека «Отырар», библиотека Парламента РК, библиотека Назарбаев Университета и т.д. Сегодня все медицинские кластеры имеют свои библиотеки. Ведь не боги обжигают горшки. Все в наших руках, и мы это можем!».

Подготовила Гулжанат ЖУБАНИЯЗОВА
e-mail: 87014926558@list.ru

Шайырлар жырлардың шырағын жағып

П

оэзия – Ұлы Жаратушының ұлы махаббатынан нәр алған, шын жүректің қуанышы, қайғысы; жалған дүниеде ақ сөйлеген асқақ Рухтың періштелер қаумалаған қасиетті нүктесі, Жан әлемінің уілі. Поэзия – мәңгіліктің қасиетті әуеніне билеген сөз аруы, Адамзаттың жан су-сынын қандырған, таным көзі мен тылсым тұнған ой кәусары, Жан сусары!

Алақай! Алақай! Алақай! Арқаның төсіндегі жұлдыздай жарқыраған айшықты Астана-да, ҚР Ұлттық академиялық кітапханасында ақындар клубы ашылды! «Жансусар» жас ақындар клубы!.. Кешегі «Мен жастарға сенемін!», – деген Мағжан мен «Туады, туады өлі нағыз ақын...», – деген Мұқағалидың ізбасарлары бір орталыққа топтаспақ! Өлең өлкесіне қадам басқан жас шайырлардың шабытына серпін беріп, биікке самғатар клубтың көюкиегі көңейе түссін!

Ұлттық академиялық кітапхананың «Көгілдір» залында өлі тыныштық. Жыр-сүйер қауым демдерін ішіне тартып, қара өлеңге сусап-ақ отыр. Тас қараңғылықты тіле жарған жас

шайырлардың сәулелі шырағы жыр оқып тұр... Дұрысы, сәулелі шырақ емес, шырақты қолына берік ұстаған шайыр жыр оқып тұр! Лайым, биігің, шығар шыңын адаспай тапсын! Бұл «Жансусар» жас ақындар клубының тұсаукесері еді. «Жас жүрек жайып саусағын...» атты әдеби-музыкалық кешпен «Жансусар» жыр-сүйер қауымға есігін айқара ашты! Көш құтты болғай!

Клубтың құрылуына мұрындық болып, жас ақындардың басын қосқан – Ұлттық академиялық кітапханасы басшылығы. Клубтың жетекшісі – кітапханадағы баспа-редакция орталығының маманы, ақын Бауыржан Қарағызұлы. Салтанатты жиында алғаш сөз алған клуб ұйымдастырушылары ке-

йінгі буынның өлеңге деген сүйіспеншілігін әңгімелеп, әдебиеттегі жанкештіліктерін де тілге тиек етті. Олар көпшілікке қазақ елінің ұлттық-рухани құндылықтарын, ұлттық пәлсапасын, ұлттық поэзиясын жас ұрпаққа көңінен насихаттау, Астана қаласындағы жас ақын-жазушылардың шығармашылық деңгейін көтеруге, рухани-әдеби ортаның қалыптасуына, жас дарындардың жаңа көзқарастарын дамытуға жағдай жасау, кітапхана мен оқырманды, оқырман мен автордың арасын жақындастыру, шығармашылықпен айналысып жүрген жастарды еліміздің белгілі тұлғаларымен еркін пікір алысуына мүмкіндік туғызу жөне жас ақындарға нақты қолдау

көрсету клубтың басты мақсаты екенін жеткізді. Сондай-ақ алдағы міндеттері мен атқарылатын шаралардың да шет-жағасын сөз етті. Жас шығармашылық иелерінің дамуына, қалыптасуына жағдай жасалып, елге белгілі әдебиет өкілдерімен еркін пікір алмасуға жағдай туғызылмақ. «Кітапхана – рухани орта. Кейінгі буын кітап оқымайды деген бос әңгіме. Олар көп оқиды. Аға буын оқымағанды жастар оқыған. Алайда, қай кездегідей жас ақындарға қолдау аз. Сондықтан осы клубты құрып, үлкен бір істі бастағанды жөн көрдік», – деді кітапхана бас директорының орынбасары Ғалия Бөкейқызы.

Тұсаукесер рәсімінде ақын, Қазақстанның халық жазушысы Фариза Оңғарсынова да жас ақындар жөнінде өзінің көкейіндегі ойын ортаға салды. Ақын апа бүгінгі буынның болашағы зор екенін айта келіп, қазіргі әдебиеттегі кемшін тұстарға да тоқтала кетті. «Жансусарға» батасын беріп, сәттілік тіледі.

Жиын барысында сөз алған көштің құрметті қонағы ҚР Байланыс және ақпарат министрлігі Ақпарат және мұрағат комитетінің төрағасы Ербол Шәймерденов комитет тарапынан жас ақындарға қолдау болатын айтты. «Біз жылына он шақты жас автордың кітаптарын жарыққа шығарамыз. «Жансусарға» да көмегіміз болсын. Егер, жақсы ақындардың жыр жинақтарын шығаруға ниет болса, қолұшын созуға ерекше әзірміз», – деді Ақпарат

және мұрағат комитетінің төрағасы Ербол Шәймерденов.

Тұсаукесер кеші жұртшылыққа жақсы танылған, өлең өлкесінде қанаттары қатып, буындары бекіп үлгерген Қалқаман Сарин, Асылзат Арыстанбек, Ұларбек Нұрғалым, Азамат Есалы секілді ақындардың шабытты жырларымен бастау алып, көрермен ықыласына бөленді. Содан кейін Көкшетау, Қарағанды қалаларынан ар-

найы келген жас ақындар ортаға шығып, тырнақалды жырларын көпшілікке тарту етті.

Кеш соңында ұйымдастырушылар клуб мүшелеріне түрлі ақындардың жыр жинақтарын сыйға тартып, сәтті қадам тіледі. Көпшілік сахна төріне қойылған «Менің тұңғыш кітабым» атты кітап көрмесін тамашалады.

Асхат РАСУЛ

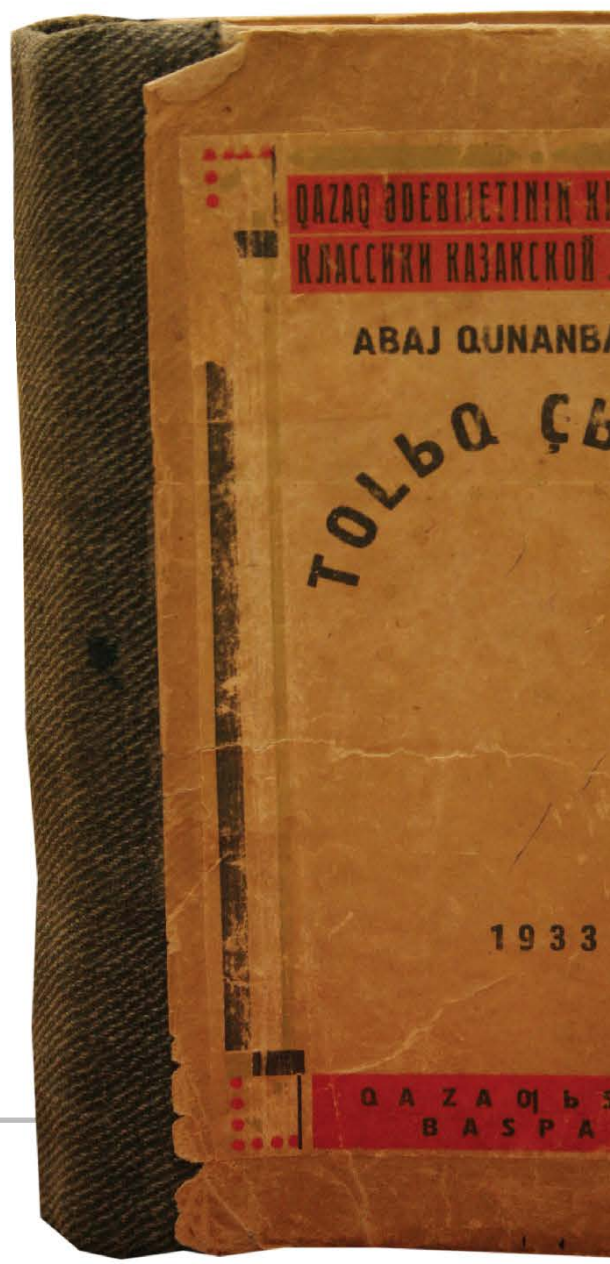
Бекен ҚАЙРАТҰЛЫ,
ҚР мәдениет қайраткері

АБАЙДЫҢ

АЛҒАШҚЫ КІТАБЫ

Ұлыларды ұрпағының ұлықтауы – өркениеттің айшықты белгісі. Ұлы, һәкім Абайды қалай ұлықтаса да – сыйымды екені даусыз. Ол үлгіні бүгінгі жас һәм жасамыс қауым оны оқымен, еибраттарын тоқуымен танытып келеді.

Е үгін біз қалың оқырманымызға һәкім Абайдың көп елге беймәлімдеу алғашқы кітабының жарыққа қалай шыққаны туралы дерек-мақала беріп отырмыз. Әлі де Абайдың өмірі, араласқан адамдары, бүгінде көзі тірі ұрпағы жайлы материалдар беруді мақсұт етудеміз. Соның бірі – «Қазақ ақыны Ибраһим Құнанбайұлының өлеңі» атты Абай атамыздың алғашқы жинағының жарық көруі болатын. Жинақ 1909 жылы Петербор қаласында Илияс Борганскийдің баспаханасынан басылып шыққан. Жалпы Абай Құнанбайұлының өмірі мен шығармалары жайлы мәліметтер ұлы ақын дүниеден өткеннен соң барып қолға алынған көрінеді. Бұл туралы абайтанушы ғалым Қайым Мұхаметханұлының 1991 жылдың 28-тамызында «Семей таңы» газетінде жарық көрген еңбегінен байқаймыз.

1905 жылы «Семипалатинский листок» басылымында, 1907 жылы «Записки Семипалатинского подотдела Западно-Сибирского отдела Русского географического общества» атты басылымда Абайдың дүниеден өткені жайлы «қазанама» (некролог) жарияланған екен. «Бұны істеген адам – Әлихан Бөкөйханов», – деп жазады Қайым аға. Одан кейін 1908 жылы Орынборда шығып тұрған «Уақыт» дейтін татар газеті Абайдың өмірі, ақындық өнері жайлы көлемді мақала басыпты.

Абайдың қазасынан (1904 жыл) кейін туыстары мен балалары ақынның мұрасын жинастырып, баспаға әзірлеуге кіріскен. Сөйтіп, Кәкітай мен Тұрағұл 1905 жылы жазға салым Абайдың өлеңдерін, қара сөздерін жинап, түгендейді. Тапқандарын Мүрсейіт Бікеұлының қолына беріп, әдемілеп, көшіртеді. Ескіше құсни-көркем жазудың хас шебері Мүрсейіт молда арнайы тігілген қоста отырып, бір айда жазып шығады. Кәкітай мен Тұрағұлға ұлы ақынның қолжазбасын жинақтап, баспаға дайындауды тапсырған адам – Әлихан Бөкөйханов. Өлекең 1915 жылы 18-қаңтар күні «Қазақ» газетіне жарияланған Кәкітайдың қазасы жайлы мақаласында: «...1904 жылы Абай марқұмның өлеңін кітап қылып басыңдар деп, балаларына хат жаздым. 1905 жылы шілденің аяғында Кәкітай Абайдың қолжазбасын алып, Омбыдағы маған келді. Кәкітай біздің үйде бірер жұма жатты. Абай, Пушкин, Лермонтовтың сөздерін бірге оқып,

мез-мейрам болдық. ...1908 жылы Семейге келдім. Мен Семейдегі абақтыда борышымды өтеп жүргенде Шөкерім, Көкітай, Тұрағұл көліп амандасты. Абақтыдан шыққан соң мені Омарбек, Көкітай Қарқаралыға шығарып салды...», — дейді. Осы орайда, аталмыш кітаптың жарық көруіне және дайындалуына Шөкерімнің де үлесі бар екенін дәлелдеп, жазып жүрген ғалым Асан Қайырбекұлының пікіріне құлақ түрсек: — «Ашығын айтқанда, Абайдың өлеңдері мен қара сөздерін жинастыру ісіне Шөкерім араласқан жоқ. Сөбебі, жасы үлкен ағаны мұндай істен жөн білетін інілері Көкітай мен Тұрағұл өздері босатқан сияқты. Неге десеңіз, Көкітай мен Тұрағұл — Абай ауылының бөл балалары. Абайдың мұрасын түгендеу ісі осы екі азаматқа қарасты ауыл тұрғындары арасында жүргізілді. Екіншіден, Шөкерімнің қыстауы мен Абай ауылының арасы қашық-тұғын. Бірақ Абай мұрасын ретке келтіріп, бөлімге бөліп, баспаға өзірлеу ісіне Шөкерім араласқан», — дейді.

Оған дәлел ретінде, өлі ғылыми айналымға түспеген маңызды дерек Мінәш Әрхамқызының 1995 жылы «Абай» журналында жарық көрген «Көкітай» атты мақаласын көлденең тартады. Мақала Көкітайдың әйелі Бибі әжөйдің өстелігі негізінде жазылған. Осындағы Бибі әжөйдің өстелігінде: төрт кісі (өзі және Тұрағұл, Шөкерім, Көкітай) Абайдың жылын береміз деп көрек-жарақ алуға Семейге келдік депті. Ұлы ақын 1904 жылы 23-маусым күні қайтыс болғаны белгілі. Жылын көпесі 1905 жылдың маусым айында береді. Сол себепті Шөкерім мамыр айында жылдық беруден бір ай бұрын Семейге келуі шарт. Дәл осы кезде Әлихан Бөкөйханов та Семейге жасырын келген. Тегі бөрі сөз байласып кезіккен сияқты. Өйткені, Әлекеңнің жоғарыдағы «Қазақ» газетіне жазған мақаласында: «...5-мамырда саясат ісін кеңесуге мен Семейге бұғып бардым. Шөкерім, Тұрағұл, Көкітай өдейі қалаға көліп, мен Көкітаймен пароходта бірге жүрдім», — дейді. Бұлар осы басқосуда Абайдың өлеңдерін талқылаған, жіктеп, жіптік-төген. Бибі әжөйдің өстелігінде: «Бұл кісі кім?», — деп сұрағанымда, оқыған ақылды адам, Абай ағаның өлеңдерін қараттық деген еді», — дейді. Бұл арада шынында Шөкерім қажының

қатысқаны байқалып тұр. «Әбден дайындалған қолжазбаны Семейге Көкітай алып кетті», — деп жазады Әрхам ақсақал өзінің өстелігінде. Сонымен қатар, жол шығынына арнап сатып, пұл қылу үшін екі сөміз ат, екі сөміз түйені бірге өкөткені айтылады. Көкітай осы сапарында Омбы қаласындағы Әлекеңе барған. Бұл туралы жоғарыдағы Әлиханнның өстелігінде толық айтылған. Омбыға Көкітай соңғы нүктесі қойылған дайын қолжазбамен келген. Жинақта Абай өлеңдері 17 бөлікке топтастырылып, әрбір бөлікке жөкөпөй тақырып («Халық туралы», «Өлең туралы», «Өзі туралы», «Ғашықтық туралы», «Ой туралы», т.б.) беріліпті (А. Омаров, «Шөкерім өмірбаяны», қолжазба, 91-бет). «Ақын шығармаларын бұлай жіктеу шартты түрде болса да, тақырыбына қарай топтап бастыру сол замандағы оқырман қауымға Абайдың ақындығын таныту жолын жеңілдету мақсатынан туған болатын», — деп тұжырым жасапты ғалым Қайым Мұхаметханұлы марқұм. («Абайдың ақын шөкірттері», Алматы, 1994 жыл, 11-12 б.). Семейде кездесіп, бірер күн көңіл көтерген достар бірге суретке түседі. Бұл суретті көзі көрген Көкітайдың немересі Мінәш апай былай деп жазады: «Сол суретте Бибі әжөмнің бір жағында беті боялған кісі, тағы бір жағында Көкітай атам, сыртында Тұраш ағам, екінші жағында Көкітайдың иығына қолын салып, Шөкерім атам тұр еді», — дейді. Ә. Бөкөйхановты «халық жауы» деп жариялағандықтан сақтық жасап, бетін бояп тастаған көрінеді. Бір өттеген-айы, бұл сурет сақталмаған, аласапыран заманда жоғалып кеткен. Қысқасы, Абайдың жинағын кітап қылып бастыру мақсатымен Омбыдан Қазан қаласына келген Көкітай, ақыры қияндағы Петерборға бір-ақ барған Әрине, жол шығынын ағайын-туғандар көтеріскен. «Петерборға 200 сом қаражат жібердік», — дейді Әрхам өзінің өстелігінде. Төрт жылға созылған шырғалаңнан көйін Абайдың алғашқы өлеңдер жинағы 1909 жылы басылып шығады. Жинақтың басқы бетінде: «Қазақ ақыны Ибраһим Құнанбайұлының өлеңі. Бастырған Көкітай, Тұрағұл Құнанбайұлылар. СПб. Восточная электропечатня И. Бораганского, 1909», — деп жазылған.

Жұлдызы жоғары ұлы тұлға

ҚР Ұлттық академиялық кітапханасының «Көгілдір» залында «Бір ел – бір кітап» акциясы аясында өтетін Жүсіпбек Аймауытовтың «Ақбілек» романына арналған баспасөз конференциясы өтті.

Астана қаласының ЖОО оқытушылары мен кітапханашылары, Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті мен медицина-техникалық және политехникалық колледж-

дердің студенттері, журналистер қатысқан баспасөз отырысын ҚР Ұлттық академиялық кітапханасының бас директоры – Жанна Көкібайқызы Шаймұханбетова ашты. Дирек-

тор өз сөзінде осымен бесінші рет өткізіліп отырған акция елімізде жазба мәдени мұрамызды насихаттау мен қоғамда кітап оқуға деген қызығушылықты арттыру жұмыстарында үлкен жетістіктерге жетіп отырғанын, «Бір ел – бір кітап» акциясының мақсаты – қазақ әдебиетінің кітаптарын насихаттау, жастарды рухани-патриоттық тәрбиеге баулу, оқырмандарды кітапханаға, кітап оқуға тарту екенін айтып өтті.

Отырыстың модераторы, профессор, филология ғылымдарының докторы Тұрсын Жұртбай «Жүсіпбек Аймауытовтың «Ақбілек» романы – ұлттық және адами ізгілік құндылықтарын, адамның жан құбылыстары мен сезімінің бай өлемін көркем бейнелейтін ро-

ман», – деді алғысөзінде.

«Ақбілек» романы – бір ғана қазақ қызының күрделі тағдыры негізінде әлеуметтік төңкерістер тұсындағы қазақ ауылының өзгеру процесін суреттеген алғашқы қазақ романдарының бірі. Романда ескі ортадағы жікшіл тартыстардан қорлық көрген қазақ қызының төңкерістен кейінгі жаңа сипатты заманның мүмкіндігіне сай өз құқығы үшін күресу жолы баяндалады. Ақбілектің жан-дүниесіндегі күрделі құбылыстарды жазушы психологиялық тұрғыдан терең талдап, шебер береді. Романның бүкіл оқиғасы Ақбілектің айналасында өтеді, оның бәрі Ақбілектің ойы арқылы өрбиді.

Жиында сөз алған Л. Н. Гумилев атындағы ЕҰУ профессоры, филология ғылымының докторы Күлпаш Дайрабайқызы романның көркемдік ерекшелігі мен Ақбілектің тағдыры жайлы тақырыпта сөз қозғады.

Баспасөз конференциясының отырысы әрі қарай ҚРҰАК бас директорының орынбасары Ғ. Исақанова, Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің студенті, «Алқа» әдеби ұйымының жетекшісі Жанболат Шөкімов, Қарулы күштер ардагері, ақын И. В. Петров, ҚРҰАК Ғылыми талдау орталығының жетекшісі М. Валиулинаның сөз сөйлеуімен жалғасты.

Аудиторияға Жүсіпбек Аймауытовтың өмірі мен шығармашылығына арналған «Елім деп соққан жүрегі» тақырыбымен слайд көрсетілді. Бұдан басқа, Шығыс Қазақстан облыс-

Оқырмандар «Ақбілек» романының электронды көшірмесімен www.kazneb.kz сайты арқылы таныса алады.

тық Ж. Жабаев атындағы драма театры қойған «Ақбілек» спектаклінен үзінді тамашаланды.

Акцияны өткізу орталығы кітапханалар болып табылады. Оған білім беру мекемелері, өскери бөлімшелер тартылады, мүмкіндігі шектеулі оқырмандар да бұл шараға қатысады. ҚР Ұлттық академиялық кітапханасында «Бір ел – бір кітап» акциясына орай өткізілетін рес-

публика кітапханаларының іс-шаралар жоспары жасалды. Республика бойынша Ж. Аймауытовтың «Ақбілек» романының мән-мазмұны және осы шығарманың қоғам мен автордың өмірінде алатын орнын ашу үшін Қазақстанның мемлекеттік кітапханаларында барлығы мыңнан аса мәдени шара және көрмелер өткізіледі.

Тұрсын ЖҰРТБАЙ,
филология ғылымдарының докторы
(«Бір ел – бір кітап» акциясына таңдалған «Ақбілек» романы бойынша өткізілген баспасөз мәслихатында сөйлеген сөзі)

Еліміздің оқу мәдениетін дамыту, жастардың бойына патриоттық сезімді баулу, ұлттық идеологияны дамыту, жастарды қазақтың шығармаларын оқуға баулу мақсатындағы «Бір ел – бір кітап» акциясы – өте жақсы бастама. «Бір ел – бір кітап» акциясы – керемет жаңалық, жақсы үрдіс. Қазіргі заманда адам мен сана, қоғам мен адам бір-бірінен алшақтады. Өйткені біз көркем шығарманы оқығаннан көрі, күні-түні интернетте отырғанды ұнатамыз. Яғни, жастар интернет арқылы ойланбайды, ал көрісінше оның санасы уланады. Кітап адам психологиясына тікелей

әсер етеді, адамды ойландырады. Сондықтан да кітапты таңдағанда кітапханаға талапты қатты қою қажет. Қолға бір рет те алынбаған кітаптар да баршылық. Көркем шығарма деңгейі жоғары болуы міндетті.

Биыл 2011 жылы «Бір ел – бір кітап» акциясы аясында

талданатын туынды – қазақтың біртуар жазушысы Жүсіпбек Аймауытовтың «Ақбілек» романы. Жүсіпбек Аймауытовтың «Ақбілек» романы тұңғыш көрегендік қасиеттерді көрсетеді. Әдебиеттің кез келген мәселесін көтерген шығарма – Ж. Аймауытовтың «Ақбілек» романы болып табылады. Бұл – адам баласының ойлау жүйесі мен тілін қалыптастыруға көмегі тиетін туынды.

«Ақбілек» романында қоғамдық ахуал, қоғамдық көріністер, өмір мен уақыт шындықтары, тағдыр тағылымдары суреттелген. Бұл шығармада бай мен кедей, яғни таптық мәселелер көтерілген. Сонымен қатар шығармада социалистік принцип суреттелген. Ал социалистік замандағы басты мәселелердің бірі – әрине, ұлт деген болған жоқ, барлығымыз бір-бірімізбен доспыз, бай мен кедей деген жоқ. «Ақбілек» романында сол замандағы орыс пен қазақ арасындағы байланыс, қарым-қатынас, орыс империясының отарлау саясаты да айқын көрсетіледі. 70-80 жылдары көркем әдебиеттегі жағымды және жағымсыз кейіпкерлерді талдауға тыйым салынған болатын, сондай-ақ әлеуметтік тартыс болмауы керек делінген.

Ал құрметті қауым! Сіздер қалай ойлайсыздар, Ақбілек жағымды кейіпкер ме, жағымсыз кейіпкер ме? Әрине, жағымды кейіпкер, өйткені ол таптық мәселені жоюшы, ел болашағын ойлаған кейіпкер. Ақбілектің басынан өтетін оқиғалар арқылы Жүсіпбек

сол бір қиын-қыстау кезеңдегі қазақ ауылдарындағы өмір шындығын, адамдардың қилы-қилы тағдырын кең бейнелейді. Роман кейіпкерлері заман өзгерістерімен ілесе-ді, қоғамдағы өз орындарын іздейді. Түптің түбінде дегендеріне жетеді. «Ақбілек» – бір ғана қазақ қызының күрделі тағдыры негізінде әлеуметтік төңкерістер тұсындағы қазақ ауылының өзгеру процесін суреттеген алғашқы қазақ романдарының бірі. Роман кітап болып 70 жыл өткен соң, яғни 1989 жылы жарық көрді.

Жүсіпбек Аймауытов екі рет үйленген. Бірінші әйелінен Жаннат пен Бектұр деген ұлдары бар. Бірінші әйелі жүйке жүйесі ауруына шалдыққаннан кейін ажырасқан. Екінші әйелінен Муза деген қызы бар, қазіргі уақытта Ақтөбе қаласында тұрады. Ұлы Бектұрды кейін біз 1996 жылы Алматы қаласына көшіріп әкелдік. Ал 2006 жылы жалғыз қызы қарттар үйіне өткізіп, өзі басқа қалаға көшіп кеткен. Жүсіпбектің ұлы Жанаттың қыздары мен балалары бар. 1989-1991 жылдары Ленинград қаласына көшіп кетеді. Қазіргі уақытта жабық атомдық заводтың инженері болып еңбек етеді. Ал Муза (шын аты – Мағрипа) украин жігітіне тұрмысқа шыққан. Міне, бұл – бірінші әділетсіздік. Мағжан Жұмабаев, Ахмет Байтұрсынов, Міржақып Дулатовтарды соттап, кейін ату жазасын берсе, ал Жүсіпбек Аймауытовты бір топ қоғам қайраткерімен 1932 жылы 23-сәуірде ату жазасына ұшыратқан. Міне,

бұл – екінші әділетсіздік болып табылады. Ал үшінші әділетсіздік – Аймауытовтың бірде бір баласы туған тілін білмегені. Екіншіті, әрине! (Музаның өңіреп жылағаны бар). Жүсіпбек Аймауытовтың тағдыры міне, осы.

1969 жылы Жүсіпбек Аймауытовтың «Жан жүйесі» мен Мағжан Жұмабаевтың «Бақытсыз Жамалын» оқыдым. Жүсіпбектің «Жан жүйесі» шығармасынан кейін бірде бір психология оқыған емеспін. Өйткені, бұл шығармада Жүсіпбек адамның психологиясын толық аша білген.

Жүсіпбек Аймауытовтың романы – қоғамдық реализм, психология, адам психологиясы, азаматтық соғыс. Жүсіпбек Аймауытовтың «Ақбілек» романының идеясын түсіну үшін оны оқу керек.

Аймауытовтың тағы бір өрлігі – 1921-1922 жылдары Батыс Қазақстан аймағы ашаршылыққа ұшыраған кезде, Шығыс Қазақстан облысынан бір мың, екі мың мал алып, Батыс Қазақстан облысының елді-мекендеріне таратуы. 1937-1951 жылдары қазақтың үш жүз өні шығарылды. Солардың ішіндегі «Қызыл бидай», «Жырма бес» өндерінің авторы – Ж. Аймауытов.

Әдебиет – өмір айнасы. Көркем шығарманы оқу үшін міндетті түрде талғам қажет. Сондықтан да санасы сәулелі жас ұрпақты көркем шығармаларды көп оқуға шақырамын.

Рахмет, құрметті оқырман қауым!

ҚАЗАҚ баспасөзінің атасы

Қазақ баспасөзі қарлығаштарының бірі – «Айқап» журналының жарық көргеніне 100 жыл толып отыр. «Айқап» журналы — XX ғасырдың басындағы Алаш арыстарының сөз мінберіне айналған және алмағайып заманда ерекше мәнге ие болған басылым. «Айқап» журналы Ресейдің Троицк қаласында 1911 жылдың қаңтар айында тұсауы кесілді. Содан 1915 жылдың қыркүйек айына дейін шығып тұрған. Небары 4 жылда оның 88 нөмірі жарық көрген. Алаш мүддесін көздеген, қазақ баспасөзінің қалыптасуына негіз қалаған бұл басылымның дүниеге көлуіне жазушы, журналист Мұхамеджан Сералин сөзбеккер болды. Ахмет Байтұрсынұлы, Әлихан Бөкейхан, Бейімбет Майлин, Сұлтанмахмұт Торайғыров сынды Алаштың арыстары «Айқаптың» тұрақты авторлары болған. Қазақ баспасөзінің атасы – «Айқап» журналының жарық көргеніне 100 жыл толуына орай ҚР Ұлттық академиялық кітапханасы «Қазақ баспасөзінің көшбастаушысы» атты едебиеттер көрмесін ұйымдастырды.

Жарасбай СҮЛЕЙМЕНОВ,
ҚР Парламенті Мәжілісінің
депутаты, жазушы

— Қазақтың біртуар ұлы Ахмет Байтұрсынұлы: «Қай ұлттың баспасөзі мықты болса, сол ұлттың өзі де мықты», — деген. Оны көзінде «Айқап», «Қазақ» журналдары сөзімен, ісімен қалың қазаққа таныта білді. Қоғамдағы өзгерістер мен жаңалықтарды жеткізуде газет-журналдар халықтың көзі мен құлағы болып келеді. Көзінде Наполеон: «Мың жазу ескерінен гөрі жат пиғылды төрт газеттен көбірек қорқу керек», — деген өкен. Мен әлімізде шығатын газеттердің бәріне сараптама жасаудан аулақпын. Әр газеттің өз ұстанымы бар. Өзіме қажетті қызықты материалдарды оқып шығуға пейілім. Сонда байқайтыным қазақ газеттерінің инкубатордың балапанындай бірінен бірінің аумайтыны. Піті, көйде бірінен бірі көшіріп алып басып жатқандай өсерге бөленесің. Бұл біліктіліктің аздығынан. Тың тақырыптарға түрән саппаудан. Интернетке құмарлықтан туындаған «ауру». Әйтпесе, қаламымен қасқыр соққан талантты журналистер бізде көп...

Оқырмандарды қазақ баспасөзінің тарихымен таныстыру мақсатында жасалған көрмеде халқымыздың мәдениеті туралы тарихы бастауында өзіндік орын алатын қоғамдық-саяси және әдеби журнал — «Айқаптың» қазақ баспасөзінің көшбасында қалыптасуы, сол кезеңде туындаған жалпыұлттық идеялардың танылуы, қазақ прозасы мен драматургиясы, әдеби сын мен әдеби тілінің қалыптасуына да зор үлес қосқандығы жайында көңілің насихатталды.

Көрме үш бөлімге бөлінді: бірінші бөлімге — XIX ғасырдың бас кезіндегі қоғамдық-саяси ахуалды көтеретін «Айқап» журналындағы ұлттық мүдде мен ұлттық мұратты айшық-

тайтын деректер жинақталды. Ал екінші бөлімге М. Сералин – қазақтың тұңғыш журналисі өрі белгілі қайраткер ретінде қоғамда атқарған қызметтері жайында тың деректер ұсынылады. Сондай-ақ үшінші бөлімге «Айқап» журналын

өдеби-көркем шығармаларымен, өдеби сын зерттеулерімен толықтырып, өрбіте алған өрелі қазақ зиялыларының еңбектері қойылды.

Көрменің ашылу салтанатына Мемлекет тарихы институтының қызметкерлері, тарих ғылым-

дарының докторы, профессор Қыдырелина Жанна және Л. Гумилев атындағы ЕҰУ-ның аға оқытушы филология ғылымдарының кандидаты Г. Ә. Мұратовамен қатар оқырмандар мен студенттер қатысты.

Серікқали БАЙМЕНШЕ,
филология ғылымдарының докторы

– «Біздің қазақтың «Әй, қап!» демеітуын қай ісі бар?!», – деп бөтін ашып алған «Айқап» патша үйметі бекітіп берген бағдарламасына сөйкес «сыртқы хабарларды, мұсылман тіршілігінің мысалдарын, уақиғаларды, кітаптар хақында нем ғылым баптарынан көңестерді, басқарушыға көлген хаттарды», сондай-ақ бағдарламада «фельетон» деп көрсетілген көркем әдебиет үлгілерін жариялап отыруға тиісті болды.

Журналдың тұңғыш нөмірінде Ахмет Байтұрсынұстың әйгілі «Қазақтың өкпесі» деген мақаласы жарияланды. «Дүниеде өрге төңдік, көмеге көңдік, азды көпке төңгеретін ғылым мен өнерді, өлсізді өлдіге төңгеретін, жоқты барға төңгеретін ғылым мен өнерді керек қылатын қазақ аз. Төңдікке қолы қалай жетсін? Қатерлі жерде қалерсіз отырдық. Өзімізге өкпеләмсек, өзгеге өкпелер бет жоқ», – деп Ахаң осы жолы халық алдында қазақ жерінің сол кездегі тағдыры туралы толғанды.

Қайрат САҚ,
филология ғылымдарының кандидаты,
ЕҰУ-нің Баспасөз және баспа ісі
кафедрасы меңгерушісі:

– Журналдың «Айқап» аталуының өзіндік мәні бар. Қазақ ылғи «қап, ай» деп өкініп жатады. Өкініштің зардабын келешекте көп тартпас үшін журнал ұжымы «Айқап» атауын қолайлы көрген. Осы атаумен журнал төрт жылдан астам уақыт мемлекеттің қолдауымен емес, тікелей халықтың және шығарушылардың қаржысымен жарық көріп отырған. Қазақ даласында тың сәріліс жасап, қазақ баласын жалпай сауаттандыруға, көзін ашуға ұмтылған басылымның бірі – осы «Айқап». Тәуелсіздігіміздің 20 жылдығы қарсаңында «Айқап» журналының 100 жылдығын атап өту – ұлтымыз үшін үлкен мақтанш...

«КТ» ақпарат

Қазақтың қайсар ғалымы

Адам баласы Жаратушы Алланың маңдайына жазғанын көреді. Жазмыш та – адамның таңдау еркі. Таңдау еркі қасиетті, сөзі шұғылалы жандар Ұлт тағдырына өз тағдырын арнайды. Осындай хұсни тағдыр, құс жетпес көкке самғаған саңлақ, көкірегінің көзі нұрлы көреген, кемел тұлғаны тудырады. Кемел тұлғаның әрбір игілікті ісі ұлт мақтанышына айналады. Кежегесі қыртылып кері кеткен көр заманда тарпаң тұлғаның жолы ауыр болатыны да – заңды. Ұлт мұрасы үшін табан ет, маңдай тері төгілген

тұлғаның өзі тарихқа айналады. Тағдыр тұлғаны тудырады. Тұлға тарихты жасайды. Ұлы Абайдың мұрасын түгендеген, ақынға шөкірт, ұлтқа ұстаз болған, марқасқа Мұхтардың іліктес рухани інісі – Қайым Мұхамедханов еді.

А

стана жұртының ақсақалдары мен қарасақалдары қауышқан, зиялы қауым өкілдері мен бұқаралық ақпарат құралдарының қатысуымен қазақтың қайсар ғалымы, қабырғалы қайраткері, Семейдегі Абай мұражайының негізін қалаған абайтанушы ғалым – Қайым Мұхамедхановтың туғанына 95 жыл толуына орай ҚР Ұлттық академиялық кітапханасында «Тарих.Тағдыр.Тұлға» атты еске алу кеші өтті.

Кеш шымылдығы Жәнібек Мұхамедханның «Makhat-studio» шығарған «Алаш – Қайым Мұхамедханов» атты фильмінің үзіндісімен ашылды. Бұл іс-шараны өткізілудегі мақсат – Қайым Мұхамедхановтың

Дина МҰХАМЕДХАНОВА,
ғалымның қызы

– Оның әкесі Мұхамедхан Сейітқұлов өз заманында ірі меценат, абадан мінезді, зиялы адам болатын. Ол өзінің үйінде Алаш Орда партиясының барлық өкілін жинап, үнемі басқосу өткізетін. Қайым Мұхамедханов зиялы қауымның әр түрлі әңгімелерін тыңдап өсті. Осындай кездесулердің бірінде ол тұңғыш рет өзінің келешек ұстазы Мұхтар Әуезовті кезіктірді. Осылайша, Алаш рухы Қайымның бойында жастайынан қалыптасты.

құнды деректерге толы шығармашылық мұрасымен танысу нәтижесінде таныстыру. Тәуелсіз еліне тәуелді болып, ұлт тарихының тамырын ұстай бастаған өскелең ұрпақ үшін жинақталған ғалымның еңбектерін сақтау әрі қалпына келтіру болатын.

Кешті жазушы, филология ғылымдарының докторы, профессор, Қайым Мұхамедхановтың шәкірті Тұрсын Жұртбай жүргізді. Тағылымы мол тарихи кешке ҚР Парламенті-

Ғарифолла ЕСІМ,
ҚР Парламенті Сенатының депутаты

– Әдебиет пен мәдениетте алатын орны – екі мәселеде. Бірінші, «ер қазақ ежелден еркіндік аңсаған» деген гимн авторы. Екіншіден, Абайдың мұрасын зерттеуге келгенде, бұл кісіге тең адам таба алмаймын!

Сұлтан ОРАЗАЛИНОВ, жазушы-журналист

– Қандай қиын кезеңде де өз ұстазын сатпаған адам. Қазақ әдебиетін, мәдениетін еш уақытта сатпаған. Ақиқат пен шындыққа келгенде ағайыншылдыққа салынып, біреулерді өтірік дақпыртып мақтаған емес.

нің депутаттары, ақын Несіпбек Айтұлы, Қазақ инновациялық гуманитарлық-заң университеті Қазақ филологиясы факультетінің кафедра меңгерушісі, ф.ғ.к., қайымтанушы ғалым Ақмарал Смағұлова (Семей), белгілі қоғам қайраткері, жазушы, тележурналист, аудармашы, тарихшы Сұлтан Оразалинов, ғалымның қызы Дина Мұхамедханова және өзге де ғалымдар мен ақын-жазушылар, Л. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің оқытушылары мен студенттері қатысты.

Еске алу кешіне қатысу-

шылар Қайым Мұхамедхановпен сырлас болған сәттерін, шәкірттік шағын, оның ар алдындағы адалдығы мен даналығын, халық алдындағы қайраткерлігін, сондай-ақ Қазақ елінің ғылымы мен мәдениетіне қосқан қомақты үлесі жайлы салмақты естеліктер айтты.

Мәдени шара барысында Қайым Мұхамедхановтың өмірі мен шығармашылығына арналған виртуалды көрме <http://kaum.nabr.kz/ашылды>. Ғалымның еңбектері, көркем шығармалары, қолжазбалары мен өлеңдері осы көрмеге қойылды.

Психологический подход к изучению жизни и творчества **Каюма Мухамедханова**

(Выступление на конференции, посвященной
95-летию со дня рождения К. Мухамедханова (г. Алматы))

Зиада САБЫРОВА,
психолог-библиотекарь
ВКО ОУНБ им. А. Пушкина

Гений настолько многогранная личность, что специалисты разных областей могут находить свою грань и отжимать свой кусочек исследовательского счастья. Вот и я нашла свою грань – психологическую.

В свое время Кант говорил, что его на этом свете больше всего удивляют две вещи: это звёздное небо и нравственный закон. Если звёздное небо найти легко, то человека, следующего нравственным законам – найти далеко не просто. Особенно в настоящее время. Но нам повезло, у нас есть Каюм Мухамедханов – воплощенная совесть современности. Я только «пристреливаюсь» к его творчеству, этим объясняется

моё появление на этой конференции. Только на таких мероприятиях можно поживиться материалом по теме. Я наметила для себя следующие направления исследования этого удивительного человека:

• Каюм Мухамедханов – это нравственный эталон для современников. Он не играл в нравственность. Она действительно была законом его жизни. Даже в мелочах. Однажды он опаздывал на мероприятие, а ему нужны были сигареты. Жена дала ему денег и сказала, что он может спуститься вниз в магазин и без очереди, без сдачи, купить сигареты. Он спустился вниз. Но его долго

не было, и обеспокоенная жена спустилась посмотреть, в чем дело. Оказалось, он стоял в очереди и у него язык не поворачивался попроситься без очереди. Жена сделала это вместо него. А продавщица сказала, что подумала, что он кого-то ждет, знала бы, в чем дело, обязательно отпустила бы ему сигареты без очереди. Современному человеку, который привык идти по головам, трудно понять такое поведение.

Он следовал нравственным законам не только в мелочах. Этот интеллигент, немного далекий от житейских проблем, оказался настоящим

героем в минуты испытаний. В сталинских лагерях, которые были сродни фашистским концлагерям и в которых зверски пытали человека, Каюм Мухамедханов оказался настоящим героем. Он никого не предал, не подписывал никаких подлых бумаг. Мало, кто мог следовать нравственным принципам в таких нечеловеческих условиях. Только нравственность, которая стала сутью человека, могла диктовать такое поведение. Я не могу осуждать людей, которые не выдерживали физических пыток, но я восхищаюсь теми, кто прошел горнило ада и сохранил свое нравственное начало. Это восхищение заставляет меня активней изучать феномен таких нравственных героев.

• Каюм Мухамедханов является примером всесторонне развитой личности. Один перечень его занятий чего стоит: писатель, поэт, исследователь, переводчик, педагог, значителен его вклад в кино, театр и т.д. В психологии идет поиск такой всесторонне и гармонически развитой личности. Так, известна теория американского ученого А.Маслоу о самоактуализирующихся личностях. Но там мало говорится о нравственности. Изучая личность Каюма Мухамедханова, несомненно, можно построить новую теорию о гармоничной духовной личности, способной творить в самых разных областях познания.

• Велик вклад Каюма Мухамедханова и в педагогическую психологию. Здесь можно

выделить два направления. Первое — практическое. Он воспитал 10 своих прекрасных детей, вложил в каждого высокие нравственные идеалы. Каждому родителю должно быть интересно, как ему удалось воспитать «правильных» детей. Второе — теоретическое. Он изучал литературную школу Абая, он имеет последователей своего творчества. Поэтому интересно на его примере проследить, как создаются школы и как воспитываются последователи.

• Современная жизнь сложна и полна стрессов: теракты, криминал, наркотики и т.д. Как выживать в таких условиях, как пережить стресс и жить дальше продуктивно и счастливо. Появился даже специальный термин «посттравматический синдром», когда после пережитого человек долго не может прийти в себя, стресс накладывает негативный отпечаток на всю его последующую жизнь. Каюм Мухамедханов пережил сталинские лагеря и после этого смог заново защитить диссертацию, проводить исследования и вообще жить полноценной жизнью. Поэтому надо специально изучать, как он смог это сделать. Нам жизненно необходимо знать это.

• Каюм Мухамедханов прожил 88 лет. Это практически возраст долгожителей. Геронтологи всех времен и народов ломают голову над тем, что же отличает всех долгожителей. Не помогает поиск ни особого питания, ни образа жизни, ни географического местополо-

жения. Всё разное у всех. Чего стоит только разброс точек долгожительства: Якутия, Кавказ, Петербург. Но в одном сошлись все геронтологи: у всех долгожителей есть одна общая черта характера: добродушие. Как ее сохранить, пройдя пытки в лагерях, пережив предательства друзей — этот вопрос можно понять, изучив непростую жизнь Каюма Мухамедханова.

• Психологов всегда интересовал процесс творчества, как он происходит. Простой опрос великих людей из разных областей познания мало что давал. Так на вопрос, как происходит процесс творчества, Моцарт ответил: «Как и почему я не знаю. Я вообще здесь ни при чем». Пикассо сказал: «Я не ищу, я нахожу». Попробуйте изучать творчество на основе таких ответов. Другое дело писатели. Они сами многое пишут о других, они знают, как тяжок хлеб исследователя. Поэтому только они дают вразумительные ответы о том, как же происходит процесс творчества. Я считаю, что Каюм Мухамедханов — это находка для психологов, изучающих творческий процесс.

В своё время я долго не могла понять, что же такое бесконечность. Изучая безграничную мудрость великих людей, я только теперь начинаю понимать, что же такое бесконечность. И достойное место в ряду великих людей, гениальность которых безгранична, занимает Каюм Мухамедханов, творчество которого мы только начинаем изучать.

Ирина СМЕРНОВА, главный библиотекарь
отдела развития и внедрения новых технологий
Государственной детской библиотеки имени С. Бегалина

У ашей «Бегалинке»—60!

Государственная детская библиотека – одна из самых первых специализированных детских библиотек, организованных когда-то в Советском Союзе. Ее история началась с подписания распоряжения Совета Министров СССР от 25 апреля 1951 года, а 10 мая того же года был издан соответствующий приказ Кабинета по делам культпросветучреждений при Совете Министров Казахской ССР. Началось формирование фонда. 31 декабря 1951 года в библиотеку пришли первые читатели, и с тех пор ее двери гостеприимно распахнуты для детей, родителей, педагогов.

Работниками библиотеки стали выпускники Московского библиотечного института во главе с Мухамеджаном Баймаганбетовым. Именно они заложили первые кирпичики в фундамент создания удивительной атмосферы библиотеки, ставшей излюбленным местом детворы.

В 1996 году Государственной детской библиотеке было присвоено имя классика казахской детской литературы Сапаргали Бегалина. А для своих многочисленных читателей она стала просто Бегалинкой. Сегодня библиотека, хоть и утратила статус республиканской, является ведущим методическим, информационным и координационным центром для всех библио-

тек, работающих с детьми. У нее более чем полумиллионный фонд, 15 тысяч читателей, которым выдается в год в среднем до 400 тысяч документов на всех видах носителей. В ее структуре 11 отделов и секторов.

Вот уже много лет (с 1987 года) библиотекой руководит София Кумаровна Раева, вся жизнь и трудовая деятельность которой посвящены благородному делу служения подрастающему поколению, привитию детям любви к чтению, нравственному воспитанию на лучших образцах казахстанской, русской и зарубежной литературы. Ее девизом в работе с детьми смело можно назвать афоризм: «Откройте для себя мир книг – прикоснитесь к чуду!».

Благодаря умелому руководству, организаторским способностям, несмотря на скромную заработную плату, сформирован коллектив, в котором работают добрые, самоотверженные, наравнодушные люди, способные решать высокие задачи, предъявляемые современным библиотекам. Под ее непосредственным руководством проводятся семинары, тренинги, консультации, издания методико-библиографических пособий. Она явилась инициатором проведения общегородских родительских собраний, на которых ставятся вопросы гражданст-

венности, нравственного и патриотического воспитания.

К достоинствам библиотеки относятся востребованность ее услуг, постоянный контингент читателей, стабильный коллектив (многие работают здесь более 20 лет), высокое качество методических и библиографических изданий. Первостепенной своей задачей сотрудники считают создание комфортной среды для всех, кто сюда приходит. Девиз, под которым может подписаться каждый библиотекарь Бегалинки, отражает этот подход как нельзя лучше: «Важно представить библиотеку глазами читателя, и тогда все будет иметь свою логику». Именно поэтому проводятся конкурсы сочинений и рисунков «Я хочу, чтобы моя библиотека...», мониторинги, опросы, социологические исследования. Много из того, о чем мечтают читатели, воплощается в жизнь: открыт сектор

литературы на иностранных языках, работает медиатека, открыты обучающие курсы работы на компьютере и доступ в Интернет, для удобства читателей и быстрого поиска необходимой информации можно воспользоваться электронным каталогом, для преподавателей и воспитателей создан информационно-образовательный центр, стала традиционной работа «Родительского клуба».

В этом году библиотека отмечает свой 60-летний юбилей. Для детской библиотеки – это большой срок. Повзрослели, стали бабушками и дедушками ее первые читатели. Многие читательские династии передают любовь к Бегалинке

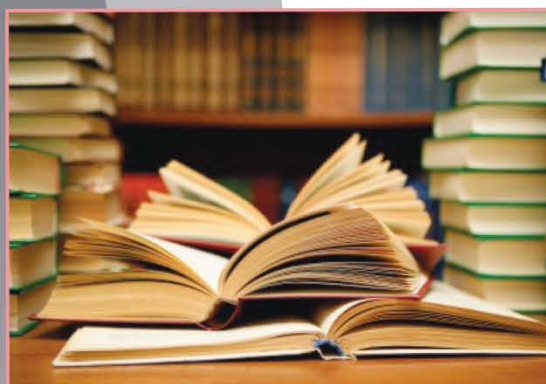
из поколения в поколение. Но звон ребячьих голосов, тихий шелест страниц в читальных залах, склоненные над увлекательной книгой головы ребятни не позволяют библиотекарям успокаиваться.

В течение всего года в библиотеке будут проходить тематические мероприятия, посвященные юбилею, реализовываться разнообраз-

ные программы и проекты. Так, 15 и 16 июня состоится научно-практическая конференция «Чтение детей – как духовная ценность», на которой предполагаются: аналитические и стендовые доклады, мастер-классы, дискуссии, деловые профессиональные слушания, выставка информационной продукции библиотечных участников. На конференцию приглашаются ведущие специалисты в области детской литературы; библиотекари, педагоги, занимающиеся вопросами детского чтения; представители неправительственных организаций и международных фондов.

Многое еще предстоит сделать для того, чтобы никогда не угасло у детей желание познавать мир через книгу, чтобы чтение оставалось главной частью их досуга и чтобы их жизненным кредо стал девиз: «Радуйся жизни и читай!».

Екінші бөлім
кітапханалардың
іс-тәжірибесіне
арналып отыр.
Мұнда қазіргі
кітапхана ісін-
дегі жетістіктер,
мамандардың
өзара кәсіби ал-
масулары, оқу
мәселесі жайлы
жан-жақты баян-
далады.

1. Сіз Интернеттегі ақпараттарға деген адамдардың сенімділік деңгейін қалай бағалар едіңіз?
2. Сіздіңше, еліміздегі е-үкімет құру жөніндегі мемлекеттік бағдарламаның жүзеге асырылуы қаншалықты жемісті болды? Электронды Үкімет қызметін пайдаланудағы жеке тәжірибеңіз?
3. Кітапхана қызметін қашықтан пайдаланғыңыз келеді ме? Егер ниет танытсаңыз, нақты қайсылары?

Серік ЫРСАЛИЕВ,
Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым вице-министрі

1. Бүгінгі таңда Интернет желісі ақпараттардың кең таралуының негізгі көзіне айналып отыр.

Сонымен қатар кез келген адамның Интернеттегі түрлі ақпараттарға қатысып, оны өздігінен толтыруға мүмкіндігі бар. Дәйтұрғанмен, бұл үдеріске барлық тұтынушылар бірдей жауапкершілікпен қарамайтындығы кездеседі. Сондықтан Интернет желісіне еркін өнудің қолайлы және қолайсыз жақтары да бар. Егер Интернеттегі ақпараттар ресми сайттардан алынбаған жағдайда, онда жарияланған барлық ақпараттарға сенім білдіру дұрыс емес.

Ақпарат мазмұнының нанымдылығын нақтылау үшін берілген сайттардың қаншалықты электронды баспа құралдарында тіркелгендігін, сайтқа жауапты адамдардың байланыс деректерінің (мекен-жайы, телефоны, электронды пошта-сы) көрсетілгенін, сонымен бірге Интернетте жарияланып отырған материалдардың қандай ақпарат көздерінен алынғандығын анықтап алу қажет.

Менің ойымша, халықтың ақпараттарды алуға сенімділігі олардың жас шамасына, интеллектісіне және Интернетті қолданудағы білім деңгейіне байланысты болады.

Ғылыммен және сараптама жұмыстарымен айналысатын орта буындағы адамдар Интернеттегі түрлі ақпарат көздерінің шынайылығын тексере алатындығы сөз-

Новые технологии — новые перспективы

Социальные и экономические изменения последнего десятилетия, вступление библиотек в информационную эру, появление на рынке электронной информации создает для нас новые возможности и перспективы. В связи с этим сегодня требуется большее разнообразие управленческих систем, их потенциальная гибкость, способность быстро приспосабливаться как к внешним, так и внутренним изменениям. Современные условия существования библиотек диктуют необходимость поиска эффективных инструментов управления, соответствующих современным задачам и функциям библиотечной деятельности.

Управление библиотекой требует от руководителя объективно оценить ситуацию, в которой находится библиотека, стратегию будущего развития. Определить, что нужно сделать сейчас, в ближайшем будущем, в течение нескольких лет, какие мероприятия следует провести, чтобы достичь намеченных целей.

Одной из главных задач является установление целей. Целевая функция начинается с установления миссии библиотеки, выражающей ее смысл. Миссия наших библиотек определена и ясна для нас. Стратегические цели, на которых базируется современное управление библиотек, идентичны.

Майя ЖИЕНБАЕВА,
директор Павлодарской об-
ластной библиотеки
им.С.Торайгырова

Опыт работы в качестве директора ОУНБ им.С.Торайгырова в течение многих лет, определил для меня две основные задачи:

На первом месте всегда должны стоять интересы, ожидания и ценности наших читателей. Это предоставление пользователям разнообразного спектра услуг и сервисов, расширение доступа к максимально широкому кругу информационных ресурсов, внедрение новейших сетевых технологий, создание оптимальных условий для чтения и удовлетворения общественного спроса на информацию.

Вторая задача — Стратегия развития центральных районных, городских и сельских библиотек

Павлодарской области. Координация их деятельности, определение приоритетов развития. Вопросы библиотечной политики областного управления культуры всегда считало и считает прерогативой областной библиотеки. Поэтому эти две задачи всегда стоят передо мной, они являются приоритетными, вероятно как и у многих моих коллег.

Особо хочу отметить, что на протяжении многих лет областная библиотека им.С.Торайгырова находится в стадии инновационного развития. Это было ознаменовано внедрением проектного подхода. Проектная деятельность требует постоянных инноваций, инициативы сотрудников, умения привлекать ресурсы, принимать управленческие решения. При участии областной библиотеки в нашем регионе был реализован ряд проектов, заложивших технологический и организационный фундамент современной библиотеки.

В 1983 году библиотека одной из первых в республике начала автоматизацию библиотечных процессов на основе программных продуктов, разработанных Национальной библиотекой РК. Программное обеспечение РАБИС. На первом этапе компьютеризации мы

начали формирование своей первой информационной базы – электронного каталога новых поступлений книг. С 2004 года ведется ретроконверсия. Для повышения оперативности и комфортности обслуживания пользователей в зале каталогов установлены 7 АРМ.

Кроме этого в 1988 г. в получении статуса модельной библиотеки региона, впервые став доступным Интернет для пользователей областной библиотеки. В 1999 году была запущена первая версия Web-сайта областной библиотеки www.library.pavlodar.kz с доменом третьего уровня. Сайт представлял собой своеобразную виртуальную витрину, где можно было прочитать материалы по истории библиотеки, ее структуре и отделам, узнать о мероприятиях и других новостях библиотечной жизни.

Прошли организационно-управленческие инновации, направленные на создание оптимальной структуры областной библиотеки. Был открыт отдел автоматизации с залом электронных ресурсов, что позволило ускорить процесс внедрения новейших информационных технологий и оперативно решать следующие задачи: поддержка ЭК СУНБ; создание БД актуальной тематики; приобретение правовых БД «Параграф», «Эн», «Цифровая библиотека по правам человека», «Законодательство России»; формирование фонда электронных изданий, электронной коллекции «Павлодарские Примитивы» и перевод информации по культурному наследию павлодарского региона на цифровые носители. Работа в рамках координационного плана СУНБ по «Оцифровке краеведческих документов».

Следующее направление нашей деятельности – издание собственной электронной продукции. В 2006 году отделом автоматизации СУНБ издано и распространено в биб-

лю. Ал жазбалар келтірілген ақпараттарды дұрыс деп қабылдауы да мүмкін. Бұл арада, өрнек, интеллект деңгейі ұлғайтпалықтарды. Ақпараттар ағымындағы өзінше қолжетпес, дұрыс немесе қуып тунатын материалдарды сарайталуу – өрнектің қолынан келе бермейтін деусыз. Сондықтан бұл сауалға бірақ-ты жауап беру мүмкін емес.

Интернетте жарияланатын ақпараттарға қауіпсіздік деңгейінің тиімділігі бағалану және оны талдау үшін арнайы сауалнамалар, шағын зерттеулер істелуі қажет деп есептеймін.

2. Білім және ғылым министрінің 2008 жылдан бастап «Электронды Үкімет» бағдарламасын жүзеге асыру іс-шараларына қатысып келеді. Бас жап бойы электронды құжат айналымы жұмыс жасауда.

Министр блогы құрылып, білім саласындағы көкейкесті мәселелер бойынша азаматтардан күнделікті сауалдар түсіп отырады. Мысалы, күніне менің блогыма 30-дан астам хат келіп тұрады. Блог арқылы Білім және ғылым саласындағы келтірілген мәселелер шешімін табады, түсініктемелер беріледі. Өз басым білім беру ұйымдары басшыларының, мамандардың, қарапайым қауымның Мемлекеттік тілді алуында өте жақсы мүмкіндігі бар деп ойлаймын.

Сонымен қатар, Бағдарламаны жүзеге асыру аясында 2007-2008 жылдары 42% педагог ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдану бойынша біліктіліктерін арттырды. Бұл педагогтардың сандық теңсіздігін жою мақсатында шағын орналасқан ауыл мектептері үшін ұлттық қолдау бағамы деп санаймын.

Еліміздегі мектептердің 2000-нан астам компьютерлік сыныптарымен қамтамасыз етілуі білім беру ұйымдарының материалдық-техникалық базаларының жақсаруына мүмкіндік берді.

Қазіргі таңда Қазақстанда IT саласын дамытуға Елбасымыз өрнек жасап келеді. Өйткені ақпараттық технологиялардың даму деңгейі мен еліміздің бәсекеге қабілеттілігі бір-бірімен тікелей байланысты.

1. Сіз Интернеттегі ақпараттарға деген адамдардың сенімділік деңгейін қалай бағалар едіңіз?
2. Сіздіңше, өліміздегі ө-үкімет құру жөніндегі мемлекеттік бағдарламаның жүзеге асырылуы қаншалықты жемісті болды? Электронды Үкімет қызметін пайдаланудағы жеке тәжірибеңіз?
3. Кітапхана қызметін қашықтан пайдаланғыңыз келеді ме? Егер ниет танытсаңыз, нақты қайсылары?

Білім саласына көлетін болсақ, 1997-2002 жылдары жүзеге асырылған орта білім беру жүйесін ақпараттандырудың мемлекеттік бағдарламасы білім берудің барлық жүйесін ақпараттандырудың негізін қалады. ТМД елдерінің ішінде Қазақстан бірінші болып мектептерді компьютерлендіруді 2001 жылы аяқтады.

Бүгінгі таңда 1 компьютерге 16 оқушыдан келеді. Мектептер лингафондық, мультимедиялық және интерактивтік кабинеттермен жабдықталған. Мектептердің 98%-ы Интернетке шыға алады, ал 37 %-ында жоғарғы жылдамдықтағы Интернет бар.

Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы аясында жоғарғы жылдамдықтағы Интернетті қосу мәселесі жүзеге асырылады.

2011-2012 оқу жылдарында электронды оқыту жүйесін енгізу жоспарлануда. Ол Электронды Үкімет бағдарламасының логикалық құрамды бөліктерінің бірі болады. Бұл жүйені ендірудің негізгі мақсаты – білімге негізделген экономиканы жүзеге асыруда интеллектуалдық ұлт қалыптастыру. Сондай-ақ ауыл мектептеріндегі білім беру деңгейін қалалық мектептердегі білім берумен теңестірудің, ойлау қабілеті жоғары және технологиялық тұрғыда сауатты оқушыны дайындаудың негізі болып табылады.

2011-2012 оқу жылдары Алматы, Астана қалаларында және Қарағанды облысының 44 білім беру ұйымдарында электронды оқыту жүйесін енгізудің пилоттық жобасы іске қосылады.

Яғни әрбір колледж, кәсіптік мектеп және жалпы білім беретін мектептерде 4-10 Мб/сек жылдамдығындағы кең жолақты Интернет, сандық білім беру ресурстары, оқу үдерісін толығымен автоматтандыру және статистика (электронды журнал, электронды кітапхана, сабақ кестесі, күнделік, ата-аналарға арналған sms-хабарламалар) болады.

Осы мүмкіндіктерді пайдалана отырып, біздің балаларымыз тез арада өлемдік ақпаратты және интерактивтік оқу ресурстарын қолдана алатын болады.

Электронды үкіметтің қызметіне қатысты өзім Салық комитетіне декларацияны үш жылдан бері электронды түрде тапсырып

лиотеках Павлодарской области мультимедийное издание «Ауыл кітапханасы 2004-2006гг.», включающий большой иллюстративный материал, видео и фотоальбомы, интерактивную карту модельных сельских библиотек Павлодарской области, виртуальную экскурсию по областной библиотеке, методический и справочный материал.

В рамках акции «Одна страна - одна книга» подготовлено электронное издание «Жұбан Молдағалиев. Мен қазақпын» на казахском и русском языках. Диск состоит из нескольких разделов: «Об акции», «Биография», «Фотогалерея», «Методические рекомендации». В раздел «Приложение» вошли тексты песен Ж.Молдағалиева, поэма «Я - казах», а также план мероприятий библиотек Павлодарской области по проведению акции в 2010 году.

Кроме этого, мы осуществляем техническую и консультационную поддержку программы РАБИС в централизованных библиотечных системах области. ОУНБ имеет собственный сетевой проект. С января 2008г. в Интернете запущена новая версия сайта ОУНБ - www.pavlodarlibrary.kz с доменом второго уровня, web-каталогом, полнотекстовой ЭБ «Павлодарское Прииртышье». В 2009г. появилась новая сетевая услуга – on-line-продление книг, взятых в отделе абонемента и детском отделении, прямо на сайте ОУНБ. На сайте также предоставлена возможность оперативного получения читателями полной и точной информации в разделе «Спроси библиотекаря». С 20 ноября 2009 г. поиск в ЭК открыт виртуальным пользователям на веб-сайте библиотеки. В 2010г. для пользователей ОУНБ в зале периодических изданий открыт бесплатный Wi-Fi доступ. Принимая во внимание необходимость повышения уровня знаний и

квалификации специалистов, мы регулярно проводим обучение IT – технологиям среди сотрудников ОУНБ и ЦБС области.

Говоря о деятельности библиотеки нельзя не сказать о проекте «Ауыл кітапханасы». Впервые в республике на региональном уровне 20 апреля 2004г. областным акимом была принята программа развития сельских библиотек на 2004-2006гг., утвержденная решением областного маслихата. Ее цель – развитие сельской библиотеки как информационным, культурного образовательного центра, обеспечивающего сельских жителей конституционное право на свободный доступ к информации, знаниям, культурным ценностям. Задачи программы заключаются в открытии сельских библиотек; комплектовании их книжных фондов; модернизации и автоматизации библиотек на базе компьютеризации; улучшении материально-технической базы.

Нужно отметить, что сам факт принятия этой программы – яркий пример лоббирования областной библиотекой интересов библиотек области на уровне властных структур. Реализация программы была бы невозможна без участия, прежде всего финансового, местных властей – на уровне сельских, районных, городских администраций. Общий объем ее финансирования – 252 млн.тенге. Средства направлялись на развитие сети библиотек, комплектование книжного фонда, автоматизацию библиотек. (2004 г.- 50 млн.тенге, 2005г. – 100,8 млн.тенге, 2006г. – 101,7 млн.тенге.).

С момента принятия данной программы открыто 56 библиотек. Благодаря ей были компьютеризованы все центральные районные и модельные сельские библиотеки. В ходе реализации программы приобретено 78 компьютеров,

установлена программа РАБИС. Огромное внимание уделялось комплектованию библиотек новой литературой, для чего было выделено 10 млн.тенге. Библиотекам области из районных и городских бюджетов на комплектование книжных фондов было выделено 28,9 млн. тенге, за три года в фонды библиотек поступило 421 тыс. экземпляров книг.

Программа «Ауыл кітапханасы» дала импульс для дальнейшего развития библиотек области. Все модельные сельские библиотеки области сейчас имеют выход в Интернет, создают собственные БД, формируют фонд электронных изданий, осуществляют электронную доставку документов. И первый сайт сельской библиотеки Казахстана был создан именно в Павлодарской области – сайт Орловской сельской библиотеки!

По итогам реализации областной программы в 2006 г. состоялся республиканский семинар «Библиотеки – ресурсные центры общественного развития и конкурентоспособности страны». Впервые в работе семинара участвовал министр культуры и информации РК Ертысбаев Е. К. В своем докладе «Государственная библиотечная политика РК» он отметил значимость принятия и реализации программы, а также, что программа явилась пилотным проектом программы модернизации библиотечной сферы Республики Казахстан.

Опыт по реализации программы «Ауыл кітапханасы» способствовал созданию нового проекта. Логическим ее продолжением стала Программа модернизации библиотечной сферы Павлодарской области на 2007-2010 годы, целью которой является интеграция информационных ресурсов региона, расширение доступа пользователей библиотек к широкому кругу информационных ресурсов, разви-

тие модельных библиотек.

Результатом возросшего авторитета библиотеки среди населения и представителей местной власти, ее социальной значимости как ведущего информационного центра стал визит Премьер-министра РК К.К. Масимова.

Сейчас уже можно говорить о некоторых результатах реализации программы модернизации. Это открытие 26 сельских библиотек. На сегодня количество библиотек составляет 274. Приобретение 147 компьютеров. Компьютерный парк библиотек всей области составляет 277 компьютеров. Кроме того, закупалась и другая оргтехника: ноутбуки, сканеры, принтеры, ксероксы. Областная библиотека считает важным звеном в модернизации библиотек. На коллегии областного управления культуры с участием акима области Сагитбаева Б.А. нами была поднята проблема телефонизации сельских библиотек. На сегодняшний день телефонизированы 115 библиотек, были выделены финансовые средства на установку и услуги Интернет, подключены 43 библиотеки. Всего по области 101 модельная библиотека, модельных сельских библиотек – 59.

Современное техническое оснащение библиотек существенным образом изменило информационный сервис, позволило предоставлять населению области информационные услуги с использованием ресурсов Интернет, ЭДД. Каждая ЦБС нашей области зарегистрирована и имеет пароль доступа к сайту КазНЭБ. Это позволило сельскому читателю выходить в каталоги КазНЭБ, вести поиск и заказ литературы. Среди пользователей КазНЭБ – учителя, преподаватели вузов, журналисты, врачи.

Особо хочется остановиться на успешной модернизации сельских библиотек Павлодарского района,

көлөмін.

Сонымен қатар Электронды Үкімет порталында мемлекеттік және жергілікті атқару ұйымдарының электронды түрде мемлекеттік қызмет көрсету түрлері ұсынылады. Көптеген шетелдер үшін бұл – жаңалық емес. Біздің мемлекетіміздің де бұл жаңалыққа енуі қуанышты.

Менің ойымша, уақыт жоғалтпай электронды қызмет түрін қолдану қажеттілігін тұтынушылар өбден мойындайды.

3. Біз ақпараттық қоғамда өмір сүрудеміз. Сондықтан ақпараттық қоғам құру – электронды ақпараттық ресурстарсыз мүмкін емес. Интернет ресурстардың ішіндегі ең қажеттілік туғызатын ресурстың бірі – электронды немесе саңдық кітапхана болып табылады.

Бүгінде мұндай электронды кітапханаларды және ақпараттық инфрақұрылымды құруға бүкіл әлем бет бұруда. Қазақстандағы Ұлттық электронды кітапхананың белсенді түрде жұмыс атқаруы өте қуантады. Сонымен қатар Ұлттық кітапханада да электронды қызмет көрсету жүзеге асырыла бастады.

Білім беру жүйесінде оқытушыларды, студенттерді, магистранттарды және докторанттарды электронды ресурстармен қамтамасыз ету үшін жоғары оқу орындарының аралық электронды кітапханалары құрылды. Ол республикадағы 55 жоғары оқу орнын қамтиды, мұнда 26 500 білім ресурсы бар, соның 60%-ы электронды оқулықтар мен оқу-әдістемелік көшөндер, 40%-ы – ғылыми мақалалар, монографиялар және сирек кездесетін кітаптар.

Осы орайда біз мұндай электронды кітапханалардың студенттер мен оқытушыларға қолайлылығын байқаймыз. Өйткені көптеген электронды материалдар еркін ұсынылады. Қажет болған жағдайда, мен де электронды кітапхананың қызметін қолданамын.

Сонымен қатар, мен электронды ресурстардың қазақ тілінде көбеюі керектігін атап өткім келеді. Электронды кітапханалар жұмысына жарнама жасауымыз қажет. Өйткені жастар қазақстандық Интернет-ресурстар туралы білуі қажет, біз өзіміздің қазақстандық контентімізді дамытуымыз керек.

1. Сіз Интернеттегі ақпараттарға деген адамдардың сенімділік деңгейін қалай бағалар едіңіз?
2. Сіздіңше, еліміздегі е-үкімет құру жөніндегі мемлекеттік бағдарламаның жүзеге асырылуы қаншалықты жемісті болды? Электронды Үкімет қызметін пайдаланудағы жеке тәжірибеңіз?
3. Кітапхана қызметін қашықтан пайдаланғыңыз кәледі ме? Егер ниет танытсаңыз, нақты қайсылары?

Қайрат ӘБСАТТАР,
Қазақстан Республикасы
Байланыс және ақпарат
министрлігінің жауапты
хатшысы

2. «Электронды Үкімет» жобасы – Министрліктің мемлекеттік қызмет пен өкімшілік-басқару істерін елемдік стандарттарға сай модернизациялау жұмыстарын жүргізу мақсатындағы негізгі тапсырмалардың бірі. Сондай-ақ бұл жоба Мемлекет басшысының жыл сайынғы Жолдауында баса назар аударып отырған мәселелердің бірі – мемлекеттік органдарда жемқорлықпен күресіп, бюрократиялық кедергілерді болдырмауға бағытталған. Қазіргі күні «Электронды Үкімет» порталы арқылы 74 түрлі мемлекеттік қызмет пен сервистер ұсынылуда. Бұлардың қатарындағы құжаттардың тел көшірмелерін алу, салық пен айыппұл төлеу секілді қызметтер – тұрғындар тарапынан үлкен сұранысқа ие. 2010 жылы портал арқылы 1 638 000 электронды анықтама берілсе, қазіргі күні оның саны – 2 миллионнан асып кетті.

Жергілікті атқарушы органдардың халыққа және бизнеске өлеуметтік мені бар қызметтерді көрсетуді автоматтандыруды және

где 11 из 17 библиотек компьютеризированы, установлена программа РАБИС, создаются электронные БД, в том числе полнотекстовые краеведческие коллекции. На пополнение книжного фонда ежегодно выделяется до полутора миллиона тенге, а ежегодная сумма подписных изданий составляет порядка 1 млн.тенге. 12 библиотек имеют доступ к Интернет. Достижения таких ЦБС области, как ЦБС г.Аксу, Щербактинская, Иртышская, Баянаульская областная библиотека относит к успешной реализации собственных проектов.

Процесс модернизации областной библиотеки получил поддержку акима Павлодарской области Б.А. Сагинтаева при посещении областной библиотеки, который поставил перед нами задачу создания на базе областной универсальной научной библиотеки мощного информационно - ресурсного центра региона. И перспективы дальнейшего развития мы связываем с эффективной реализацией программы модернизации библиотек.

В ходе реализации проекта модернизации мы создали новый уровень информационных ресурсов и материально-технической базы, адекватный потребностям современного общества.

Библиотеки области находят сегодня на новом этапе своего развития. Мы выступили с инициативой включения библиотек наряду с клубами и музеями в областную программу развития сельских учреждений культуры на 2011 – 2013 годы. Теперь отдельный блок программы посвящен сельским библиотекам. Цель программы - развитие сельской библиотеки как информационного, образовательного центра; совершенствование библиотечно-информационного обслуживания пользователей; внедрения новых технологий; улучшение материально-технической базы

библиотек; повышение профессионального уровня библиотечных работников. Общий объем финансирования программы составляет 427 млн. тенге. В рамках ее реализации планируется приобретение 159 компьютеров, телефонизация и подключение к Интернет 123 библиотек. Программа предусматривает пополнение фонда на сумму более 52 млн. тенге, подписку на сумму 53 млн. тенге, капитальный ремонт 8 сельских библиотек на сумму более 102 млн. тенге, приобретение библиотечной мебели на сумму 75 млн. тенге, приобретение библиобусов для 13 ЦБС – около 50млн. тенге.

На базе Актогайской ЦРБ, открывшейся после капитального ремонта (в рамках «Дорожной карты»), состоялся областной семинар «Новое десятилетие - новые перспективы развития библиотек» в свете реализации Послания Президента Республики Казахстан Н. Назарбаева «Новое десятилетие – новый экономический подъем – новые возможности Казахстана». Круглый стол «Новые возможности, новое содержание деятельности библиотек», проведенный на этом семинаре, был посвящен проблеме формирования электронного информационного пространства библиотеками Павлодарской области. Библиотекари обменялись опытом внедрения новых технологий, создания современного сайта, реализации целевых программ в ЦБС.

У каждой библиотеки есть свое лицо, свой стиль. Уникальность же нашей библиотеки не только в новых технологиях, а в ее вековой истории и в богатых традициях. За годы деятельности здесь сформировался думающий, творческий и работоспособный коллектив единомышленников, как результат эффективного управления библиотекой.

Ұлттық құндылықтар қазынасы

Райхан СИСЕКЕЕВА,
Қызылорда қалалық орталықтанды-
рылған кітапханалар жүйесінің әдіскәрі

Дария Сыр – анама бас ұрады.
Толқиды, көйде шалқып тасынады.
Ғасырларға үн қатқан Ақмәшітім,
Тарихты тереңіне жасырады.
Қазақпылық қанымда, топырақта,
Қасиет бар бұл өскен атырапта.
Сәлк өткізіп, сөзімді оятады
Сыр талынан үйілген жалырақ та.

Нұрлан КӨБЕГЕНҰЛЫ

*Сыр бойы – таланттар туын тіккен төбеліңі мол
рухани орда. Осындай қасиетті өлкеде абыздар мен алаң-
жырдың өрен жүйріктері дүниеге келген. Тарихтан тін тартып
бастасақ, Сыр бойы – ұлтымыздың ұлы мұратымен астаса-
тын айтулы оқиғаларының куәсі.*

Қазақстан Республикасы Мәде-
ниет министрі Мұхтар Құл-Мұхам-
мед Қызылорда облысын басқарып
тұрған тұста осынау шеңбер-шеңбер
мұраның басын қосып игілікті іс тын-
дырды. Сыр бойында туып-өскен
арғы-бергі ақын-жазушылардың шы-
ғармаларын топтастырып «Сырда-
рия кітапханасы» сериясымен 200
томдық кітап шығару жұмысын бас-
тап берді. Қазіргі таңда 200 томдық
«Сырдария кітапханасының» 165
томы жарық көрді.

Рухани құндылықтар қатарынан
саналып, тарихи сәйкестілікті қам-
тамасыз етіп қана қоймай өміршіз-
ге өлшеусіз қызмет ететін әдеби

мұралар, Сыр ақын-жазушылары-
ның дүниелері кітапханалар тәрті-
пен орын алып, оқырман игілігіне
айналуда. Облыстың барлық кітап-
ханаларына таратылған томдары-
на бүгін Шығыс халықтарының ор-
тақ мұрасы іспетті ортағасырлық
дүниелер Қожа Ахмет Яссауидің
«Друани Хикметі» /Ә.Мұхамеджанов
аударған/ мен Нәсрәддин Рабғу-
зидің Пайғамбарлар жайлы кітабы,
жәрлеліміз, драматург Қ. Мұхамед-
жанов тәржімалеген «Мың бір
түн» кітабы, сондай-ақ әр дәуірдің
әдебиет өкілдерімен бірге қазіргі
қаламгерлерге дейінгі аралық қам-
тылған. Әлем әдебиетінің іс-жү-

қайта иренирігінеуді қамта-
масыз ету үшін Министрлік өт-
кен жылы «e-әкімдік» пилоттық
жобасын іске қосты. Үгіміздегі
жылдан бастап «электронды
әкімдік» жобасы өліміздің алты
аймағында өнгізілуде. Осылай-
ша, тұрғындар Еңбекпен қамту
орталықтарына көзөңілеу түру, ба-
лаларын мемлекеттік бала-бақ-
ша көзөңілеу тіркеу, сауда орын-
дарын ашуға рұқсат алу сәйкесі
өзге де қызмет түрлеріне Интер-
нет және қоғамдық қолжетімділік
пункттері арқылы пайдалану
мүмкіндіктеріне ие болуда.

Әкімшілік кадрларда жою
мақсатында әкімдік жүйе –
«Е-лицензиялау» мемлекеттік
мәліметтер қоры құрылды жө-
не 24 мемлекеттік лицензия-
орғандардың комитеттерін қо-
са есептегенде пилоттық ай-
мақта тахрибелік пайдалануға
берілді. Сондай-ақ халықты са-
палы, құқықтық-нотариалдық қыз-
меттерімен қамтамасыз етуге жө-
не нотариалдық қызметтер ту-
ралы уақтылы әрі нақты есеп-
тілікті қалыптастыруға мүмкін-
дік беретін Астана қаласында
«Е-нотариат» жобасы пилоттық
аймақта тахрибелік пайдалануға
берілді.

Электронды Үкіметті дамыту
бойынша қосымша әкімдік
Министрліктің Интернет-ресур-
сынан (www.mci.gov.kz) немесе
«Электронды Үкімет» порталы-
нан (www.mci.gov.kz) алуға мүм-
кін болады.

1. Выражение «Библиотека продолжает жить ...» сейчас актуально?
2. Как привлечь молодых к работе в библиотеку? Ваш рецепт.
3. Назовите самое яркое событие в Вашей профессиональной жизни.

Нұржамал МЫРЗАМУРАТОВА,
Ө. Тәжібаев атындағы Қызылорда
облыстық әмбебап ғылыми кітапханасының
директоры

1. Кітапхана, қай дәуірде де, бәсекеге қабілетті, мәдениетті, рухани тұлғаны тәрбиелеп шығаруда маңызды рөл атқарады. Жарқын болашаққа ұмтылған жас ұрпақтың санасын, дүниетанымын ақпарат арқылы көңейтіп, жан-жақты білім алуына әрі белгілі бір маман иесі болып шығуына көмектесетін бірден-бір білім ошағы да – осы кітапхана. Кітапханалар қоғамда болып жатқан өзгерістерден тыс қала алмайды. Жедел ақпаратсыз ғылым да, білім де, өнеркәсіп те, бизнес те дамымайды. Сондықтан да ақпараттың, білім мен ғылымның орталығы саналатын кітапханалардың мән-маңызы жылдан-жылға арта бермек. Кітапханалардың қоғамдағы ролін көтеру үшін кітапханашылар жаңа бағытта жұмыстар жүргізуі керек.

2. Кітапханаға жастарды тарту жолдарының бірі – жарнама. Ең алдымен, жарнама кітапхананың ақпараттық өлемдегі мүмкіндіктері, атқаратын қызметтері, кітапханашылардың кәсіби шеберліктері, интеллектуалды деңгейі жайлы көрсетуі тиіс. Осылай жарнамаланған кітапханаға да, қажет болса, мамандыққа да сұраныс көбейеді.

3. Мен үшін есте қалған елеулі оқиға – 2009 жылдың қараша айы. Осы уақытта облыстық кітапхана типтік жобада салынған жаңа ғимаратқа көшті. Ғимараттың ашылу салтанатына Президент Н. Назарбаев қатысып, зиялы қауым өкілдерімен және жастармен кездесу өткізуі – кәсіби өмірімдегі ұмытылмас оқиға болды.

маржаны саналатын ұлы дүниелердің қызылордалық қаламгерлердің аудармалары арқылы жарыққа шығуы әрі Сыр сүлейлері мен жергілікті ақын-жазушылардың әдеби мұраларын толық қамту – «Сырдария кітапханасы» сериясының өзіндік ерекшелігі, негізгі мақсаттарының бірі болатын. «Сырдария кітапханасында» Базар жырау, Тұрмағамбет Ізтілеуов, Нұртуған ақын шығармалары мен Кеңес дәуіріндегі қазақ әдебиетінің негізін салушылар қатарындағы Асқар Тоқмағамбетов, Әбділда Тәжібаев сынды көрнекті суреткерлердің бірнеше томдық шығармалары бар. Бұл – біздің жазба жауһарларымыздың келер ұрпаққа көш тартуы, Алаштың рухын көтеріп, өлмеске бет алуы. Көптомдықтар қолға тиісімен-ақ кітапханаларда рухани игіліктерді насихаттау жұмыстары кең көлемде жүргізіліп келеді.

«Ғасыр мұралары», «Сүлейлер салған ізбенен», «Сырдарияның жырдариясы» атты үш бөлімнен тұратын «Сыр елінің інжу-маржаны» тақырыбымен кітап көрмесі ұйымдастырылып, оқырмандарға кеңінен насихатталды.

«Түбі бір түркі халықтарының ортақ ойшылы, атақты ақын, күйші, философиялық мазмұны аса терең аңыздардың кейіпкері Сыр өлкесінен шыққан Қорқыт бабамыздың мазары жайлы жазылған кітаптар рухани құндылықтарымыздың алтын арқауы болып табылады», – деген еді С. Жұбатырұлы. Көрмедегі Қорқыт ата туралы материалдардың өзі – бір төбе.

«Ғасыр мұралары» атты бөлімде – Ұлы Қорқыт бабамыздың әдеби мұрасы, Сыр елінің руханият дүниесінің негізі – Қорқыт ата кітабы;

– Қазақстан қала берді бүкіл түркі әлемінің асыл жауһарына айналған даналық кітабы – Қ. А. Яссауидің «Диуани хикметі» баға жетпес шығарма;

– Қасиетті тәурат «Забур», «Ин-

жіл», «Құран Кәрімдегі «Пайғамбарлардың өмірі олардың бастан кешкен оқиғалары жайында жазылған Н. Рабғузидің «Қиссас ул-әнбия» кітабы;

– Әлем әдебиеті алтын қазыналарының бірі – өсиетке толы «Мың бір түн» хикаялары;

– Елдің азаттығы мен бостандығы үшін күрескен Жанқожа Нұрмұхаммедұлы туралы тарихи деректер топтастырылған «Жанқожа батыр туралы жырлар» кітаптары орналасқан.

«Сыр сүлейлері» атты бөлімі

– Базар жырау Оңдасұлы шығармалары өлең-толғаулары мен «Айман – Шолпан», «Ахмет – Жүсіп», «Мақпал – Сегіз» сынды дастандары;

– XIX–XX ғасырларда Сырдың төменгі ағысы мен Арал өңірінде өмір сүрген сүлейлер арасында арнау-толғаулар мен жыр-дастандардың, сондай-ақ жұмбақ айтыстың шынайы шебері атанған Қарасақал Ерімбеттің «Ұлағат сөзі ұрпаққа» атты туындысы;

– Тұрмағамбет Ізтілеуұлының әр жылдары жазылған өлеңдері, мінәжат жырлары мен көңілқостары, тақпақтары, шағын шумақтары мен рубаилары екі томдық шығармалар жинағы;

– Ақ Кете Шернияз, Құрманай Төремұрат, Қарасақал Ерімбет, Шораяқтың Омары секілді шайырларды құрметтеп өскен Нұртуған Кенжеғұлұлының өсиет сөздері мен нақыл сөздері, толғау-дастандары енгізілген екі томдық шығармалары, Кете Жүсіп Ешниязұлының, Қаңлы Жүсіп Қадырбергенұлының, Жүсіп Таубайұлының айтыстары мен термелері, хикаялары мен дастандары;

– Сыр елінің атақты өнерпазы Нартай Бекежановтың өлеңдері, айтыстары, хаттары мен мысал-дастандары берілген бұл бөлімнен оқырман қауым Сыр сүлейлері жайлы кеңінен мағлұмат алады.

Кітап көрмесінде кеңес дәуірін-

1. Выражение «Библиотека продолжает жить ...» сейчас актуально?
2. Как привлечь молодых к работе в библиотеку? Ваш рецепт.
3. Назовите самое яркое событие в Вашей профессиональной жизни.

Риза НУРГЕЛЬДИНОВА,
директор Жамбылской ОУНБ
им. Ш. Уалиханова

1. Компьютерные технологии, интернет методично занимают основное место в нашей жизни. И, кажется, что всемирная сеть постепенно вытесняет книги и все больше завоёвывает внимание человека. Однако, это не так. Поход в библиотеку, чтение литературы остаётся неотъемлемой частичкой нашей повседневной жизни. Тем более, что библиотечная система шагает в ногу со временем, автоматизирует библиотечные процессы, внедряет современные технологии, т.е. совершенствуется.

В настоящее время Жамбылская областная универсальная научная библиотека им. Ш. Уалиханова - это современная библиотека с красивым дизайном. Это храм знаний, литературы, куда с удовольствием приходят наши пользователи. И с уверенностью можно сказать, что библиотеки продолжают жить, совершенствуются. Какие бы новинки не вошли в нашу жизнь, книга всегда ос-

Махмұтбай Әміреұлы, Айжарық Сәдібекұлы, Бегімбай Ұзақбаев, Сарбұлақ Ибрашұлы, Мұхамеджан Нұрхан қатысты. «Неге маған жырламасқа, Сырда туған елімді», – деп Әбділда Тәжібаев жырлағандай, Сыр елің, туған жерін жырына, шығармаларына арқау еткен ақын-жазушыларымыз өздерінің шығармашылығы, ондағы кейіпкерлердің жан-дүниесі, ішкі сезім, ой-тебіреністері жайлы жан-жақты айтып берді.

Сонымен қатар бұл шараға дарынды қаламгер «Құрыш қазақ» атанған Зейнолла Шүкіровтің мұрагер баласы Алпысбай Шүкіров, Сыр елінің аяулы перзенті жауынгер ақын Әбзәлі Егізбаевтың баласы Аманкелді Егізбаев, «Халық» газетінің редакторы әрі «Жанқожа батыр» кітабын жинақтап, зерттеген журналист Нұрлан Көбегенұлы қатысып, өз ойларын ортаға салды.

Сыр өңіріндегі ақын апаларымыздың қазіргі көшбасшысының бірі, аймақтық әдебиет пен мәдениетке үлес қосқан, қырық жылға жуық ғұмырын облыстық газетке арнаған ақын әрі журналист Рысты Бекбергенова биыл 80 жасқа толып отыр. Осыған байланысты «Сырдария кітапханасы» сериясы бойынша «Ана жүрегі» атты кітабының тұсауы кесілді. Шығармашылық кеште ақынның өмірі мен шығармашылық шеберлігі жайлы әңгімеленіп, өлеңдері мәнерлеп оқылды.

Қазақстан Жазушылары Одағының мүшесі, ақын Махмұтбай Әміреұлымен де кездесу өтті. Ақынның «Сырдария кітапханасы» сериясына енген шығармалары насихатталып, «Сырдария – жырдария» атты кітап көрмесі ұйымдастырылды.

Кеш барысында Қызылорда қаласының 190 жылдығы мен облыстың 70 жылдығына арналған ақынның «Сыр елі» атты толғауы

оқылды. Кеште ақын Махмұтбай Әміреұлы өзінің өлеңдерін оқып, жыр сүйер қауыммен пікір алысып, сұрақтарына жауап берді.

Қазақтың белгілі ақыны З. Шүкіровтің туған жердің табиғаты, Арал теңізінің арынды шағы, сүйіспеншілік сезіммен жырланған жырлары мен шығармалары бойынша әдеби кеш, жазушы А. Тоқмағамбетовтың, Сыр сүлейлерінің дәстүрлі жыр өнерін дәріптеген Базар жырау Оңдасұлының өмірін бейнелейтін «Жыр күмбезі» және «Қарбаласта» романдарының талдау, таланттың алтын тағын мінген Иран Ғайыптың адамды нысана ете отырып, оның бүкіл болмысындағы күйініші мен сүйінішін, қуанышы мен мұңын өзіне тән сезімталдықпен жеткізе білген өлеңдері мен поэмалары және С. Мұқтарұлының «Қаратауым – ақотауым» кітабы, Айжарық Сәдібекұлының «Жұмыр жерде біз бармыз» повесі, Әскербек Рахымбекұлының «Ғұмырдария», Базарбай Исаев пен Бауыржан Исаевтың «Сырдария кітапханасы» сериясы бойынша жарық көрген туындылары оқырмандар арасында кеңінен насихатталып, шығармалары бойынша әдеби оқулар, кездесу кештері, кітап шерулері өткізілді.

Сыр елінің танымдық көкжиегін, ғылымдық дерегін молайта түсетін мұндай дүниелердің тарих қойнауынан аршылып, жарыққа шығуының саяси-мәдени мәні зор. Әрбір тарихи құндылық – халқымыздың өткен өмірі, ата-бабамыздың жүріп өткен жолы. Міне, осыны ұмытпауымыз керек. Ең бастысы, елім деп өткен ерлердің мұрасы кітапханалар төрінен орын алып, өз ұрпағына қызмет етуде.

Кітапханалар «ақыл-ойдың асыл қазынасы» болумен қатар, ұлттық құндылықтарымызды, тарихи-мәдени мұраларымызды көздің қарашығындай сақтап, ел ертеңі үшін қызмет жасайды.

В будущее — с процветающим *Казахстаном!*

Дина ШАКАРОВА,
отдел развития библиотек
Костанайской ОУНБ
им. Л.Н.Толстого

2011 год для Казахстана особенный - мы будем отмечать 20-летие Независимости. С точки зрения всемирной истории двадцать лет — всего лишь краткий миг, но для молодого независимого государства — это пора совершеннолетия.

Это время подведения первых итогов государственного становления; повод оглянуться на то, что удалось сделать стране и её Первому Президенту Нур-

танется востребованной!

2. В последние годы вопрос молодежной кадровой политики наиболее остро стоит на повестке дня в нашей области. Ведь качество работы библиотеки напрямую связано с уровнем подготовки библиотечных кадров. Сейчас, когда общество особенно остро нуждается в оперативной и качественной информации, роль этого учреждения резко возросла. Причем и от библиотеки, и от сотрудников требуется уже качественный новый уровень работы. Это связано, прежде всего, с развитием технических средств, автоматизации библиотечных процессов и т.д.

Считаю, что данную проблему нужно решать на государственном уровне. Назрела необходимость в серьезном мониторинге по выявлению потребностей наших библиотек в специалистах высшей квалификации, нужно рассмотреть вопрос об увеличении государственного заказа на подготовку библиотечных кадров, об увеличении грантов на нашу специальность, практиковать в высших учебных заведениях целевое зачисление уже работающих специалистов на заочные отделения.

3. Я работаю в этой библиотеке с 1977 года, была распределена после окончания Чимкентского института культуры им. Аль-Фараби. Мы пережили с коллективом, где я работаю около 35 лет, и постперестроечное время, и оптимизацию (когда было массовое сокращение библиотек), и открытие библиотек в Год поддержки культуры. А запомнилось мне событие, произошедшее именно в этом году, - меня за вклад в развитие культуры нашей области наградили значком «Мәдениет қайраткері». Было очень волнительно и радостно, что твой труд не остался неоцененным.

1. Сіз Интернеттегі ақпараттарға деген адамдардың сенімділік деңгейін қалай бағалар едіңіз?
2. Сіздіңше, еліміздегі е-үкімет құру жөніндегі мемлекеттік бағдарламаның жүзеге асырылуы қаншалықты жемісті болды? Электронды Үкімет қызметін пайдаланудағы жеке тәжірибеңіз?
3. Кітапхана қызметін қашықтан пайдаланғыңыз келеді ме? Егер ниет танытсаңыз, нақты қайсылары?

Раиса ҚОМПАҚОВА,
Ақтөбе облыстық Н. Байғанин
атындағы балалар кітапхана-
сының директоры

1. Бүгінгі кітапхана қызметін автоматтандыру мен компьютерлендірудің кең етек алуы «Кітапхана өмірі жалғасады...» деген ұғыммен астасыды.

Қазіргі кітапханашыларға дәстүрлі жұмыс ырғағынан өзге жаңа кәсіби талаптар қойылуда. Әрине, ол талаптарды орындау үшін білімімен, іскерлігімен және жаңашылдығымен ерекшеленіп тұратын маман қажет. Соған сәйкес кәсіби этика қалыптасып, күнделікті қызметі барысында жолға қойылғаны абзал. Бұл жөнінде ресейлік әріптестеріміздің «Ресей Федерациясы кітапханашыларының Кәсіби этикасы» Кодексін қабылдағаны бәрімізге аян.

Аталған кәсіби этика оқырмандардың кітапханалық ақпараттық ресурстар мен материалдарға кедергісіз қол жеткізіп, оларға тең дәрежеде, сапалы қызмет көрсетілуіне бағытталған.

2. Кітапхана ісіне жастарды тарту үшін еңбекақысы өз деңгейінде бағаланса екен деймін. Жас кітапханашылардың бойынан мына қасиеттер табылса деген тілек бар:

- Оқырмандардан келіп түс-

султану Назарбаеву.

Узнать о становлении независимого Казахстана, об успехах и перспективах развития страны читатели библиотек области смогут на выставках «Вехи независимости», «Казахстан: 20 лет успеха», «Казахстан шагает в будущее».

Выставки знакомят читателей с публикациями известных учёных, политиков, экспертов о пути становления и укрепления республики как независимого государства. Книги, представленные на выставках, привлекают внимание не только богатым историко-культурным содержанием, но и высоким качеством полиграфии, ярким оформлением. Каждая книга, это своеобразный документальный отчёт о 20-летнем периоде, пройденном Казахстаном. Цифры, факты, богатые фотоматериалы, экспертные оценки, сравнительный анализ ведущих политологов, отзывы общественных деятелей – основа содержания каждого издания.

Первый раздел выставок обычно освещает наиболее

важные этапы новейших конституционных преобразований общества. Практически каждая выставка начинается с книг, посвящённых Конституции РК. Это такие издания, как «Елтаным» Е. Шаймерденова, «Еліміздің ең басты Кітабы» и многие другие.

Независимый Казахстан может с полной уверенностью сказать, что ростки демократии и независимости зародились в декабре 1986 года. Сборник «Декабрь, 1986 год. Документальная хроника» повествует об этом великом и драматическом событии нашей истории.

Прошедшее 20-летие было ознаменовано для Казахстана полётом в космос. Первому космонавту-казаху посвящена книга Сары Қабиқызы «Талғат Мұсабаев».

Неотъемлемой частью духовного и культурного развития народа является сохранение духовного наследия, нравственное и патриотическое воспитание молодёжи. Объявленная впервые в Казахстане в 2007 году акция «Одна страна – одна книга» стала ежегод-

ной. Она объединила тысячи казахстанцев в постижении богатого литературного наследия классиков казахской литературы. Книгой для общенационального чтения в 2011 году выбран роман Ж. Аймаутова «Ақбилек». Президент Н.Назарбаев так отозвался об этой книге: «Хорошее художественное произведение – друг души. Оно побуждает сопереживать любимым героям – радоваться, горевать, размышлять вместе с ними».

По инициативе Президента РК в рамках программы «Мәдени мұра» вышла в свет антология казахской музыки «Қазақтың дәстүрлі 1000 күйі». Все эти и многие другие книги также находят своё место на книжных выставках.

Книги, представленные во втором разделе, «Общественный лидер», раскрывают личность Первого Президента и дают возможность проследить достижения страны под его руководством. Например, в книге «XXI век станет звёздным веком Казахстана» собраны уникальные фотографии Президента РК. В издании приведены

высказывания Н.Назарбаева о Родине, казахстанском народе, об особенностях национальной культуры.

В книге «Нурсултан Назарбаев на исторической ленте РИА Новости» авторам удалось в художественно-публицистическом стиле отразить динамику развития Казахстана за последние 20 лет.

В книге «Лидер глобального антиядерного движения. Лидер нации» раскрываются заслуги Президента, который за 20 лет создал сильное, процветающее государство. Авторам удалось не только описать деятельность Н. Назарбаева, но и донести до читателя неординарность и масштабность его личности.

Тексты наиболее значимых выступлений Н.А.Назарбаева с 1990 по 2009 годы представлены в 15-томном издании книг серии «Первый Президент Республики Казахстан Нурсултан Назарбаев. Хроника деятельности». Значимость этого собрания заключается в возможности всем интересующимся современной историей и периодами её становления,

көң сұраныстардың қиындығына, оның нақты не толық еместігіне қарамастан, мұны орындау барысындағы табандылық пен жігерлілік;

- Оқырмандарға ұсынылатын ақпараттың барынша толық болуы, оны орындау барысында қолда бар мүмкіндіктерді, мейлінше, толық пайдалану;

- Қарапайымдылық пен нақтылық, оқырманмен байланыста жинақы болып, ирониялы немесе өктем байланысқа жол бермеу;

- Оқырман жауабы қанағаттанарлықсыз болса, мұның мәнін түсіндіру, оған сол тақырыптағы басқа әдебиеттерді ұсыну;

- Жұмыс сапасының жеке жауапкершілігімен тығыз байланысты екенін терең түсіну, өзіндік білім алуға ұмтылу.

3. Менің кәсіби өмірімде есте қалғаны – 2006 жылы Ақтөбе қаласында өткен республикалық «Кітапхана астанасы» конференциясы.

С. Бәйішев атындағы облыстық әмбебап ғылыми кітапханасында «Оқу – Қазақстанның ұлттық басымдығы» тақырыбымен ұйымдастырылған республикалық конференцияға кітапханашы мамандар, танымал сөз шеберлері – Олжас Сүлейменов пен Борис Ряховский, сондай-ақ жазушы Талаптан Ахметжан мен шығыстанушы Сафар Абдулло қатысты.

«Кітапты біздің күнделікті санамызға оралту үшін бар күш-жігерді салуымыз керек, қазір жаһандық деңгейде тұрақсыздану үдерісі орын алып жатыр жөне кітап 2-3-ші қатарға ысырылып қалуда, бұл көңіл алаңдататын жағдай», – деп мәдениеттанушы-ғалым Мұрат Әуезовтің келтірген дәлелі өз басыма өзгеше әсер берді.

1. Сіз Интернеттегі ақпараттарға деген адамдардың сенімділік деңгейін қалай бағалар едіңіз?
2. Сіздіңше, еліміздегі е-үкімет құру жөніндегі мемлекеттік бағдарламаның жүзеге асырылуы қаншалықты жемісті болды? Электронды Үкімет қызметін пайдаланудағы жеке тәжірибеңіз?
3. Кітапхана қызметін қашықтан пайдаланғыңыз келді ме? Егер ниет танытсаңыз, нақты қайсылары?

Арман БЕРДАЛИН,
М. Жұмабаев атындағы Ақмола облыстық
әмбебап ғылыми кітапханасының дирек-
торы

1. «Кітапхана өмірі жалғасады..» тұжырымдамасы әлі көп жылдар бойы жалғасын табады, өйткені адамзат қандай жағдайлар болмасын кітап оқуды, баспа басылымдарын қарауды тоқтатпайды. Олардың қағаз (кітаптар, журналдар, газеттер) немесе электронды (электронды басылымдар, виртуалды кітапхана, интернет) тасымалдағыштарда болуының айырмашылығы жоқ. Кітапхана өзінің негізгі қызметтерін орындауды жалғастырып, мәдени мұраны, ақпарат көздерін сақтап келеді. Бүгінде әрбір кітапхана өзінің ақпараттық өнімдерін өзірлеуді қолға алуда. Мысалы, кітапханамызда 2010 жылдан бастап өлкетану басылымдары «Тұлға» және «Ақмола облысы ауылдарының энциклопедиясы» СД-сі шығарылды.

2. Бүгінгі күнде М. Жұмабаев атындағы Ақмола облыстық әмбебап ғылыми кітапханасында қызмет ететін мамандардың 26 %-ы – 25 жасқа дейінгілер. Мамандыққа жастарды тарту әдісі – олардың кәсіби білімдерін жүзеге асыру, шығармашылық әлеуетін ашу мүмкіндігі. Жас кадрларды дайындап, шығармашылық тәжірибелік жағынан жетілдіру үшін оларды өз еріктерімен жұмыс істеуге үйрету қажет.

3. Соңғы қатысқан іс-шаралардың бірі – Қорғалжын ауданындағы «Ауыл кітапханалары: Ауыспалы өлем жолындағы дәстүрі мен тәжірибесі» тақырыбындағы аймақтық семинар. Семинарға Қорғалжын ауданының әкімі, ауыл округтерінің әкімдері, мәдениет және тілдерді дамыту бөлімдерінің басшылары, ОЖК директорлары, әдіскерлер, Қорғалжын Егіндікөл, Целиноград аудандарына қарасты ауылдардың кітапханашылары қатысты. Семинар барысында бірқатар кітапханалардың бүгінгі және болашақ қызметтері, кітап қорын толықтыру қажеттігі қарастырылды. Бұл мен үшін кітапхана ісіне кітапхана басшысы, кітапханашы маман ретінде қатысқан ұмытылмас шара болды.

не прибегая к архивам газет и поискам первоисточников, ознакомиться со Стратегией развития страны, ежегодными Посланиями Президента народу Казахстана.

О ключевом внешнеполитическом успехе Казахстана, председательстве в ОБСЕ повествует книга «Доверие, традиции, транспарентность, толерантность». Сквозь призму девиза, заложенного в названии, авторы книги постарались раскрыть все аспекты деятельности Казахстана в статусе председателя.

В книге писателя-публициста А.Могильницкого «Наш Назарбаев» показана огромная созидательная роль Президента.

«Стратегический план 2020: Казахстанский путь к лидерству» - в этой книге даётся подробный анализ Послания Президента, определившего стратегию развития республики до 2020 года. Уже к 2020 году наша страна станет одним из индустриальных локомотивов новой посткризисной экономи-

ки XXI века. Сегодня можно смело говорить об инновационном прыжке Казахстанского Барса.

С историей нашей страны неразрывно связана история нашего края. В этом году Костанайской области исполняется 75 лет, поэтому третий раздел выставок посвящается этому событию.

Здесь представлены такие книги, как «В краю хлеба и металла» - серийное издание, раскрывающее богатую историю Костанайского края; «Костанайская область: прошлое и настоящее», подготовленная авторским коллективом преподавателей Костанайского государственного университета.

Презентация этих книг через выставку с символическим названием «Веки независимости» позволяет не только донести до читателей информацию о книжном многообразии патриотического направления, но и прикоснуться к интеллектуальному и национальному богатству страны.

Поддержка чтения в студенческой среде

Светлана ИСАКАНОВА,
директор научной библиотеки
Павлодарского государственного
педагогического института

Огромный энтузиазм у отечественных библиотечек вызвала тогда международная презентация национальной программы по развитию чтения «Читающий Казахстан». Отсутствие финансовой поддержки, на которую рассчитывали разработчики проекта, не остановило намерений реализовать предложенные идеи. Мне бы хотелось рассказать об опыте продвижения чтения в студенческой среде на примере Павлодарского государственного

Прошло несколько лет с тех пор, как в Астане под эгидой ИФЛА прошел Международный конгресс чтения «Читающее общество - основа конкурентоспособной страны». Форум не только показал актуальность поднимаемой проблемы, но и оказал большое влияние на поиск путей развития библиотек, повышение престижа чтения, консолидацию профессионального сообщества.

го педагогического института.

Общеизвестно, что вузовская библиотека играет большую роль в росте интеллектуального и нравственного потенциала студентов, формировании их профессиональной компетенции. Достигается это, прежде всего,

Гүлжанай ҚАЛИЕВА,
Ғ. Сланов атындағы Атырау
облыстық әмбебап ғылыми
кітапханасының директоры

1. Адамның рухани қалыптасуында кітаптың алатын орны ерекше десек, сол рухани қазынамызды қастерлеп, сақтап, ұрпақтан-ұрпаққа жеткізіп келе жатқан кітапхананың да бүгінгі таңдағы маңызы бөлек. Бұқаралық ақпарат құралдарының көбейіп, техниканың қарқын алуына қарай кейбір тайыз ойлы оқырмандар кітапхананың маңыздылығы төмендеуі заңдылық деген теріс ұғым қалыптастыруға талпынуда. Меніңше, жастайынан кітапты рухани жансерігіне балайтын оқырмандарды кітаптың электронды нұсқасы қанағаттандыра алмайды әрі бұлар жоғарыдағыдай теріс пікірге үзілді-кесілді қарсы.

2. Біріншіден, жастарымызға кітапханашылардың абыройлы міндеті адам бойында кітапқа деген сүйіспеншілікті қалыптастыру екендігін ұғындыра білуіміз керек. Екіншіден, кітапханашылардың әлеуметтік деңгейі көтерілсе, яғни жас мамандарды тұрғын үймен қамту, жалақысын көтеру мәселелері шешімін тапса, кітапхананың материалдық-техникалық жағдайы талапқа толық сай болып жатса, жастар кітапханашы мамандығын игеруге мүдделі болары сөзсіз.

3. Ғ. Сланов атындағы Атырау облыстық әмбебап ғылыми кітапханасына типтік жобада салынған төрт қабатты жаңа ғимараттың берілуі облыс жұртшылығы үшін де, кітапханашылар үшін де кәсіби өміріміздегі есте қаларлық оқиға болып саналады.

1. Сіз Интернеттегі ақпараттарға деген адамдардың сенімділік деңгейін қалай бағалар едіңіз?
2. Сіздіңше, еліміздегі е-үкімет құру жөніндегі мемлекеттік бағдарламаның жүзеге асырылуы қаншалықты жемісті болды? Электронды Үкімет қызметін пайдаланудағы жеке тәжірибеңіз?
3. Кітапхана қызметін қашықтан пайдаланғыңыз келеді ме? Егер ниет танытсаңыз, нақты қайсылары?

Мақпал НҰРФАЛИЕВА,
С. Сейфуллин атындағы Алматы
облыстық әмбебап ғылыми
кітапханасының директоры

1. Кітапхана өмірі өз оқырмандары арқылы жалғасады. Бүгінгі дәуірде ақпарат алушы қоғамның көзқарасы да, талабы да өзгеруде. Сондықтан сол ақпарат пен мәдениет орталығында қызмет етіп жүрген біздердең, яғни, кітапхана қызметкерлерінен оқырмандар сұранысын толық қанағаттандыру үшін көп іздену, білім арттыру талап етіледі. Кітапхананың бүгінгі таңдағы өзектілігі: дүниежүзілік деңгейдегі оқу мәдениетін көтеру, рухани байлығын дамыту мақсатында ғаламдық мәдениет мәтініндегі оқу мәселесін жан-жақты қарастыру. Оқу ісін ілгерілету үшін ұйымдастырылатын «Бір ел – бір кітап» акциясы оқырмандардың, өскелең ұрпақтың кітапқа деген ынтасын оятты, кітапханалық шараның әлі де жалғасын табатынына күмән келтірмейміз. Қысқасы, оқырман – кітапхана өмірінің жалғасы, өмірінің тірегі.

2. Жастарды кітапханаға тарту, отаншылдыққа, өнегелік тәрбие

путем предоставления читателям реальной возможности изучения культурного наследия и новейших достижений науки и культуры посредством многоаспектного раскрытия библиотечных фондов и ресурсов Интернет.

По сложившейся традиции студенты педагогического вуза много читают. Однако по наблюдениям библиотекарей, среди них появляется большая доля лиц, читающих только учебную литературу в рамках избранной специальности. Повседневное чтение художественной, познавательной литературы не осознается некоторыми будущими педагогами как профессиональная необходимость и потребность души. Такую ситуацию мы оценили как тревожную, требующую активных действий. Ведь игнорирование значения досугового чтения может негативно отразиться на качестве обучения самих студентов, повлиять в будущем на отношение учеников к учителю.

Началом полномасштабной работы по формированию читательской культуры молодежи, укреплению роли книги в воспитательном процессе в Павлодарском государственном педагогическом институте стал культурологический месячник «Один вуз – одна книга», организованный в 2006 году научной библиотекой. Для чтения и совместного обсуждения была выбрана книга «Казахстанский путь» Главы

государства Н.Назарбаева. Обращенная к молодым читателям, книга нашла широкий отклик у студентов вуза и учащихся колледжа ПГПИ. Затем последовало ежегодное участие в акции «Одна страна — одна книга». Примечательно, что мероприятия не носили формальный характер. К ним заранее готовились, тщательно планировали. Со временем пришло осознание, что нужно придавать работе системный характер.

Так, на основе анализа состояния чтения, проблем, стоящих перед вузовской библиотекой и коллективом вуза, была разработана программа «Читающий студент - успешный педагог». Она утверждена приказом ректора, имеет логотип, которым сопровождаются все мероприятия. Сроки реализации программы рассчитаны на 2009-2011 годы. Комплексный характер принятой программы заключается в том, что буквально все направления деятельности вузовской библиотеки от процессов комплектования и библиографирования до организации фонда и обслуживания координируются с задачами программы. Основная цель программы — формирование устойчивого читательского поведения студентов на основе культурных, духовных и нравственных ценностей казахстанского общества за счет повышения их компетенции, роста читательской активнос-

ти студентов, создания системы информационно-педагогической поддержки чтения, а также повышения статуса чтения как средства развития личности и интеллекта в молодежной среде.

Чтобы стать «читающим вузом», сделать чтение престижным и жизненно необходимым занятием наших студентов, необходимо было объединить усилия всех специалистов ППСИ, опыт которых позволит реализовать программу, а научный и личностный авторитет станет залогом её успешности. Программа предусматривает сотрудничество деятельности всех подразделений, факультетов и кафедр института. Взаимодействие участников программы строится на принципах партнерства, открытости, коллективности, гибкости. Сотрудничество с социологическим центром вуза «Консалтинг» помогает нам сегодня изучать читательские

интересы студентов, получать объективную картину молодежного чтения.

За короткий период с начала принятия программы, учитывая малочисленность штата и первоочередность решения задач по информационному обеспечению учебного и научного процесса, сделано уже немало. Проводятся конкурсы сочинений, стихов и плакатов, акция «Молодежь выбирает книгу», ежегодные читательские конференции, выпускаются библиотечные плакаты, посвященные поэтам и писателям. Работают два клуба поэзии на казахском и русском языках. Налаживается система информирования о проводимых в стране и за рубежом конкурсах для творческой молодежи.

→
калпытастыру, оқырмандардың бос уақыттарын тиімді өткізу мақсатында «Жергілікті арын-жаушылардың әдебиеттерін жетпай оқыңыз» атты акция жариялап өткізсек деп жоспарлап отырмыз. Акция мақсаты: әлқатану әдебиеттерін насихаттау, оқу мақалаларын қалыптастыру, тарихи-мәдени мұрамызды сақтау. Бұл да — жастармен жұмыс жасаудың бір бағыты.

3. ХХІ ғасыр мәшіндегі қоғамдық өзгерістер, ақпараттық инфрақұрылымның өрлеуі, мұның бәрі кітапханалардың жаңа бағытта қызмет көрсетуін талап ететіндіктен кітапхана ісіне жаңа инновацияларды пайдалану мақсатында облыстағы 22 аудан мен бірқатар қалалық кітапханалар Интернет желісіне қосылып, кітапхана ісі (электронды қорлар, электронды оқулықтар, электронды пошта, сөздер, түрлі-түсті принтерлер және көркем әдебиеттер) КАБИС (Қазақ Автоматтандырылған Кітапханалық Ақпараттық Жүйе) бағдарламасымен жүргізілетін — көсіби өмірдегі ұмытылмас жетістік деп білеміз.

“ШАҢЫРАҚ” ЛЮБВИ К ЧТЕНИЮ

Ольга ГАРАЩЕНКО,
заведующая отделом обслуживания
детей дошкольного и младшего школьного
возраста областной детской библиотеки
им. Н.Байганина (г. Актобе)

«Чтение - семейное увлечение». Именно эти слова стали девизом клуба семейного чтения «Шаңырақ», который открылся в нашей библиотеке. Его цель - привитие культуры чтения, стремление к повышению уровня читателей, воспитание творческих способностей ребенка, внимание к воспитательной функции родителей.

Членом клуба могут стать все, кто интересуется чтением своего ребенка, кто желает, чтобы их ребенок посредством книги получал глубокие знания. Кроме этого, в проекте активное участие принимают школы, которые к работе клуба привлекают учеников, их родителей.

Чтобы придать клубу официальный статус, библиотекари обязательно проводят торжественную церемонию «Посвящение в члены клуба «Шаңырақ», на котором участники получают отличительный нагрудный знак-эмблему. Их знакомят с планом работы, при этом учитываются пожелания, предложения новоиспеченных участников касательно работы клуба.

На сегодняшний день наш клуб объединяет учащихся с родителями не только ближних школ, таких как областная специализированная школа-интернат для одаренных детей им. М.Ку-

саинова, СШ №42, школа/сад №49, деятельностью клуба заинтересовались и отдаленные школы: Заречная школа-сад, средняя школа им. М.Арынова. Каждый месяц, кроме трех летних месяцев, в среду последней недели в 15-00 часов родители и детки встречаются у нас в Областной детской библиотеке им.Н.Байганина, чтобы послушать друг друга, посоревноваться с другими семьями, почувствовать тепло и поддержку близкого человека.

Мероприятия, которые предлагает наша библиотека, помогают понять, что такое семейные ценности. Иногда вместо родителей на заседание клуба приходят бабушки и дедушки наших читателей, что тоже на сегодняшний день не является редкостью, потому что в основном в семьях с работающими родителями, внуками занимаются именно они.

ного чтения «Шаңырақ» у нас появились старожилы: бабушки - активные члены клуба: Забида Жанабаева, Салиха Букеева, Кулсашева Назипа, Калина Бахтылы, Даулеткалиева Сапура, Изимова Бибатша, есть у нас и дедушка-активист Суйисов Жусип, которые неравнодушно относятся к воспитанию у своих внучат культуры чтения, любви к книге. Из родителей, регулярно участвующих в заседаниях клуба, мы можем отметить Жайгужину Мадину, Дуйсенбаеву Айжан, Лайык

С большой радостью, пониманием к нашему начинанию отнеслись руководители детским чтением в средних учебных заведениях. Они особенно остро сталкиваются с вопросом «не-чтения» детьми даже программной литературы, поэтому заседания клуба семейного чтения пришлились даже очень кстати.

Ток-шоу «Любимая книга моей семьи», сказкотерапия «Марафон сказок», вечер семьи «Бабушка и дедушка - хранители семейных ценностей и традиций», бенефис «Самая читающая семья», «Что такое хорошо и что такое плохо?», в этих и других мероприятиях с удовольствием принимают участие наши читатели. Вместе с родителями дома дети устраивают громкие чтения, сразу же обсуждая прочитанное. И уже на заседании клуба «Шаңырақ» дети с готовностью демонстрируют свои знания. А как они переживают за своих бабушек и дедушек, когда те участвуют в той или иной викторине! Родители, в свою очередь, соперничают детям. И тут мы понимаем, что цель, с которой был создан клуб, достигнута, взаимопонимание между членами семьи найдено. У многих семей заведен свой семейный формуляр, которым могут пользоваться все члены семьи, начиная с ребенка и заканчивая старшими.

За три года существования клуба семей-

Айгуль, Жубаеву Жанат, Жаркылову Гульшат, Контаеву Гулбану.

В конце учебного года по итогам работы клуба каждой семье вручается диплом по номинациям «Самая читающая семья», «Самая интеллектуальная семья», «Самая искусная семья», «Самая мудрая семья», «Самая понимающая семья». Это проходит как бенефис семьи, на котором члены семьи защищают свое звание, рассказывают о самых любимых книгах и о том, что дали им заседания клуба.

Но самое главное, чем мы гордимся – школьники и родители, пришедшие хотя бы на одно заседание клуба семейного чтения, становятся не только участниками клуба, но и постоянными читателями библиотеки.

Эльмира КИРЕЕВА,
Информационно-ресурсный центр
Генеральное Консульство США, Алматы

ЭТО ВПРАВЕ ЗНАТЬ **каждый**

(окончание, см. начало в №1)

Принимая во внимание все выше сказанное, хотелось бы подчеркнуть, что ALA не ограничивается исключительно констатацией фактов или программными заявлениями. Собственно цель этой публикации - обратить внимание на некоторые, представляющие интерес для библиотечного сообщества Казахстана, инструменты, которые собрала, обобщила и представила Ассоциация в помощь вовлеченным в процесс е-правительства библиотекам, которые часто сталкиваются с различного рода проблемами, требующими оперативного решения.

Прежде всего, "Руководство по е-правительству" (E-Government Toolkit) дает

обстоятельный обзор имеющегося законодательства и существующей информационной политики в США. Это, несомненно, очень важный момент: библиотеки должны быть вооружены законодательной базой для своей деятельности.

Следующий раздел "Руководства" посвящен вопросам гражданского участия и е-правительства. Здесь, в частности, раскрывается тезис о том, что библиотеки, предоставляя доступ к ресурсам и услугам е-правительства, также становятся центрами взаимодействия граждан с органами власти, что, в свою очередь, способствует демократическому процессу формирования государственной

политики и углублению национального диалога.

Далее мы находим практические рекомендации и предложения по формированию или пересмотру стратегии предоставления услуг. А именно:

- Определите формулировку и сферу услуг электронного правительства, что отражает вклад сотрудников и официально принято структурой управления библиотеки (совет, администрация и т.д.)

- Определите, будете ли вы ограничиваться услугами правительства или будет включать некоммерческие сайты, предоставляющие помощь

- Определите и сделайте легко доступным список по-

пулярных сайтов местного, государственного и федерального правительства

- Создайте раздел «Часто задаваемые вопросы», сформулированный в доступных терминах

- Установите оптимальное время для запланированных консультаций, особенно для граждан, не имеющих опыта работы с компьютерами и использования электронного правительства, а также нуждающихся в помощи переводчика

- Усиьте персонал библиотеки, чтобы они действительно могли оказывать помощь в поиске правительственной информации, но не заполнении или подачи форм за пользователей

- Определите последствия политики по использованию Интернета, неприкосновенности частной жизни, интеллектуальной свободы и ответственности сотрудников

- Проверьте и пересмотрите политику использования Интернета, приватности и конфиденциальности на предмет соответствия услугам электронного правительства

- Определите, каким образом и какие сотрудники будут иметь доступ к «конфиденциальной» информации, полученной от пользо-

вателей, и как они должны заниматься этими вопросами

- Разработайте продуманную политику конфиденциальности, которая будет защищать личную информацию на экране компьютера от других пользователей библиотеки, а также защищать информацию по социальному страхованию, другие личные данные, вводимые в компьютеры

- Разработайте правила в отношении:

- Ответственности персонала

- Защиты личной информации

- Электронной передачи документов (конфиденциальность и технические сбои)

- Содержания, найденного на других сайтах

- Библиотеки, сотрудников библиотеки и учреждений, не отвечающих за утверждение льгот

- Библиотеки и сотрудников библиотеки, не являющихся агентами социального обслуживания или государственных учреждений

- Сделайте обзор правил по ответственности и процедурам по правовой, налоговой и медицинской информации.

- Проконсультируйтесь с местными юристами и администрацией

- Выясните, какие услуги не будут предоставляться библиотекарями (т. е., юридические, финансовые, медицинские и другие консультации)

- Проконсультируйте сотрудников библиотеки о том, как уведомлять пользователей об их ответственности за свои решения в отношении услуг электронного правительства

- Предложите обучение для персонала по специализированным ресурсам электронного правительства, которые включают социальные навыки для работы с пользователями, нуждающихся в консультации, или другого специального обращения (например, как вести себя с неадекватными пользователями, в кризисных ситуациях, общение/сотрудничество с государственными учреждениями и их представителями, и т.д.)

- Ослабьте правила библиотеки в отношении пользования сотовыми телефонами или телефонами для граждан, обращающихся за помощью, либо звонящих домой для получения дополнительной информации или обращающихся в государственные учреждения за помощью

- Дайте понять пользователям, что сотрудники библиотеки не являются пред-

ставителями правительства и/или социальных служб

- Подготовьте электронные и печатные списки ответов на часто задаваемые вопросы по электронному правительству

- Обеспечьте руководство по пользованию с помощью указателей и при входе в компьютер на мониторе. Включите элементы, обычно необходимые для доступа к информации в Интернете, такие как персональный адрес электронной почты, чтобы получить доступ ко многим сайтам, послужного списка для поиска работы и т.п.

- Предложите пользователям проверить, чтобы убедиться, что они имеют следующую информацию, прежде чем они заполняют формы или получают доступ к онлайн-услугам:

Адрес электронной почты - как получить его и использовать

Номер социального страхования

Резюме в электронном виде

Средства сохранности сведений на компьютере (онлайн, флэш-диск, CD и т.д.)

- Стремиться к равному доступу для всех пользователей, независимо от их физических и умственных способностей

Очень подробно руковод-

ство перечисляет рекомендации относительно правил пользования компьютерами, предназначенных для е-правительства. Здесь имеется в виду количество времени, выделяемое для пользователей, услуги консультантов-библиотекарей и наличие необходимых документов, а также уровень компьютерной грамотности пользователей. Учитывая, что часть пользователей имеют низкий уровень компьютерной подготовки, библиотекам рекомендуется проводить регулярные тренинги для этой категории граждан.

Руководство также перечисляет технические требования к библиотекам, предоставляющим доступ к ресурсам и услугам е-правительства. И это, прежде всего, наличие высокоскоростного широкополосного доступа в Интернет с высокой пропускной способностью для обеспечения доступа к различным форматам в сети.

Особо хотелось бы обратить внимание на рекомендации в руководстве относительно просветительской задачи, которая стоит перед американскими библиотеками в связи с е-правительством. И здесь речь идет не только о просвещении рядовых граждан, но и об активном взаимодействии с

представителями как местных, так и федеральных органов, а также неправительственного сектора. В частности, в список вопросов, возникающих в этой связи, руководство выносит следующее:

- Есть ли поблизости Федеральная депозитарная библиотека (FDLP), которая может предложить руководство или обучение по государственным электронным ресурсам?

- Определите, будет ли библиотека сосредоточена только на определенных категориях услуг или будет оказывать поддержку по взаимодействию со всеми государственными структурами?

- Каким образом будут развиваться технологии, необходимые для поддержки государственных служб электронного правительства? Будет ли это относиться к существующим расходам, или есть необходимость в дополнительном оборудовании и/или инструментах. Существуют ли гранты или финансирование от федеральных агентств для библиотек, обеспечивающие доступ к услугам федерального е-правительства?

Привлечение местных сотрудников государственных служб на мероприятия в библиотеке с целью проведения презентаций или

семинаров по использованию сайтов е-правительства. Например, библиотека в сельских районах может рассмотреть вопрос о приглашении представителей Министерства сельского хозяйства, чтобы обсудить услуги на их сайте. Или библиотека может выступить партнером Департамента США по вопросам гражданства и иммиграции, который подготовил серию материалов для сотрудников библиотек, чтобы помогать пользователям онлайн-услуг по иммиграции.

Существуют ли возможности работы с местными лоббистскими группами над разработкой образовательных программ для граждан, которые представят имеющиеся ресурсы электронного правительства? Например, может быть привлечена Лига женщин-избирателей в год выборов для обсуждения ресурсов по выборам. Или местные защитники прав пожилых могут помочь разработать обучение и поддержку для пожилых, которым нужно выбрать вид медицинского страхования.

Интересен тот факт, что предоставление услуг е-правительства не ограничивается только публичными библиотеками. Активными участниками также являются университетские и школьные библиотеки.

Конечно, эти институты в основном фокусируются на предоставлении услуг для своей специфической аудитории, а именно исследователей, преподавателей и студентов.

Нельзя не упомянуть раздел руководства, посвященный возможностям получения американскими библиотеками финансовой поддержки, как со стороны государства, так и независимых организаций. Здесь мы найдем перечень государственных органов, предоставляющих гранты, таких как Институт музейных и библиотечных услуг или Управление США по малому бизнесу, некоторые структуры штатов, а также исследовательские центры при университетах. На этой же странице библиотеки могут найти подробные рекомендации по составлению грантовых заявок и примеры успешных проектов, получивших грантовую поддержку.

И, наконец, завершая обзор рекомендаций Американской библиотечной ассоциации в отношении е-правительства, было бы несправедливым не упомянуть важный вопрос пропаганды и лоббирования предоставления услуг е-правительства в библиотеках. В этом разделе руководства даны конкретные рекомендации,

каким образом стимулировать информированность граждан о роли, которую библиотеки играют в предоставлении и, в конечном счете, в развитии е-правительства, гражданского участия в управлении. Здесь, в частности, подчеркивается, что библиотекам необходимо повышать осведомленность общественности об услугах электронного правительства, которые они предоставляют. Библиотеки должны определить цели, задачи и целевую аудиторию. Эта аудитория включает людей, которые могут пользоваться услугами, а именно организации и частные лица, политические деятели на национальном и местном уровнях, которые отвечают за финансирование, потенциальных партнеров по оказанию услуг, местные предприятия, школы, организации и государственные учреждения, добровольцы, общественные лидеры, обычные пользователи библиотек, сотрудники библиотек и широкая общественность. Библиотечное сообщество, по мнению Ассоциации, должно разработать набор ключевых обращений относительно услуг электронного правительства в библиотеках, которые отвечают потребностям различных категорий пользователей.

Кітапханалардағы көркем әдебиетті ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСТАРМЕН жұмыс жасау бағыты

(ресейлік кітапханалар тәжірибесінен)

Жалғасы. Басы өткен санда.

Надежда БЕЛЯЕВА,
Орлов Мемлекеттік Мәдениет және өнер ин-
ституты Кітапханатану және библиография
кафедрасының аға оқытушысы

Интернеттегі контрафактілі әрі сапасы төмен мәтіндер топтамасының көрініс алу мүмкіндігін жоюдың қиындығына, бұл қабылданған шешіммен басқа деңгейдегі өнімдер сапасына қарама-қарсы болып келеді. Осыған байланысты қазіргі кезеңдегі кітапханалардың негізгі міндетіне сапа өлшемдеріне сай бірегей электронды кеңістік құру, кітапханалық-библиографиялық құралдар арқылы электронды құжаттар жинағын тиімді іздестіруді іске асыру әрі пайдаланушының тұрған жеріне қарамастан оған өнуге мүмкіндік беру жатады.

Интернет аудиториялар-

дың басым бөлігі блог, жөке сайт, википедия және басқадай өнімдер түріндегі меншікті контенттерді жасайды. Аталған құбылыстың қарқыны да едәуір: баспалармен салыстыра қарағанда пайдаланушылар контенті тез өсіп келеді. Мұндай үрдіс ұмытылған жағдайда кітапханалық контент кішірейіп, қолжетімділік төмеі түседі, соның салдарынан

өлеуметтік институт ретіндегі кітапханалардың мұражайға айналу қаупі төнеді.

Бірте-бірте Интернет қоғамдық өмірге күштеп еңдейді де, – пайдаланушылардың мінез-құлық қалпын өзгертеді, содан соң қазіргі кезеңдегі ақпараттарға мынадай талаптар қойылады: жылдам іздестіру және мәтінді толығымен ұсыну, төлөмақыны болдырмау, цифрлы формат, интерактивтілік. Осы замандық пайдаланушының талабын қанағаттандырмайтын ақпарат көп жағдайда сұраныссыз болып қала береді.

Ақпараттық ландшафтағы өзгерістер – ақпараттардың жаппай цифрлануы, мәдени

құндылыққа ие электронды мақалалардың жылдам пайда болуы (және жойылуы), – кітапханалардың цифрлық контентті мұрағаттау қажеттігін ұғынуына, оларды ақпараттық ортадағы әлеуметтік маңызды тұтастықты сақтау мақсатымен басқаруға алып келеді.

Кітапханаларға қатысты осы мәселелерді шешу мүмкіндігі – пайдаланудағы пассивтілік емес, өзара әрекеттестіктегі белсенділік, қоғаммен ынтымақтастық, кітапхана қызметінің ықпалдастығы және олардың Интернет-ресурстар арасындағы контенті, сондай-ақ әр алуан әлеуметтік сервисермен байланыс орнату.

Осындай өзара әрекеттестік қызметтегі екі бағытты іске асыруға ниеттенеді. Біріншіге кітапханада әдеби-көркемдік бағыттағы электронды ресурстарды құрып, оларды жетілдіруді жатқызуға болады. Екіншісі, кітапхана ісінде көркем әдебиетті интернет-ресурстарды пайдаланумен, көркем әдебиетті қашықтан оқитындармен белсенді қарым-қатынас барысында Интернеттегі оқуды жүргізумен байланысты бағыт. Бірақ, бұл ретте ескеретініміз, бүгінгі дәуірге қарай әдеби кеңістік құруда маңызды өзгерістер орын алады:

1. Дәстүрлі әдебиет мәтіндерді цифрлау жолымен Желіге көшеді. Эталонды сападағы көркем туындылардың цифрлық нұсқасын пайдалануға мүмкіндік беретін Интернет-ресурстарды ашуға әрекет жасалады. Мәселен, «Негізгі элек-

тронды кітапхана», «Орыс әдебиеті және фольклор», «Виртуалды орыс кітапханасы» секілді Интернет-ресурстары академиялық басылымдардың эталонды мәтіндерін ұсынумен қатар, оларды кәсіби деңгейде зерттеуге мүмкіндік береді. Электронды журналдардың, блогтардың, еркін басылымды сайттардың түпнұсқалары өсебінен әдеби мәтіндерді ұсыну аясы кеңейеді. Интернет-ресурстар қағаз баламасында танылған туындылармен қатар электронды түрдегі мәтіндердің де түпнұсқасына қол жеткізу көзі болып табылады.

1. Көркем әдебиетті Интернет-ресурстарды жас оқырмандар өте жиі пайдаланады.

2. Көркем әдебиетті Интернет-ресурстар әлеуметтендіру міндеттеріне жауап береді; оқудағы белсенділікті арттырады.

Электронды басылымдар қорын құру туралы айтқанда, басты қиыншылыққа мазмұндық немесе технологиялық аспектілер емес, құқықтық нормалар жататынын мойындау керек, бұл кітапханалардың бірқатар авторлармен және олардың құқықтық мұрагерлерімен жазбаша келісім-шарт бекіту қажеттігін білдіреді. Көп еңбекті керек ететін осы процесс тұтынушылар тобына әдебиеттер ұсыну жөніндегі жұмыстарды күрделендіре түседі. Алайда кітапханаларға арналған халықаралық құқықтық тәжірибеде автордың рұқсатынсыз шығармаларын цифрлауға мүмкіндік беретін авторлық құқықтан шығару

(«кітапханалық ерекшелік», «кітапханалық артықшылық») бар, егер сол ақпараттар коммерциялық мақсатта пайдаланылмаса. Халықаралық кітапханалық ассоциациялар федерациясының (ИФЛА) ұстанымына сәйкес, материалды коммерциялық мақсаттан тыс уақытша пайдалануға беру – мәдениет пен білім саласын дамытудағы маңызды фактор.

Мәселені жеңілдетудің басқа да маңызды вариантына кітапханалар арасында келісім-шарттың бекітілуі, бұл бір жағынан, ұжымдық негізде көрсетілген тұлғалардың мүліктік құқығын басқаратын ұйымдар – екінші жағынан болуы мүмкін. Осындай нұсқа кітапханалар үшін қабылданған, олардың құқықтық мәртебесі соған ұқсас келісім-шарттарды бекітуге мүмкіндік береді (мәселен, ұлттық кітапханалар). Ал басқа кітапханалар виртуалды оқу залын ұйымдастыруға көмек етіп электронды коллекцияларға қол жеткізу мүмкіндігіне ие болады.

Бүгінгі таңда кітапханалар емін-еркін цифрлауға, сондай-ақ қоғамдық қазыналар қатарындағы көркем әдебиеттерге пайдаланушылардың ашық өнуіне толық жағдай жасай алады. Мұндай мәртебені, егер қуғын-сүргінге ұшырамаса, автор дүниеден өткеніне жетпіс жыл толған соң алады (бұл жағдайда авторлық құқықтың қолданыстық мерзімі ұзартылады).

Сол уақытта мынаны анық түсіну керек, көркем шығармалар басылымдарын цифр-

лау процесіне кірісе отырып кітапханалар, маңызына қарай, электронды баспалардың қызметін атқара бастайды. Бұл қолданыстағы баспалармен бөсекелестік қатынасқа алып келеді. Кітапханалардың баспалар қызметін қабылдауындағы негатив сәттерге қаржылық-экономикалық қамтудың құбылуың баспа саласына қатысты мәселелерге келгенде құзыреттіліктің болмауың көлісімдік болмаған жағдайдағы бір немесе бірнеше басылымды дүркін-дүркін қайталауды жатқызамыз. Бұдан шығатыны, кітапханалар көркем әдебиеттерді цифрлау жөніндегі жобаларды өзірлеуге барынша ойлана келе кірісуі керек.

Кітапханалар көркем әдебиеттердің электронды коллекциясын құру кезінде мынадай бағыттарды басшылыққа ала алады:

1. қоғамдық қазыналар қатарындағы өрі мәдени құндылыққа ие болған басылымдарды шығарылған аймағында-ақ электронды нұсқаға аудару.

2. жергілікті авторлармен олардың шығармаларын кітапхана сайтына ашық өну үшін орналастыруға келісім-шарт жасасу.

3. еркін басылым принципі бойынша жүзеге асырылған авторлардың шығармаларынан көрініс.

Сонымен, мәселен, Тверь облыстық кітапханасының ұжымы «Тверьлік авторлар» атты толық мәтінді электронды кітапханаға жауапты, мұнда өлеңдер жинағы, фантастика-

лар, детективтер, балаларға арналған шығармалар, аймақтық альманахтар берілген.

Кітапхана тарапынан контентті танытатын түрлі тәсілдер жүзеге асырылды: кітапхана сайтының беттеріндегі толық мәтіндер мен шығармалардың үзінділері; көшіріп алуға арналған мұрағаттар; шығарма мәтінінен құралған жөке авторлық беттерге сілтемелер. Басылымдарды жариялау автормен жасалған көлісім-шарттар негізінде жүргізіледі.

2005 жылы Баспасөз және көпшілік коммуникация бойынша Федеральді агенттіктің қолдауымен «Пушкин кітапханасы» қоры «Аймақтың әдеби картасы» жобасы аясында бүкілресейлік байқау өткізілді, соның нәтижесінде құрылған түпнұсқалық бағдарламалық өнім – «Ресейдің әдеби картасы» мәліметтер базасының мұқабасы. Аталған жобаны жүзеге асыру барысында бірқатар облыстық кітапханалар (Архангельск, Брянск, Псков, Тамбов, Тверь және басқалар) «... өлкесінің (облысының) әдеби картасы» атауымен аймақтық сайтын құрады. Берілген материал мынадай категориялары бойынша бөлінеді: қызметкерлер құрамы, мәдениет географиясы, топонимика, қазіргі әдеби өмір жаңалықтары, аймақтық баспалар, әдеби бірлестіктер және басқалар. «Әдеби карта» құру аймақтың әдеби мәдениетіне деген қоғамдық қызығушылықты жаңа деңгейге көтеріп, жете зерттелмеген тақырыптарға назар аудартуға

өрі әдеби туризмді дамытуды жөделдетуге шақырды. Мәселен, «Брянск облысының әдеби картасында» «Қалам байқауы» деген бөлім бар, мұнда еркін басылым принципі бойынша жергілікті авторлардың өлең-жырлары ұсынылған.

Болашақта біз аймақтық электронды әдеби мұраларды жасап, сақтау және насихаттау мақсатында қайта құрылған әдеби туындылардың электронды нұсқаларын кітапханалық электронды коллекцияларда міндетті бейнелеу үшін жергілікті баспалармен аймақтық деңгейдегі келісім-шартты кітапханалармен бекітуге тиіспіз.

Кітапхана сайтында дәстүрлі өнімдер де көрініс тапқан әдеби атаулы күндер күнтізбесі (Тверь, Вологда, Белгород, Брянск, Красноярск, Томск және басқалар); әдеби тақырыптардың pdf-форматындағы библиографиялық көрсеткіштері (Томск); анықтамалықтар, мәселен, гипермәтінді технологияларды қолдана отырып дайындалған «Ресей жазушылары» анықтамалығы (Вологда, Чуваш Республикасы).

Сонымен, қазіргі социомәдени жағдайларда кітапханалардың әдеби электронды мұраларды жасауға қатысуына шектеу қойылады.

Екінші бағытқа Интернет-ресурстардың көмегімен жүргізілетін кітапханалық оқуларға қолдау көрсету жатады.

Кітапханалық теория мен тәжірибеде «әдебиеттерді насихаттау» ұғымы кездеседі,

мұнымен оқуды басшылыққа алу үшін мәдени және персоналдық деңгейді көтеру, оқырмандарды тәрбиелеу мақсатында бұлар жайлы білім мен баспа өнімдерінің құнын әйгілеу ұғынылады. Оқуды қолдау әрі ілгерілету жөніндегі әр алуан шараларды қолданатын ұсыныстар көңінен пайдаланылады.

Біздің көзқарасымызша, «қолдау көрсету» термині Интернет-ресурстарды қолдану арқылы кітапханалардағы оқырмандар қызметін қалыптастырудың мән-маңызын барынша дәл айқындайды. С. И. Ожегованың «Толковый словарь русского языка» атты еңбегінде сөзді құрау кезіндегі сөз алды со- қосымшасын қолданудың «бірдемөге ортақтаса қатысуды» білдіретіндігі көрсетілген. Сөйкесінше, «қолдау көрсету – бірге қолдану, бірге болу». Интернет оқуға қолдау көрсету – оқу процесі, талдау, құру, Интернет-ресурстардың көмегімен кітапханада жүргізілетін оқырман қызметін жетілдіру. Бұған мынадай бағыттар кірістіріледі:

- ақпараттық (Интернеттегі әдеби сегмент туралы түсінікті қалыптастыру);
- эксперттік (көркем әдебиетті интернет-ресурстарды бағалау, әдеби шығармаларды оқытындар қатарына қосылу жөніндегі ұсыныстар);
- коммуникативтілік (оқырмандармен жұмыс, көркем шығармалар бойынша оқырмандардың өзара пікірі);
- білім беру (Интернет-ресурстармен жұмыс жасау тех-

нологиясын оқыту және ақпараттық мәдениетке тәрбиелеу).

Ақпараттық бағыт аясында Интернеттегі ашық әдеби ресурстардың алфавиттік нөмесе проблемалық-бағдарлы веб-тізімдерін құру тәрізді цифрлы ортадағы библиографиялық қызмет түрлері кітапханада барынша жылдам игерілуде. Кітапханашы мамандар іріктеп алып, баға беріледі, ал олар Желідегі қозғалысты жүзеге асыруда пайдаланушыға көмекке келеді. Мәселен, Тверь оқу орталығы «Интернеттегі әдеби сын», «Электронды газеттер мен журналдар (Әдебиет және әдебиеттану)» веб-тізімдерін ұсынады. Көркем әдебиетті электронды кітапханалардың веб-тізімдері, жазушылар сайты Көмерово, Архангельск, Чуваш Республикасы кітапханаларының сайттарында берілген. Алайда, қолданыстағы веб-тізімдер толық емес, бұл тізімдерде Интернет-ресурстардың кейбір түрлері ғана көрініс алғанын атап өту аса қажет. Кітапханалар көбінесе бірінбірі қайталайды, оны қажетті үйлестік пен бірлестіктің болмауы айғақтады.

Осыған орай, көркем әдебиетті желілік ресурстар арқылы кітапханалардың жұмыс алгоритмін анықтау қажет. Бәрінен бұрын кітапханалар қандай көркем әдебиетті Интернет-ресурстармен жұмыс істеу керектігін анықтап алған орынды. Көркем әдебиетті электронды кітапханалар, электронды журналдар, жазушылар сайты, өркін басылым-

дар сайты және блогтар кітапханалар мүддесіне дәл түсіп жатады. Әрбір ресурс кітапханаларды пайдаланудың жеке әдістемесін жобалайды.

Электронды кітапханалармен жұмыс оларды Ресейлік электронды кітапханалар ассоциациясы құрған бірегей реестр (<http://reestr.elibra.ru/>), экспорттік баға мен веб-тізім жасау негізінде ашу ұйғарылады. Ол қылықтар мен бірнеше мәрте қайталауды болдырмау үшін үйлестіру-сараптау орталығын құру қажет.

Бірегей тізімді құру мен ашудан бөлек, электронды әдеби-көркем журналдың жайына келсек, аналитикалық тізім жасалуы мүмкін, бұл да кітапханалар қызметіндегі үйлестік пен бірлестікті талап етеді. Білуімізше, мұнда, Аймақтық Кітапханалық Бірлестіктер Ассоциациясының (АРБИКОН) төжірибесі де қажетке жарайды. Соның аясында іске асырылған «Аймақаралық Мақалалардың Аналитикалық Тізімі» (МАРС) жобасы 1648 журналдың толық аналитикалық тізімінен тұратын жиынтық мәліметтер базасын құру үшін 187 кітапхананың басын біріктірді (<http://mars.arbicon.ru>).

Библиографиялық жазбаларға қарай жазушылардың сайттары мен блогтарына, жазба белгілерге (тег.) аннотацияланған веб-сілтеме жасау электронды библиографиялық ресурстардың функционалдық мүмкіндіктерін (электронды каталогтар, электронды картотекалар, көрсеткіштер, шолулар, т.б.) кеңейтуге әрі

олардың базасында Интернет-төгі толық мәтінді ресурстарға қол жеткізуге мүмкіндік береді. Библиографиялық тізімдерді ресімдеу барысында гиперсілтемелерді қосу виртуалды анықтама қызметінде қолданылуда, мұндағы сұраныс құрылымында, зерттеушілердің айтуынша, пайдаланушылардың көркем әдебиеттермен байланысты тапсырыстары алға шығады.

Интернет-сілтемелерді ұсынуда перспективті, бірақ кітапхана тәжірибесінде әлі қолданылмаған бағытқа өлеуметтік белгілер сервисін игеру жатады. Өлеуметтік белгілер – бұл пайдаланушының соңына дейін қатысқысы келген ресурстар бетіндегі сілтемелерді сақтауға арналған ресурс. Өлеуметтік белгілер Интернет серверінде сақталатын болғандықтан, оған Интернет желісіне қосылған кез келген компьютерден енуге жол ашылады, сөйтіп мұны өзірлеушілердің теңдессіз сайттың басқа да пайдаланушыларымен бөлісуіне мүмкіндік беріледі. Осылайша, Интернет-пайдаланушылардың қарым-қатынасынан байқалатын мінез ерекшеліктері – жеке пікірлерге, арнайы ақпараттарға деген сенім, бұл тұлғааралық деңгейдегі сарапшының ролінде көрініп, осы сервисті кітапханашылардың қолдануына жағдай жасатады.

Санаттар не таңбалар арқылы белгілерді жүйелеуде бұлар желілік тәжірибесі жеткіліксіз пайдаланушылардың интернет-көңістікке бейімделуіне

мүмкіндік беріп, әбден реттелген ақпараттарды ұсынуда қажетті құрал етіп алынады. Кітапханалық кәсіби сараптаудан өткен бөлгілер топтамасы пайдаланушылардың көркем әдебиетті сапалы желілік ресурстарды табуына көмек болады. Сол сәтте осы сервисті пайдалану кітапхананың оқу сапасына қарай қимыл жасауына ықпал етіп, мекеме мәртебесін сақтау мен арттыруға, қызмет көрсетудің барынша жаңа, жоғары деңгейіне жетуде кітапханалардан шығатын, кітапхананың өлеуетті пайдаланушылар тобын құруына мүмкіндік береді.

Қазіргі көркем әдебиеттер жаңалықтарының ұсыныстық библиографиялық шолуы кітапхана сайттарында жиі қолданылады. Мәселен, Тверь ОӘФК Кітап және оқу орталығының ай сайынғы «Лит-Гид» әдеби бюллетені онлайнды оқуға; сыни мақалаларға, сайттар мен жазушылар блогына арналған толық мәтінді интернет-ресурстардың мекенжайын көрсетеді.

Кітапханалар жаңа қызмет түрлерін игеруде, мұның мәні кітап және интернет-дүкендер арқылы кітаптардың кітапханалық шолуында көрсетілген гиперсілтемелердің көмегімен бірлесуінде (Кунцево ОЮК, Мәскеу).

Кітапханашылар әдеби интернет-сыйлықтар мен олардың лауреаттары туралы ақпараттарға айрықша назар аударады. Кітапханалық қорда сол авторлардың кітаптары болмаған жағдайда пай-

даланушылардың кітапхана сайтынан шығармаларды онлайн оқуына мүмкіндік беретін желілік ресурстарға сілтеме жасау қарастырылған (В.Д. Федоров атындағы Кемерово облыстық ғылыми кітапханасы, «Оқырман Брянщина» виртуалды оқу орталығы).

Жеке оқырман пікіріне көңіл қою оқу, ұсыныстық сервис туралы тақырыптық блогтарды пайдаланып, қарапайым оқырмандар мен кәсіби мамандардың авторлық ұсыныстық әдебиеттер тізімін шығаруына сөп болды. Сонымен, мәселен, Мурманск облысына қарасты әмбебап ғылыми кітапхананың сайтында кітап – әрбір адамның өміріндегі жетекші жұлдыз деп есептейтіндер пайдаланушылармен өздері оқыған кітаптарының әсерімен бөліседі. Олар – оқушылар, спортсмендер, өскөрі қызметшілер, сондай-ақ әр алуан сала бойынша танымал мамандар.

Оқырмандар мен кітапхана ісіндегі мамандардың авторлық ұсыныстық әдебиеттер тізімі: «Кітаптардың хит-шеруі», «Ойлау нүктесі» – Интернеттік электронды кітапханадағы көркем шығармаларға арналған гиперсілтемелерден тұрады (Архангельск). Бұл сервистер әдеби туындылар бойынша өлеуметтік қатынастар саласындағы мәселелерді шешуге көмектеседі, сондықтан кітаби байланысты оңтайландырудың осы тәрізді тетіктері жеке активтерінде жоқ кітапханалар жоғарыдағы тәсілді өз жұмысында пайдалануы тиіс.

Жалғасы келесі санда

Маржан ВАЛИУЛИНА,
руководитель Центра
развития библиотек НАБ РК

22–27 мая 2011 года в Библиотечной столице России 2011 года, городе Тюмень, состоялся Всероссийский библиотечный конгресс: XVI Ежегодная сессия Конференции Российской библиотечной ассоциации «Российское библиотечное сообщество: цели и перспективы».

Программа заседаний Конгресса была весьма обширной – заседания секций и круглых столов РБА, выборы Президента и членов Совета РБА, торжественные церемонии награждения победителей Всероссийских профессиональных конкурсов и представления Библиотечной столицы России 2012 года, выставка издательской продукции, новых информационных технологий, продуктов, товаров, услуг; обучающие семинары, профессиональные визиты участников в библиотеки Тюмени, заседание Совета РБА, а также насыщен-

Встреча ПРОФЕССИОНАЛОВ

(Тюмень — Библиотечная столица России, 2011)

ный культурный блок. В Конгрессе участвовало свыше 600 человек, в том числе два представителя Казахстана – директор учебной библиотеки Павлодарского государственного педагогического института Исаканова С.Ш. и автор данного материала.

Мероприятия проходили в здании Западно-Сибирского инновационного центра нефти и газа, областном драматическом театре, Государственном нефтегазовом университете и

в Тюменской областной научной библиотеки имени Д.И.Менделеева.

Основным моментом Ежегодной Конференции РБА 2011 года стало заключительное обсуждение и принятие стратегических документов РБА «Приоритеты развития Российской библиотечной ассоциации на 2011 – 2015 гг.» и «Кодекс этики российского библиотекаря», а также вынесенных на обсуждение и одобрение российского библиотечного сообщества проектов двух основных программ библиотечной отрасли – «Основные направления развития Общероссийской инфор-

мационно-библиотечной компьютерной сети ЛИБНЕТ на 2011 – 2020 годы» и «Общероссийская программа сохранения библиотечных фондов. Второй этап: 2011 – 2020 гг.».

Мое участие на круглом столе «Библиотечные здания: архитектура, дизайн, организация пространства» было неслучайным, так как в октябре этого года планируется проведение в г.Костанай на базе ОДЮБ им. Ы.Алтынсарина республиканской конференции, ориентировочная тема, которой «Современная библиотека: пространство, дизайн, ресурсы». И учитывая также и

то, что в прошлом году Актюбинская, Кызылординская и Атырауская ОУНБ переехали в новые здания, а в этом году решается вопрос о постройке новых зданий для Алматинской и Южно-Казахстанской ОУНБ, я посчитала нужным послушать российских коллег, как они решают вопросы организации библиотечного пространства. Как отметили участники круглого стола, сегодня проектирование зданий библиотек становится сложным процессом, так как необходимо учитывать рынок информации, экологические требования, психологию поведения в пространстве, предоставление возможности переключаться на другую деятельность. Обсуждался вопрос, какая модель библиотек приемлема в РФ? Сошлись во мнении, что каждый раз надо проектировать дифференцированно. Для привлечения читателей, для создания им комфортных условий библиотеки находят самые необычные решения. Например, в одной из детских библиотек установили ванну для чтения, в другой оборудовали под чтение старую машину.

Всероссийский библиотечный конгресс – самый крупный форум российских библиотечных специалистов, как по числу участников, так и по широкому спектру обсуждаемых проблем библиотечного дела современности. И конечно участие в нем дает импульс для профессионального развития участников.

Үмбетей
жыраудың ис-
лами тұрғыдан
талданған
шығармалары, биз-
нес секторы іспет-
ті қазақстандық
баспа ісінің бүгінгі
жай-күйі жөніндегі
зерттеу мақала,
таланттар шебер-
лігін танытатын
танымдық ма-
териалдар, сон-
дай-ақ қазіргі жас
қаламгерлердің
жөкелеген
еңбектері
ұсынылады.

Үмбетей жырау

Әкесі Тілеу қаһармандық жырларды, ескі аңыздарды, билердің шешендік сөздері мен нақылдарын жақсы білетін шежіреші, сонымен қатар халықтың музыка мұрасына да жетік дәулескер қобызшы, ел ішінде абыз атанған адам екен. Үмбетейдің өмірдегі, өнердегі мектебі – өз әкесі және сол іспеттес көненің көздері арқылы алған дәріс болады. Ақындық қабілеті ерте байқалған ол ауылдастарының, кейде, тіпті, ағайын-туғандарының теріс істерін әшкерелеген өткір тілді өлеңдердің авторы ғана емес, ескі эпикалық жырлардың білгірі ретінде де танылады. Уақыт оза келе философиялық-дидактикалық толғауларға ден қояды. Сонымен қатар сырт жаулармен күресте атышыққанбатырларды мадақтауда жырау өнернамасындағы өзекті тақырыптардың біріне айналады. Және осы реттегі жырлары оған үлкен даңқ әкеледі.

Қазіргі Ақмола облысының Ерейментау ауданында қайтыс болған.

Сурет М.Мағауиннің "Қобыз сарыны" кітабынан алынды
(96 бет, 2007 жыл, Алматы, "Мектеп" баспасы)

Бекболат биге

Мен пайғамбардан бастасам,
Әңгімеге көтермін.
Едігеден бастасам,
Ертегіге көтермін.
Көлтесінен қайырсам,
Сөз түбіне жетермін.
Енді сізге не дермін:
Бай болмаған бай болса,
Жайламаған сай қоймас.
Би болмаған би болса,
айтылмаған сөз қоймас.
Хан болмаған хан болса,
Қанамаған ел қоймас.
Баласын мақтар бас жаман,
Қатынын мақтар қас жаман.
Алыстағы дұшпаннан,
Андып жүрген дос жаман,
Бір түйе бітпей түйе болмас,
Өз малын кізнеген,
Кісі малын іздеген
Түбінде өз малына
ие болмас!

Мұсылманның баласы

Мұсылманның баласы,
Сірә, бір кеңес құрыңыз.
Бірауызды болыңыз!
Қалған елді тосыңыз,
Бөтен елмен үйір боп,
Еркеңізді қосыңыз.
Кәпір алмас демөңіз,
Наны тәтті, — жемеңіз.
Зәбірі қатты бұ көпір
Алмай қоймас демөңіз.

Бұқарға

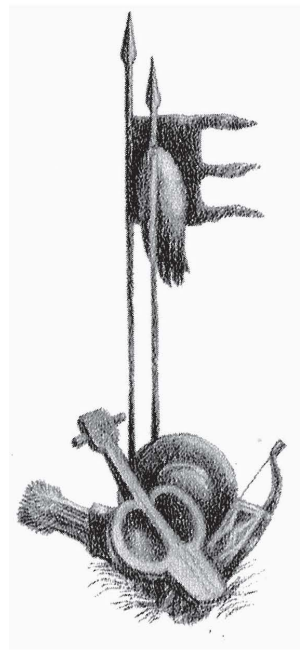
Үй сыртында ақра тау,
Панасы егер жоқ болса,
Бұл шіркіннің нәсі тау?!
Кетеген болса, түйең жау,
Тебеген болса, биен жау,
Ұрысқақ болса, ұлың жау,
Керіскек болса, келінің жау.

Үйіңдегі ұлың жаман болса,
Есіктегі құлмен тең.
Қойыныңдағы қатының жаман
болса,
Қаңтардағы мұзбен тең.
Кей сорлының қатыны
Күндіз ауру, түнде сау, —
Арқаңа артқан тұзбен тең!
Сәл бөгеліп барып:
Жылға сай батпақ болса, өте
алмассың,
Жастан шыққан жүйрікке жете
алмассың.
Дүниенің жүзінде осы қиын —
Жаман деп өз үйіңнен кете
алмассың.
Бәйбішенің аю болса, аса алмассың,
Қарау болса, әй деуге бата
алмассың.
Мейманға отың басы болса суық,
Еліңе жақсы жігіт атанбассың.
Қосағың қоса ағармас қосақ екен,
Құдайым осылай да қосады екен.
Тоты құс жарқанатқа пенде бопты,
Бұқарым, айтар мінің осы-ақ екен.
Жар басына қонбаңыз

Жар басына қонбаңыз,
Дауыл соқса, үй кетер.
Жатқа тізгін берсеңіз,
Жаламенен бас кетер.
Жаманмен жолдас болсаңыз,
Көрінгенге күлкі етер.
Жақсымен жолдас болсаңыз,
Айрылмасқа серт етер.
Ит жүгіртіп, құс салсаң,
Киген тоның түлкі етер.
Сыпайы сырын білдірмес,
Ақырын ғана бүлк етер.

Ей, Ақтамберді, Қабанбай!

Ей, Ақтамберді, Қабанбай!
Суытпа босқа түсінді,
Қайрама онша тісінді.
Сырт тазасы не керек,
Тазарт өуел ішінді.

Салмақтасаң, айта ғой,
Хан алдында күшінді.
Елімді иесіз демейсің,
Алты арысқа білдірмей,
Басып жеймін демейсің?!
Батпаң, батпан мінің бар,
Қабынбай, бітім қылыңдар.

Биік тауға жарасар

Биік тауға жарасар
Ығынан тиген панасы.
Терең сайға жарасар
Тобылғылы саласы.
Ер жігітке жарасар
Қолына алған найзасы.
Би жігітке жарасар
Халқына тиген пайдасы.
Ақсақалға жарасар
Тілеуқорлық айласы.
Бәйбішеге жарасар
Еміздіктеген сабасы.
Келіншекке жарасар
Емшектегі баласы.
Қыз он беске келгенде
Шашынан көп жаласы.
Бұл жалғанда бір жаман —
Ағайынның аласы.

Үмбетей жыраудың рухани қазынасы

Сонау Қараханидтер дәуірінен бері ислам туын көтеріп, Алланың ақ жолына түсіп, бес парызды қазасыз орындаған бабаларымыз ер мінезді һәм ақынжанды болғаны өу бастан белгілі. Жау келсе – батырға, дау шықса – ақыға айнала қалған бабаларымыз осындай кемелділікті қайдан алды? Әрине, Құран мен хадистен. Егер олар Құран мен хадистен нәр алмаса тұтас бір қоғамның жырын жырлаған «жыраулар әдебиеті» деген көзек де болмас еді. Бірақ қазіргі қоғамда бізде жыраулар әдебиетін жалаулатудың орнына, мойындамау үрдісі белең алғандай...

Жыраулар әдебиетінің бір өкілі, халқымыздың бірегей ұлы – Үмбетей Тілеуұлы. Жастайынан әкесі Тілеуден шешендік сөздер, ескі аңыздар мен нақылдарды санасына түйіп өскен Үмбетей қазақтың жоңғар басқыншыларына қарсы күресінің бел ортасында жүріп, ел қорғаған ерлерің олардың имандылығы мен елге жасаған еңбегін дәріптеген тұлға еді. Қай кезде де турашылдықтан танбай, ханға да, қараға да әділдігін айтар дара еді. Шешендігі, шежірешілдігі, дәулескер қобызшылығы мен абыздығы бір бойынан жетіп артылатын жан еді. Әсіресе, Алла берген ақындық қабілеті бұл айтқандардан оқ бойы озық тұратын. Көненің көздерінен дәріс алған Үмбетейдің ақындығы ағайын-туыстардың,

ауылдастардың теріс істерін әшкерелеу арқылы бастау алып, кейіннен ел тағдырын жырлар тұлға деңгейіне дейін көтерді. Оның есімі тарихта өткір тілді өлеңдердің авторы ғана емес, жырлаулар әдебиетінің көрнекті қайраткері ретінде аталатын болды.

Қазақтың дінінде де, дәстүрінде де көңіл айту салты барын білеміз. Үмбетейдің «Батырың өтті – Бөгенбай» жырында хан Абылайға батыр Бөгенбайдың дүниеден өткенін естіртіп, көңіл айтады. Жоқтамайды, зарламайды. «Қисапсыз қол көрінсе, қорқып жаудан қайтпаған» деп Бөгенбайдың батырлығын, көзсіз ерлігін жырына арқау ете келе, «құлағанға ұқсайды, қазақтың қамал-қорғаны» деп

нар тұлғалы алыптың дөмтұзы таусылғанын шариғаттан аспай жырға қосады. Жырдың соңында пайғамбарымыздың (с.ғ.с): «Сабырлылық – қайғылы көзеңнің алғашқы сәтінде танылады», – деген хадисін негізге алып:

Қазақтың абырой-арына
Сарп қылған бар күшің,
Қайыры болсын халқыңа,
Сабыр қыл, ойла келмесің,
Қарияң келіп жылап тұр,
Еңбегі сіңген ер үшін,

Батырың өтті – Бөгенбай! – деп, ханды сабырға шақырады. Мұндағы «еңбегі сіңген ел үшін» деген тіркес, Бөгенбайдың жауда берілмес батырлығын ашып тұр. Ал дінімізде ел қорғау, яғни соғыстағы батырлық – Алла сүйген мінездердің бірі саналады. «Тәубе» сүресінің 12-аятында:

«Әй, мүміндер! Алла анттарын бұзғаң, Пайғамбарды жұртынан шығаруға бел байлаған және сендерге килігуді алғаш рет бастаған бір елмен неге соғыспайсыңдар? Олардан қорқасыңдар ма? Егер иман келтірген болсаңдар, қорқуларыңа Алла тағы лайығырақ», – делінген. Демек, Бөгенбайдың батырлығы да – Аллаға иман келтіргендік болмай ма?!

«Бөгенбай қазасын Абылай ханға естірту» жырында жырау:

Бөгенбай сынды батырдың
Береке берсін артына-ай,
Сабыр берсін халқына-ай.
Жасаған ие жар болып,

Бейіште нұры шалқығай! – дейді. Өлімнің өзіне дұға қылып, береке мен сабыр тілеп, Жаратқаннан басқаға мойын бұрмағаң, тозақ пен бейіштің парқын білген бабалар неткен текті еді? Өкінішке қарай, біз осы бір өзегімізден айырылып бара жатқандаймыз!

Үмбетей жырау «Бекболат биге» өлеңінде «Мен пайғамбардан бастасам, әңгімеге кетермін» дейді. Демек, жырау пайғамбарымыздың өмірбаяның, дін үшін жасаған ізгі істерің, сүннет-хадистерін бес саусағындай білетіндігін анық байқаймыз. Дәлел көлтірейік, жыр былай басталады:

Бай болмаған бай болса,
Жайламаған сай қоймас.
Би болмаған би болса,
Айтылмаған сөз қоймас.
Хан болмаған хан болса,
Қанамаған ел қоймас.

Пайғамбар (с.ғ.с) хадисінде: «Мынадай үш адамның абыройын төгіп, қарау керек: есекші, пәлеқорды, залым патшаны, дін бұзушыларды» – дейді.

Осы жырда Үмбетей «Алыстағы дұшпаннан, андып жүрген дос жаман» десе, пайғамбарымыз (с.ғ.с) хадисінде: «Досыңды соншалықты құлай сүйме, күндердің күнінде дұшпаның болып шығуы мүмкін. Дұшпаныңмен де қатты жауласпа, күндердің күнінде досыңа айналуы мүмкін» – деген. Тағы бір хадисте «кейбір пенде тіленшілік есігін ашып қойса, Алла оған кедәйліктің есігін ашып қояды» – деген сөз бар. Ал Үмбетей жырау осы өлеңінің соңында «Өз малын кізнеген, кісі малын іздеген, түбінде өз малына ие болмас!» – дейді. Сәйкестік пе, сәйкестік! Егер Үмбетей жырау пайғамбарды (с.ғ.с) таңымаған болса, бұлай айта алар ма еді?!

«Бұл, бұл үйрек, бұл үйрек» жырында жырау былай дейді:

Айнала алмай ат өлсін,
Айыра алмай жат өлсін,
Жат бойынан түңілсін,
Бөріңіз бір өнеден туғандай болыңыз!

Ал «Мұсылманның баласы» өлеңінде мынадай жолдар бар:

Мұсылманның баласы,
Сірә, бір кеңес құрыңыз.
Бірауызды болыңыз!
Қалған елді тосыңыз,
Бөтен елмен үйір боп,
Еркеңізді қосыңыз.

Мұндай жолдар Абайда да бар. «Адамзаттың бәрін сүй, бауырым деп». Бұлардың негізі «Мұсылман – мұсылманның айнасы. Мұсылман — мұсылманның досы, олар бір-біріне күнделікті тұрмыста көмектеседі, жоқ болса береді, абыройын қорғайды» деген шариғатта жатыр. Шариғат бойынша, мұсылман бір-бірін бауырындай сүйіп, сыйлауы тиіс. Ендеше, жоғарыдағы жолдардың жыраулар әдебиетінен орын алуы бекер емес шығар?!

Жыраудың «Бұқарға» өлеңінде жаман әйел жайлы мынадай жолдар бар:

Қойынындағы қатының жаман болса,
Қаңтардағы мұзбен тең.
Кей сорлының қатыны
Күндіз ауру, түнде сау, –
Арқаңа артқан түзбен тең!

Ал пайғамбарымыз (с.ғ.с): «Жаман әйел қасыңда болса жөбірлейді, опасыздық жасайды», – деп, мұны рухани кедейлік ретінде атап көрсеткен. Ал жаман баланың жайын былайша жырға қосады:

Ұл он беске келгенше –
Қолға ұстаған қобызың.
Ұл он бестен асқан соң,
Тіл алмаса – доңызың.
Не бетіңмен қорғайсың
Жауқашардың тоғызын?!

Шариғатта 15 жас – «мураһиқ жасы» делінеді. Бұл жасқа дейін баланы бетінен қақпай өсіреді. Ал бұл жастан асқан соң, балаға намаз – парыз. Егер 15-тен асқан шағында бала парызды орындаудан бас тартып, Құран әміріне қарсы келсе, «доңыз» болмай немене?!

Құран Кәрімнің «Тәубе» сүресінің 34-аятында қанағатсыздық жайлы былай делінген: «Қиямет күнінде олар тозақ отында қыздырылып, онымен олардың маңдайлары, қабырғалары және арқалары таңбаланып: «Мынау өздерің үшін жиғандарың. Ал енді жиғандарының дәмін татыңдар» – делінеді». Ал Үмбетей жыраудың «Жиделібайсын жетіңіз» өлеңін оқи отырып, осы аяттың мағынасын айнытпай бергеніне таң қаласың!

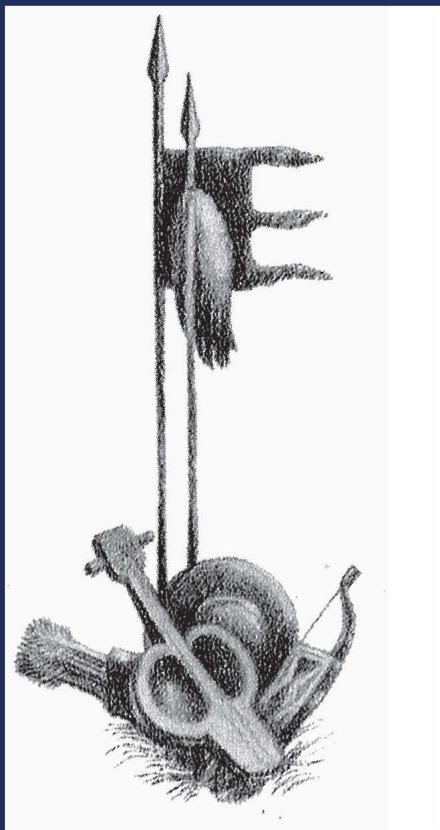
Өлетұғын тай үшін
Қалатұғын сай үшін
Қылмаңдар жанжал ерегес.
Бұ қылықты қоймасаң,
Құдайдың бергеніне тоймасаң,
Егер тілімді алмасаң,
Көресің сонан тепіріш.

Үмбетейдің ақындығына қоса көріпкелдігі де жырларынан мәнмұңдалап тұрады. Әсіресе, «өзі

сары, көзі көк» деп орыстардың қазақ жерінде ойран салатынын, ақыретте солардың сөзін тыңдағанымыз үшін жазамызды тартатынымызды, одан қалса «Күнбатыстан бір дұшпаң, Ақырда шығар сол тұстан» деп бүгінгі Батыстың саясатын да деп баса келе: Құдайды білмес, діні жоқ, Жамандықта міні жоқ, Жаяулап келер жұртыңа! Жағалы шекпен кигізіп, Балды май жағар мұртыңа. Бауыздамай ішер қаныңды,

Өлтірмей алар жаныңды, – деп миссионерлердің әрекетін де көзбен көргендей баяндап береді. Үмбетей жыраудың осындай рухани қазынаға толы рухты жырларынан тізбелей берсек, имандылыққа қатысты тіркестерді көптеп табуға болады. Бірақ, мақсат ол емес! Мақсат – Алланың құдыретін жан-жақты толғап, өмірін өлеңмен өрнектеген жыраудың өнегесін жас ұрпаққа

ұлағатетіпжеткізу, бабаларбілгеншариғатшыыңа бірге өрмелеу, ислам туын биікке көтеріп, бабалар жүрген Хақ жолынан адаспай алға аттау!

Серікбол ХАСАН

БАСПА ІСІНІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

Баспа саласы, оның ішінде, кітап шығару ісі ғасырлар бойы қоғам арасында өз маңызын жоймай келеді. Керісінше, уақыт озған сайын сонау он бесінші ғасырда Гутенберг ойлап тапқан баспа станоты қарапайым механизмнен күрделі сандық жүйеге дейін дамыды. Аада әлі де та- ай ғылыми техникалық жаңалықтар күтіп тұрғаны сөзсіз.

Кешес Одағы кезінде біршама жүйелі жүргізілген баспа ісі Тәуелсіздік калып, нарықтық экономикаға өткен соң, тұралап қалды деген пікірлер бар. Де- генмен, Қазақстан поли- графия индустриясының қарқынды дамып келе жатқанына сенетіндер де аз емес. Қазақстандағы ба- спагерлер тұтынушыларға батыс нарығындағыдан гөрі қиынырақ шарттар қытып болса да, еліміздегі баспа ісі ұсыныстан сұраныстың көптігіне байланысты жоғары қарқынмен дамып келеді. Статистикалық мәліметтер бойынша, еліміздің өрбір жан басына шаққандағы полиграфиялық өнім 7 келден

келеді екен. Бұл көрсеткіш Еуропа елдерінде 200 келге дейін барады[1]. Бұдан көретінміз, Қазақстандағы орасан зор баспа өнімдеріне деген сұраныстың орнын толатыруға оңтайлы сөт туғандығы. Бірақ бұл оңтайлы сөт оңайлықпен іске аса қомр ма екен?

«Heidelberg» компаниясы- ның Қазақстандағы өкілі Евгений Кимнің айтуы бой- ынша, елімізде баспа ісінің дамуына кесірін тигізіп отырған жағдай шетелден тасымалатын баспа шикізаты мен құрылғыларына салы- натын кедендік салықтың шамадан тыс мөлшерде боуы. Полиграфиялық өнімнің өзіндік құнындағы шикізаттың үлесі 60-70 %-ды құрайды. Аа қазіргі жағдайда барлық шикізат пен шығын материалдары шетелдерден тасымалды. Оларды елге енгізуде кедендік салық 5-25 % аралығында ауы- сып отырады. Бұған қарамастан, шекара асып келетін дай- ын баспа өнімдері шбір салықсыз елі- мізге енгізіле береді. Осыдан-ақ, отандық баспагерлердің шө- телдік әріптестері

мамында бәсекелес қыялдік сия-
екендіктерін аңғаруға бо-
лады. Оның үстіне, елімізде
баста әңгімелерін шығарту
қымбатқа түсетіндіктен,
носікті тұтынушылар тиіс-
сырақтырын істел асы-
рып, соа жақта орындатуға
мәжбүр. Әйткені істелдегі
поантрафиялық қызмет
еліміздегі жұмыстың 30%-ға
жұмық арған. Оның себебі,
өзінің құн салары, пикілет
пен құрал-жабдықты пика-
радан асыру келіндегі жол-
дік салықтар, сондай-ақ соа
пикілет пен құрал-жабдықты
сатытын елдің тауар бағасын
өсетіп арттыруы сияқты
факторлар [1].

Еліміз егемендік алған
кезде, экономикалық
жарысқа қатынамақ
көрсеніміз белгілі. Басқа
өндіріс ошақтарымен қатар,
кітап басу кі де қатты
қуаңырады. Оа кезде тұра-
лы белгілі қуаң қызықты
Ахметбек Серсенбаев «Кітап»
Төуелсіздік пен демокра-
тия тұрары атты елбегінде
белгілі дейді: «Кітап шығару
шырушылығы мемлекет-
тік Төуелсіздік алғаннан
кейін өте қуаң жардайға
дүпкер болды. Біріншіден,
бір ортамыстандырларға
бұрынғы жүйе бәрін өзі
қымтасын ететін, өзі қосы-
пашы, басы-басы отыратын.
Жүйе құрып, байланыстар
бет-бетімен ұялғаннан
кейін төуелсіздік кісі өзі
қымтасын қлады. Кісі
басында да қуаңы жоқ, жөй
ғана кісі болатын. Бірін-
шіден, қуаң қымтасын

және поантрафия құрал-
сайымдары туындады.
Туындады деу шыңдыраңда
жөңідеу, Ресейден келетін
қуаң бөй поантрафиялық
техника күрт қымбаттап,
келуі де сәп тынады. Қуаң
үшін аудармалар қаржылар
банкетен банкет алуында ұяқ
жөңі, аласып, қуаңдығын
жөңі [2,112].

Ахметбек Серсенбаев дерек-
терге сүйенсек, 1989 жылы
1300 атамы кітап 34,7 мына-
авон төуелсіздік басыларға
өкен [2,113]. Яғни, өрбір кі-
тып кем дегенде орта өкенін
27 мың данамен басылды
деген сөз. Бұл – өрбір, қалғи
қуаңы салыстыруға қарасты-
тын сандар. Бүгінде өкпеген
кітәптар өзі немесе үш мың,
өк жөй дегенде бес мың ты-
рабес жарық көреді.

Кітап басу сегменті бүгінде
поантрафия саласының
көңілі қуаңы бөлігі бомаң

санады. Басты үйелі
– мемлекеттің қаржыларына
өкә өкү. Олар мемлекеттік
тытқырыстар арқылы тө-
гізінен оқулықтар басып
шығарумен күн көріп отыр.
Негізінен мемлекеттік тыт-
қырыстарды орындайтын
«Атамұра» және «Дәуір» баста-
лары Үкіметтен көкпін түсетін
тытқырыстарды томақ
орындап та үлгермейді өкен.
Мәселен, олар өккен жылы
оқулықтар шығарылатын
жарты жылға көптедіріпті
тытқырып. Оның үстіне,
оқулық басып шығаруға де-
ген мемлекеттің 30%-ы
Ресейде өкә асыралады [1].

Енді өкпегі басыламыдарға
көкөк бомақ, олар тек
авторының тікелей араласу-
ымен ғана басылады. Яғни,
өкпегі шығарыптың авторы
өзі демесіп тауып, бәрәлқ
пәңділдерді өзі төмек,
өкпегі тытқы жұмысын

• толықтай өз мойнына алуы
• тиіс. Оның үстіне, елімізде-
• гі баспа үйлерінің қызметі
• Ресейдегіден 20%-ға қымбат
• екенін қосыңыз. Сондықтан
• еліміздегі авторлардың 30%-
• ы өз еңбектерін Ресейде
• бастыруға бейім. Қазақстанда
• шыққан кітаптың таралымы
• 3-5 мың данадан аспайды,
• ал бұл сан – Ресей асып келіп
• жатқан миллиондаған дана
• кітап мұхитына тамызған
• бір тамшыдай ғана. Деген-
• мен, өркениеттен шет қалған
• деген пікірлерге ұшыраса
• да, біздің баспа саласы
• тұрақты түрде өсіп келеді.
• Қазақстан полиграфистері
• Ассоциациясының дерек-
• тері бойынша, бұл қарқын
• жылына 25%-ға үдеп отыра-
• ды екен. 2005 жылы баспа
• өнімдерінен түскен пайда 500
• млн. долларға жеткен. Бұған,
• әрине, ел экономикасының
• жалпы ахуалы, жекеле-
• ген секторлардағы алға
• жылжу сияқты факторлар
• өсер етеді. Сонымен қатар
• әлеуметтік жағдайы түзелген
• халық та баспа өнімдеріне
• деген сұраныстарын
• қанағаттандыруды көздейді.
• Белгілі қоғам қайраткері
• Алтынбек Сәрсенбаев
• жоғарыда аталған еңбегінде
• кез келген халық бодандықта
• болса да, ұлттық санасын
• ұмытпайтынын, керісін-
• ше, сол ұлттық санасы мен
• құндылықтарын біртіндеп
• жинастырып жүріп, бір
• күні Тәуелсіздік жолындағы
• арпалысын бастайтынын
• айтады. «Ал Тәуелсіздігін
• жеңіп алған, дербес мем-

лекетін қайта орнатқан
халықтың ұлттық және саяси
санасы мүлде басқа сипат
алады», – дей келе, оның енді
өз мемлекеттігінің мүддесін
ойлаған санаға айналатынын
айтады. Яғни, ұлттық сана
мемлекеттік санаға айнала-
ды.

Ол кісінің пікірінше, қазақ
кітабы Тәуелсіздік алған
алғашқы күннен бастап,
қоғамда осы мемлекеттік са-
наны қалыптастыру бағытын
бірінші кезекке қойды [2,37].

Кеңес Одағы кезінде
жүздеген мың даналармен
шыққан кітаптар партияның
ісін дәріптеген, халыққа еш
пайдасы жоқ, оқырман түлі
соны жазатын авторлардың
өзін мезі еткен тақырыптар
еді. Олар Үкіметтің бөлген
қыруар қаражатына аста-төк
болып басылып, пығарылып
жатты. Тіпті тау-тау болып
үйіліп қалатын. Ал халықтың
аңсағаны, ойына ой қосатын,
ақылына ақыл жалғайтын
тақырыптарға арналған кі-
таптар мүлде аз еді. Ел ондай
кітаптарды қолдан-қолға
тұрғызбай, бір-бірінен қалап
алып оқитын. Кітаптың қай
кезде де халық санасының
ұстасы қызметін атқарғанын
ескерсек, Тәуелсіздік алған
жылдардағы ел басқарған
қайраткерлер де осы
мақсатты жақсы түсінді.
Сондықтан жетпіс жыл бойы
құлдық санамен уланған,
әлемдік өркениеттен шет
қалған Қазақстан халқының
мемлекеттік санасын
жаңадан қалыптастыру
міндеті ең алдымен кітапқа

жүктелді.

Ұлттық сананы жаңаша
таалдау жұмысына елі-
міздегі көрнекті қоғам
қайраткерлері, өнер майтал-
мандары мен ақын-жазушы,
ғалымдар шұғыл түрде арала-
са бастады. «Әсіресе, отандық
қоғамтанушы ғалымдар
(философтар, саясаттану-
шылар, әлеуметтанушылар
т.б.) қоғам туралы бұрынғы
қасаң түсініктер сеңін
бұзып, қазіргі заманғы
әлемдік өркениет үлгісіндегі
ұғымдар мен түсініктерді
өз топырағымызға
жақындатуға ұмтылды,
сөйтіп ұлттық дәстүрлі
дүниетанымымызды сақтай
отырып, бүкіладамзаттық
құндылықтар мен қарым-
қатынастар жүйесіне
қосылуымыздың тиімді
жолдарын ғылыми ізде-
стіру жолдары бастал-
ды» [2, 44]. Сол кездегі
Ғылым Академиясының
құрамындағы Философия
институтында «Ақыл кітабы»
атты ғылыми-баспа үйінің
ашылып, ғылыми кітап-
тар басып шығара бастауы
– осының айғағы. Сол ба-
спадан Ө. Нысанбаев, Е.
Арынов, Б. Есекеев сияқты
ғалымдардың Тәуелсіз
Қазақстанды әлемге жаңа
қырынан танытуға арналған
еңбектері шыға бастады.
Сондай-ақ Елбасының баста-
масымен жарық көрген алты
томдық «Қазақстан» энци-
клопедиясы, тоғыз томдық
«Қазақтар» анықтамалығы,
не болмаса, «Түркістан»,
«Түрік әлемі» энциклопедия-

аарын да халықты жаңаша ойлауға жұмылдыратын соны туындылар деп атауға болады. Тәуелсіз елдің тың тарихын жазып, кеңестік бұрмалаушылықтардан арыау жолында М. Қозыбаевтың «Ақтандақтар ақиқаты», «Тарих зердесі», К. Нұрпейісовтің «Алаш және Алашорда» сынды кітаптары және тізе берсе, ұзын саны біразға жететін тың дүниеде көптеп шығарылды. Дегенмен, олардың көбін қарапайым халық біле бермейді. Бұл кітаптар негізінен Жоғары оқу орындарының кітапханаларына, мамандандырылған оқу мекемелеріне біраі-жарымды даналармен ғана түсті. Себебі жоғарыда айтылған шикізаттың, баспа құрылыстарының және салықтардың көптігінен оларды көп данамен басып шығару мүмкін болмады. Тағы бір себеп, аудитория дұрыс зерттелмей, кітапты көп данамен басып шығару да қауіпті іс, өйткені шығарылған кітап тарамай қалса, ол басыпаны қып-қызыл шығынға ұшыратады.

Баспа ісіндегі кітап саудасы

Осы ретте күн тәртібіне кітап тарату ісі, яғни кітап саудасы қойылады. Кітапты тауарға айналдырып, оны сауда айналымына түсіру сонау папирус бумасы, күйдірілген баалыққа, тақтайға не қайың қабырғана жазылған түрлерінен басталған.

Көне гректер кітап сатушыны библиопола деп атапты. Осы сөзден француз кітаптанушысы Г. Пеньо «Библиография жөніндегі түсіндірме сөздік» (1802-1804) деген кітабында «библиополистика» атты термин туғызған. (Библиополистика – кітап және сату деген екі сөзден құралады) [3.109]. Қазақ кітап ісі ғылымының негізін салушылардың бірі Шериаз-дан Елеуеновтің «Кітаптану негіздері» атты еңбегінде: «Республикамыз Тәуелсіздік алғаннан кейінгі жерде кітап саудасы саласында да ойластыратын мәселе жетерлік. Қазіргі Қазақстан баспа орындары кітапқа деген сан қилы сұранысты толық өтей амайтын түсінікті. Одақ кезінде қажетті әдебиеттің басым бөлігі (70 пайызы) орталық баспа өнімдері есебінен өтелетін. Қазақстан баспа орындарының жалпы кітап сауда айналымындағы үлесі 20 % шамасында бола-

тын. Өзге азын-аулақ бөлігі «Международная книга» және букинистік жүйе есебінен түсетін. Қазақстан кітаптарына деген сұраныс жыядан жылаға артып отырды. Оны қанараттандыру мақсатында «Книга – почтой» атты республикалық кітап дүкені жұмыс істеді. Ол Ресей, Орта Азия, шет ел оқырмандарына тілеген кітаптарын жөнелтіп отыратын», – деген деректерді келтіреді [3.112].

Қазіргі нарық заманында кітап тарату ісін жандандырудың бірдең-бір жолы – жарнама. Ресей мен Еуропада, АҚШ-да бұл жұмыс әлдеқайда бір жүйеге түскен. Қазақстанда осы кітап жарнамалау ісі де кенжелеп келеді. Кітап жарнамасына қатысты елімізде «Кітап жаршысы» газеті қайта жаңғырғаны кеше ғана. Ал кезіндегі «Қазақ әдебиеті» газетінің «Кітап әлемі» қосымшасы бүгінде жұмысын тоқтатқан. Басылымдарда рецензиялар, жазушылармен сұхбаттар жарияланып тұрғанымен олардың аздық ететіні айқын байқалады. Ал теледидарға келсек, тек «Азамат» телернасысындағы «Шолушы» бағдарламасын ғана атасақ, қателеспеген боар едік. Бүгінде Үкіметтің қолдауымен кітап ісіне байланысты сайт ашылып, «Қазақия кітабы» деген атпен жұмыс істеп тұр. Сайттың негізгі мақсаты – қазақстандық баспа ісін дамытуға қажетті шараларды анықтау, бұл саладағы мәселелерді шеш-

- шуге бағытталған бағдарды
- бір жолаға қойып, кітап-
- ты насихаттау, сондай-ақ
- түрлі қоғамдық орталықтар,
- баспалар, өдеби ұйымдар
- арасындағы ықпалдастықты
- арттыру, қазақ елінің мәдени
- құндылықтарын көпке таны-
- ту. Мұндай жобалар Ресей-
- де бұрыннан бар. Мәселен,
- «Сайт о книгах», «Советник»
- деген жалпы кітап ісіне
- арналған сайттар жұмыс
- істейді. Тіпті мұндай сайт-
- тарды айтпағанның өзінде,
- электронды кітаптар мен
- баспалардың сайттары өз
- жұмыстарын артығымен
- орындауда. Соның саалары-
- нан кейінгі кездері Қазақстан
- нарығын Ресей өнімдерінің
- басып алғаны ешкімге
- жасырын емес. Оған дәлел,
- отандық кітап дүкендерінің

60-80 пайызын Ресей кітап өнімдерінің жаулап алуы, қоғамдағы жазушы беделінің төмендеуі, оқырмандар санының кемуі. Статистика бойынша жарты жылда шамамен 3,7 кітап сатып алынса, қазақстандықтардың 17 пайызын ғана белсенді оқырмандарға жатқызуға болады екен. Сондықтан елімізде оқу мәселесі де қылаң беріп отырған анық. Кезінде ең көп кітап оқитын елдің бірі болғанымыз да бүгінде аңыздай естілетіні содан болар.

Атамыш сайтта жарияланған бір мақалада автор кітап тарату ісі туралы айта келіп, еліміздегі 20 шақты баспаның тек мемлекет тапсырыстарын орындап, тендер арқылы күн көріп отырғандарын айтады. Сондықтан да олардың баспылары кітап тарату ісінде еш қиындық жоқ дейтін көрінеді. «Өрине, шығартатын да, тарататын да – мемлекет болса, оған артық бас қатырудың қажеті қанша? Демек мемлекеттік жүйе өзгергенмен, баспалардың қызметі баяғы жарғас сол жарғас», – дейді автор (Авторы көрсетілмеген. (<http://www.kz-kitap.kz/>)).

Бүгінде кітап тарату ісімен айналысатын «Алматы-

кітап» АҚ бар. Оның қызметі де Астана және Алматы қалаларындағы дүкендермен шектеледі. Ал олардың алыс аймақтарға кітап жеткізуге мүмкіндігі жоқ. Одан гөрі «Атамұра» корпорациясы кітап таратуда көптеген жетістіктерге жетуде. Бүгінде облыс орталықтарында ғана емес, аудандарда да ашылып жатқан дүкендер – соның айғағы. «Атамұра» дүкендері бүгінде тек өз өнімдерін ғана емес, бірталай баспалардың кітаптарын да сатып отыр. Қазақстан территориясы – ұлан-ғайыр. Сондықтан бірлі-жарымды кітап сату жүйелерінің теңіздегі тамшыдай болып отырғаны тағы бар. Ал алыстағы аймақтарға жетпей жатқан басылымдар қаншама?!

Еліміздегі баспа ісінің жалпы ахуалы осындай. Дегенмен, қорытындыны деп басып айту қиын. Нарық заманына дендеп енген баспа саласы басқа да бизнес секторлары іспетті, оның болашағын бал ашып біле салу мүмкін емес. Ең бастысы, заман талабына сай сауатты шешімдер мен сапалы өнімдер жасай білу керек. Сонда ғана Ресейден аста-төк асырылып жатқан жылытрақ кітаптарға аз да болса тосқауыл бола аламыз.

Өбу-Асқар МЕКЕШҰАЛЫ

Пайдаланылған әдебиеттер:

<http://www.expert.ru/>;

А. Сәрсенбаев, Кітап:

Тәуелсіздік пен демократия

тұғыры. – Алматы: «Атамұра», 1998 ж.

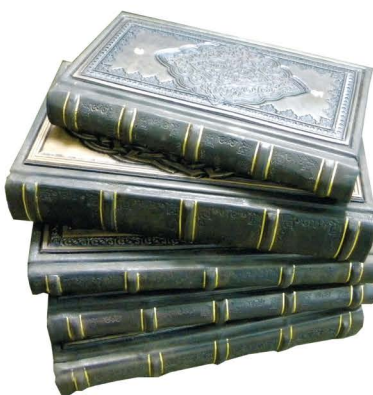
Ш. Елеуенов, Кітаптану

негіздері. – Алматы: «Санат», 1998 ж.

«Қазақия кітабы» сайты;

Умелец КНИЖНОГО РЕМЕСЛА И ВАЯТЕЛЬ БУМАГИ

В Алматы есть мастерская, где каждый день рождаются новые шедевры - из-под умелых рук мастеров выходят новые, отреставрированные книги и, неповторимые в своем

роде, виды бумаг. Особенность этой мастерской заключается в том, что она является единственной в Казахстане и создана по инициативе одного человека по фамилии Нескромный.

Так как род его занятий тесно соприкасается с тематикой нашего журнала, мы попросили Сергея рассказать читателям о своей работе.

— Сергей, скажите, пожалуйста, что послужило началом интереса именно к такому ремеслу?

— Как у художника, интерес к разнообразным

и не стандартным бумагам был всегда. Первую информацию о технологии изготовления бумаги я нашел в Интернете. Первый раз потратил на это около

двух недель, но ничего не получилось, и я бросил, озаботившись текущими проблемами. Вернулся к экспериментам года через два, и через несколько месяцев добился определенных результатов на уровне технологии. Через полгода

1

2

3

с начала экспериментов был первый заказ на открытки.

Моя цель в изготовлении бумаги отличается от тех, которые ставили перед собой литейщики бумаги в прошлом. Их цель - чтобы чернила не впитывались, чтобы перо не скребло по бумаге, и, безусловно, количество отлитых листов. У меня же задачи больше декоративного характера. Ручной способ изготовления дает широкие возможности для экспериментов. При отливке для фактуры можно использовать очень много различных поверхностей. Например, ткань. Так, мешковина придает крупную эффектную фактуру, мелкое плетение - более тактичный рисунок. Был в полном восторге от тюли - настолько хорошо воспроизводится рисунок. В ход пошли и строительные обои. «Фактурил» бумагу с сорванными листьями цветов. Получаются очень интересные и эффективные фактуры, но, к сожалению, в единственном экземпляре. С гравированных форм, то есть, с четко заданным сюжетом тоже получается прекрасная фактура на бумаге. Множество экспериментов было по окрасу бумаги в массе с различными добавками – ворсин-

ками, лепестками, кофе, чайными листьями. Одним словом, пробовал все, на что хватало моей фантазии. Конечно, процесс увлекательный и затягивающий. Из любопытства прошел многие исторические стадии изготовления бумаги. Камыш, сваренный в легком щелочном растворе, разбивал на волокна в ступе, тер жерновом. Получалось длинное волокно, которое использовал как декоративную добавку в основную массу.

— Как вы осваивали азы мастерства? Учились у кого-то?

— Самое сложное было понять принципы. Ведь показать, как это делается, было некому. Только собственный опыт и немного литературы.

- 1 - Комбинированная бумага-эксперимент.
- 2 - Водяной знак сложный
- 3 - Естественный край литой бумаги
- 4 - Бумага с лепестками роз. Открытка на 8 марта
- 5 - Бумага из газонной травы.
- 6 - Бумага из травы с подкрашенным волокном
- 7 - Приглашение. Бумага из соломы, крупный помол.

4

5

6

7

— Какое сырье вы используете при изготовлении бумаги?

— Большую часть, почти девяносто процентов, ручной бумаги я делаю из макулатуры, но не из любой, а только из некоторых сортов современной, чистой, непечатной бумаги. Если таковой нет, покупаю бумагу и размалываю на волокно в специальном аппарате – «голландере», или еще одно название – «ролл». Иногда делаю бумагу из хлопка сырца, старого хлопкового трепья, травы.

Также экспериментировал с банановой кожурой. Делал бумагу из стебельков одуванчиков. Занимательный процесс – целый день собираешь одуванчи-

ки. Еще день для подготовки и литья, и в результате 5 листов прозрачной бумаги. Даже выращивал немного льна, чтобы попробовать изготовить бумагу. И много чего еще, что трудно припомнить. Сейчас чаще всего делаю слегка «подстаренную» бумагу под свитки.

— Были, наверно, не совсем обычные заказы?

— Запомнился один из самых интересных заказов. На пяти листах бумаги формата А3 с водяным знаком были написаны вручную, как в старину, пять стихов разными шрифтами. И все это в кожаной белой коробке. Пять свитков скрепленных сургучом – очень красиво.

— Помимо изготовления бумаги вы также занимаетесь реставрацией книг. Это, наверно, интересно? Несколько слов об этом процессе.

— Первый свой переплет я сделал лет пять назад. Был весьма неожиданный заказ – сделать книгу под старину из моей бумаги. В теории я знал, как это делается, но делал впервые. Со второй попытки я сделал достойную вещь, за которую и сейчас не стыдно. С тех пор стал изучать этот процесс, но до сих пор не все знаю, но уже многое. Поступают заказы на реставрацию старых книг. Такая работа требует большой внимательности и осторожности. Часто просто ремонтируем книгу (подклеить, подкрасить). Если необходимо, разбираем

полностью, реставрируем листы и прошиваем вручную. Когда окончательно потеряны верхние крышки переплета, изготавливаем новые. Делаем много новых книг, в том числе и с применением ручной бумаги. Для украшения переплетов используем старинную технику нанесения изображения, в том числе и ручную гравировку по коже. Именно такие книги, сделанные и украшенные вручную, сохраняются долго и передаются по наследству. Но у таких вещей один, скажем так, недостаток - высокая цена.

Также кроме всего этого, обучаю желающих технике гравировки по коже, так как считаю, что это искусство должно прижиться в Казахстане.

— Разумеется, вы работаете не один? Расскажите о ваших единомышленниках (наверно, можно так сказать?).

— Сейчас со мной работают три помощницы – профессиональные переплетчицы и обученный литейщик бумаги. Также трое моих учеников, гравировщиков по коже. Коллектив небольшой, но очень дружный и, что немаловажно, способный. Впереди у нас много планов, проектов. Среди которых, освоение двух старинных технологий - мраморирования бумаги - использовалось для украшения форзацев и декорирования книжных блоков и резьбы по книжному блоку.

3

4

- 1 - Старинные книги в новом переплете и в коробке из кожи, ручная гравировка.
- 2 - Тубус со свитком.
- 3 - Процесс реставрации книг.
- 4 - Пояс с чехлом. Кожа, ручная гравировка по коже.

Подготовила Гулжанат ЖУБАНИЯЗОВА
e-mail: 87014926558@list.ru

Вдохновение в едином порыве

Художественная выставка супругов Есимовых Алмагуль и Еркинбека «Қылқалам ұшындағы кие» открыла работу выставочной галереи НАБ РК в новом 2011 году. Вниманию посетителей были представлены около 50 картин, выполненных в стиле абстракционизма, авангардизма, сюрреализма, с использованием элементов казахского орнамента, стилизацией фигур животных.

С открытием вернисажа художников поздравили заместитель генерального директора НАБ РК Г. Исаканова, заместитель председателя Союза художников Казахстана М. Токсеитов, директор музея современного искусства г. Астаны Н. Шиврина, члены Союза художников Казахстана Т. Байғалиев и Т. Бажақұпов.

Характеризуя супруга, Алмагуль отмечает: «Он более смелый, свободный. Эти черты характера чувствуются и в его работах». Картины же самой Алмагуль наполнены виртуальным движением, но в то же время в них присутствуют упорядоченность, размеренность, плановость.

Есимовы закончили Казахскую Национальную Академию искусств им. Жургенова (кафедра декоративно-прикладного искусства). Являются членами Союза Художников РК. Неоднократные участники республиканских и городских выставок. Картины творческой четы нашли свое достойное место в Министерствах РК, Парламенте РК, Посольствах иностранных государств в Казахстане. Также находятся в частных коллекциях в России, Австрии, Германии, Японии.

«КТ»

ТЕРПЕТЬ

Терпеть, ожидать, перебирать. Придет, не придет? Позвонит ли она? Может, она потеряла интерес?

Позвонить, позвонить, позвонить. Звони же, Гийом, звони.

Пленка кружится. Нет ни кнопки «стоп» ни кнопки «пауза». Приостановить, отдохнуть от нее не удастся.

У человека есть один минус - разум. При влюбленности именно он отравляет всю идиллию. Избавиться от него означает стать счастливым. Каждый раз червячок разума посыпает сухим ядом вновь неиспорченное сердечко влюбленного. Отключить его, броситься в наивный омут забвения. Идеальная картинка для любящего. Без изъянов. Без черных дыр, сосущих всю минутную эйфорию.

Нервно тербит черные локоны. Кусает губы.

Где она? Где? Она меня не любит? Надоел?

Я надоел? Боже, опять. Ну почему я не могу быть проще? Не хочу, чтобы в этой чертовой сказке было что-то не по карамельному сценарию. Ведь знаю, что это не навечно. Но все равно продолжаю надеяться на американский конец начала.

Он влюбился в неё почти год назад. Хотите точности? Ведь вы это любите. Девять месяцев, пятнадцать дней и восемь часов назад. Могу даже написать секунды. Я могу. Я автор.

Влюбился в ее запах. В ее руки. В её взгляд.

Её взгляд, полный светлых надежд, словно это глаза младенца и в тоже время много-много разочарованности. Уверен, таких глаз я больше не встречу.

С тех пор как я её встретил, полюбил трамваи.

Никогда не забуду то чувство, когда кочки заставляют нас вздрагивать, хватаю твою руку. Придерживаю тебя за локоть, чтобы ты не упала. Твой заинтересованный взгляд, сквозь трамвайное окно с интересом поглядывающий на прохожих.

Чай уже давно остыл, но его не нужно пить. Нужен лишь для антуража, а не для использования.

Посматривает на часы. Мари, когда же ты перестанешь опаздывать?

«Тот, кто любит, тот всегда дожждется», - часто произносимая Мари фраза.

С первых дней его умиляет ее детская неуверенность, которая так лихо сочетается с

Карагоз ОТАРБАЕВА

красотой лица и с коричневатой родинкой возле правого крыла носа.

Проверять родных опозданием - любимое ее занятие. Он ведь меня любит? Значит обязательно дожждется.

И он готов ждать. Сколько угодно - десять минут, тридцать, час, два.

Вот только его ожидание омрачается беззвучной пустотой.

Вспомнил их первую встречу, она шла медленной походкой, укутанная в платочек, одетая в песочного цвета плащ и в солнцезащитных очках. Помнится я спросил - зачем в пасмурную погоду нужны очки? Она ответила: «Никогда не знаешь когда польет дождь, а когда выглянет солнце». Эта фраза запала в него надолго.

Телефон зазвонил

— Привет Гийом, это Бертра, как дела?

— Привет, нормально.
— Слушай, Мари попала в аварию. Она умерла.

Голос звучал бесцветно.

Совсем тихим.

Я уже его не слышал.

Она умерла.

Горячо, горячо, горячо...
надо выйти пробежаться.

Спокойствие голоса Бертрана его поражала. Разве так можно? Говорить столь мертвым голосом про Мари? Да он должен был орать, истерить. Девушка, благодаря которой росточек чувств поселился в его душе, умерла. Руки вспотели, он заорал от безысходности.

Официанты так же безучастно сновали между столиков. Парочка все так же глупо улыбалась друг другу. Женатые угрюмо копались каждый в своих тарелках. Дети так же пускали пузырьки в середину кафе. Никто ничего не заметил. Он так же продолжал орать.

Господи, сделай так, чтобы это оказалось не правдой, прошу...

Он перезвонил Бертрону.

— Скажи, что это не правда, ... скажи, скажи да повто ...

— Алло, Гийом алло, что с тобой? Тебя не слышно. Я перезвоню...

— ... ри же, черт тебя возьми, Бертран.

Вдруг он понял, что не так. Не слышит своего голоса. Слышит гул большого города, крики, возгласы. Только не слышит себя.

Мари, её родинка, руки, голос, волосы.

Звонит. Не стал поднимать.

Зачем? Чтобы промычать? Нет уж. Выключил телефон, зачем он мне нужен? Мари больше нет.

Встал. Тут же растворился в пустоте. Её нет. Меня тоже.

Погружен в Мари. Прошло полгода, а он до сих пор представляет ее, их разговоры, ее бормотание.

Дома скопилось множество писем, без заполненных строчек «кому», «куда» и так ясно, что все адресовано ей.

Моя Мари. Теперь уже моя навсегда. До моей смерти, моя.

Мари, как ты? Я, честно говоря, скучаю. Хочу тебя увидеть. После твоей смерти я ни разу не видел тебя во сне. Хотя при нашей жизни я видел тебя и там. Возможно, мозг понимает, что, увидев тебя там, больше не пожелаю просыпаться? Понимаю, все мои слова глупы. Но поток не остановить. Да я и не хочу этого. С тех пор я не могу и не хочу останавливаться. Поверишь, даже сейчас мне с тобой интересно. Представляю твои ответы, голос, ответные шутки. Порой мне кажется, что в толпе парижанок я вижу тебя. Догнав, соображаю, что это лишь бледная тень тебя... Если сможешь ответить, ответь.

Знаешь, а я на тебя в глубокой обиде. Нельзя так поступать. Помню, ты всегда говорила «умру молодой, пусть от меня в мире ничего не останется». Твоя мечта сбылась. А как же мечта? Народить кучу ребятишек и жить на берегу моря? Не увиливай, ты мне это

обещала. Так, где это теперь? Да, да я зол. Я страшно зол. Меня ведь обманули. А я как маленький мальчик надеялся на правду. Тебе-то я доверял. И до сих пор верю. Как говорят русские, «обещанного три года ждут», я смогу подождать и подольше, я терпеливее. «Разве можно влюбиться, причем с первого раза в мимо проходящего человека?». Помнишь свои слова? А вот можно, можно. И совсем неважно в очках ли он, проходит ли он спиной. Канал, ячейка, море ... Называй как хочешь, новые чувства подхватывают тебя и ты... ты уже не можешь не подойти с глупым предлогом.

Честно признаюсь, мне легче думать, что ты улетела по делам в так горячо любимую тобой Ирландию. Умерла. Подумать только, с какой легкостью я написал эти шесть букв, а принять их смысл до сих пор не в состоянии. Хотя весь окружающий мир буквально талдычит об этом. Твои похороны. Ты простишь меня? Я был убит известием, что похоронный марш звучал в моем сердце и без привычных для него атрибутов. Твоя страничка на Фэйсбуке стоит без обновлений. Поток неизвестных мне людей, что-то пишут тебе, но и их поток ослабевает. Ведь ты, маленькая фанатка Интернета, больше не сидишь в нем.

Вспомнилось выражение «Любовь живет три года». Как думаешь, это правда?

Правда то, что если бы ты была здесь, мы бы расстались через три года?...

Ануар ОМАР

ФИЛОСОФИЯ КНИГ

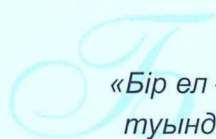
*(В честь открытия
Национальной академической библиотеки
Республики Казахстан на Левом берегу Астаны)*

Великое событие нового века,
родилась для народа библиотека,
открылся храм души и ума!
Летописцы! Начинайте новые тома.

Люди, помните, что есть вечность,
проложенная сквозь скоротечность,
духовной мощью книг —
увековечить жизненный миг.

И полет не мыслим без тяжести знаний,
затухнет звезда добрых сияний
без мудрых страниц.
И без этих мудрых страниц
невозможно рождение новых столиц!

«Бір ел – бір кітап» акциясы – ұлттық әдебиетіміздің үздік туындыларын ортақтаса оқуға арналған ауқымды шара. Бұл кітапқа акция аясында 2010 жылы жалпыхалықтық оқуға таңдалған Жұбан Молдағалиевтың «Мен Қазақпын» поэмасы жайлы жазылған ғылыми-танымдық зерттеу мақалалар және әр жылдарда жазылған естеліктермен қатар ақын шығармашылығының библиографиясы топтастырылды.

Жинақ оқытушыларға, кітапханашыларға, студенттер мен көпшілік оқырманға арналған.

www.nabrk.kz